

**LİMİTED ŞİRKETİN
SONA ERME SEBEPLERİ**
(Yüksek Lisans Tezi)
İlknur Kaya
ESKİŞEHİR, 2005

LİMİTED ŞİRKETİN SONA ERME SEBEPLERİ

İlknur Kaya

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Özel Hukuk Bölümü
Danışman: Prof. Dr. Akar Öcal

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ağustos 2005

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ**LİMİTED ŞİRKETİN SONA ERME SEBEPLERİ****İLKNUR KAYA****Özel Hukuk Bölümü****Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağustos 2005****Danışman: Prof. Dr. Akar Öcal**

Limited şirketler, diğer ticaret şirketleri gibi, ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanırlar. Tescil ile hukukî kişilik kazanmanın sonuçlarından biri de, bu andan itibaren, şirketin, yalnızca Türk Ticaret Kanunu'nda yazılı olan sebeplerle sona ermesidir.

Türk Ticaret Kanunu'nda, her şirket türü için geçerli olan sona erme sebepleri ayrı ayrı düzenlenmiştir. Bu durum, ticaret şirketlerinin, birbirinden farklı hukukî niteliğe sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Şahıs şirketlerine ve sermaye şirketlerine ait özellikler taşıyan, karma nitelikteki limited şirketlerin sona erme sebepleri ise, beş bent hâlinde, Kanun'un 549. maddesinde sayılmıştır.

Maddeye göre, şirket sözleşmesinde yazılı sebepler, ortaklar genel kurulu kararı, şirketin iflâsına karar verilmesi, haklı sebeplerle mahkeme kararıyla fesih ve Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan sair hâller şirketin sona ermesine neden olmaktadır. Buna karşın, ortaklardan birinin ölümü, hacir altına alınması ve feshi ihbar limited şirketler için sona erme sebebi sayılmamaktadır. Ancak, esas sözleşmeye hüküm konulmasıyla, bu sebeplerle veya ortakların belirleyeceği diğer sebeplerle şirketin son bulması mümkündür.

ABSTRACT
DISSOLUTIONS REASONS OF LIMITED COMPANY
İLKNUR KAYA

Private Law Department
Anadolu University Social Sciences Institute, August 2005
Supervisor: Prof. Dr. Akar Öcal

Limited companies become legal entities with registration, as the other commercial companies. As a result of this procedure, the company can only dissolve, just because of the reasons that determined in Turkish Commercial Act.

In Turkish Commercial Act, dissolving reasons are determined distinctly for every kind of companies, because all commercial companies have different legal quality. Dissolving reasons, in the art 549 Commercial Act as a five paragraph for limited companies, which may have some characteristics of personal companies and capital companies.

Dissolving reasons of limited companies: Reasons which are; reasons written in the article of partnership, decision of general board, bankruptcy, dissolutions with court decisions of justified reasons and other reasons in The Act. The death of one of the partners, interdiction of one of the partners or notice of cancellation are not accepted as dissolving reasons. But there can be an provision in the article of partnership about this issue. These reasons accepted in the contract may also be dissolving reasons for limited companies.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

İlknur KAYA'nın "Limited Şirketin Sona Erme Sebepleri" başlıklı tezi **24 Ağustos 2005** tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, **Özel Hukuk** Anabilim Dalında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : **Prof. Dr. Akar Öcal** .....

Üye : **Doç. Dr. Ayşe Tülin YÜRÜK** .....

Üye : **Yard. Doç. Dr. Doğan GÖKBEL** .....

Prof. Dr. Nurhan Aydın

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZGEÇMİŞ

İlknur Kaya

Özel Hukuk Bölümü

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans 2001 Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Lise 1996 Buca Anadolu Lisesi

İş

2002 Araştırma Görevlisi. Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: Karşıyaka-09.04.1978 **Cinsiyeti:**Bayan **Yabancı Dil:**Fransızca

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
ÖZGEÇMİŞ	v
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI ve NİTELİKLERİ

1. TARİHÇE.....	4
2. LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI.....	7
3. LİMİTED ŞİRKETİN UNSURLARI	8
3.1. Ortakların Sayısı ve Nitelikleri.....	8
3.2. Ticaret Unvanı.....	9
3.3. Esas Sermaye.....	10
3.4. Esas Sermaye Payı	11
3.5. Ortakların Sorumluluğu	12
3.6. Konu ve Maksat	14
3.7. Tüzel Kişilik.....	15
4. LİMİTED ŞİRKETİN HUKUKÎ NİTELİĞİ.....	16
4.1. Limited Şirketi Anonim Şirketlerden Ayıran Nitelikler	19
4.2. Limited Şirketi Şahıs Şirketlerden Ayıran Nitelikler.....	21
5. LİMİTED ŞİRKETE UYGULANACAK HÜKÜMLER.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETİN SONA ERME SEBEPLERİ

1. ŞİRKET AMACININ ELDE EDİLMESİ VEYA ELDE EDİLMESİNİN İMKÂNSIZ HÂLE GELMESİ.....	27
2. ŞİRKET SÖZLEŞMESİNDE YER ALAN SEBEPLERLE	31
2.1. Ortaklardan Birinin Ölümü.	31
2.2. Ortaklardan Birinin Kısıtlanması.....	35
2.3. Feshi İhbar.....	36
2.4. Sürenin Sona Ermesi	38
2.4.1. Genel Olarak	38
2.4.2. Limited Şirkette Süre	39
2.5. Diğer Nedenler	45
3. ORTAKLAR GENEL KURULU KARARI.....	46
4. ŞİRKETİN İFLÂSI.....	48
4.1. Şirketin Takipli İflâsı.....	49
4.2. Şirketin Doğrudan Doğruya İflâsı.....	49
4.2.1. Alacaklının Talebiyle Doğrudan Doğruya İflâs	50
4.2.2. Borçlunun Talebiyle Doğrudan Doğruya İflâs.....	52
5. HAKLI SEBEPLERLE MAHKEME KARARIYLA	54
5.1. Genel olarak	54
5.2. Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi.....	57
5.2.1. Haklı Sebep Sona Ermenin Şartları.....	59
5.2.1.1. Haklı Sebeplerin Varlığı.....	59
5.2.1.2 Ortağın Mahkemeye Başvurması.....	62

5.2.1.3 Mahkemenin Talebi Haklı Bulması	63
6. ŞİRKET SERMAYESİNİN KISMEN KAYBI.....	63
6. 1. Genel Olarak	63
6.2. Konunun Türk Hukuku'nda Düzenleme Yeri ve Şekli.....	66
6.3. Esas Sermayenin Yarısının Karşılıksız Kalması.....	68
6.4. Esas Sermayenin Üçte İkisinin Karşılıksız Kalması.....	69
6.5. Şirketin Borca Batık Olması.....	72
7. BİRLEŞME VE BÖLÜNME	77
7.1. Genel Olarak	77
7.2. Birleşme	80
7.3. Bölünme	82
8. ŞİRKET ORTAĞININ İFLÂSİ VEYA ŞİRKETTEKİ PAYINA HACİZ KONULMASI	87
8.1. Genel Olarak	87
8.2. İnfisahın Önlenmesi.....	889
9. ORTAĞIN SERMAYE KOYMA BORCUNDA TEMERRÜDÜ	92
9.1. Sermaye Koyma Borcu.....	92
9.2. Ortağın Sermaye Koyma Borcunu Yerine Getirmemesinin Sonuçları	94
10. KURULUŞTAKİ EKSİKLİKLER	98
11. ORTAK SAYISININ BİRE İNMESİ VEYA ORGANLARIN EKSİKLİĞİ. 102	
11.1. Ortak Sayısının Bire İnme Sebepleri	103
11.2. Organların Eksikliği	105
11.3. Eksiklerin Tamamlanmasını ve Şirketin Feshini İsteyecekler	107
11.4 Mahkemenin Kararı	108
12. SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI'NIN TALEBİ İLE	109

SONUÇ	113
KAYNAKÇA.....	118

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser.
a.g.m.	: Adı geçen makale
A.Ş.	: Anonim Şirket
b.	: Bent
BK.	: Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
BTHAE	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
CO.	: Codes Des Obligations
Dn.	: Dipnot
E.	: Esas
f.	: Fıkra
HD.	: Hukuk dairesi
İİK.	: İcra ve İflâs Kanunu
JdT	: Journal Des Tribunaux
K.	: Karar
Koll.Ş.	: Kolektif Şirket
m.	: Madde
no.	: Numara
T.	: Tarih
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti

TTK. : Türk Ticaret Kanunu
vd. : Ve devamı.
Y. : Yargıtay

GİRİŞ

Tüm ticaret şirketleri gibi, limited şirketler de, ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanmaktadır (TTK. m. 512). Limited şirketler, tüzel kişilik kazanmakla, esas sözleşmede yazılı işletme mevzuunun çevresi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler (TTK. m. 137). Yani, esas sözleşmede gösterilen işletme konusuyla sınırlı olarak, her türlü hukukî işlem ve faaliyette bulunabilirler. Dolayısıyla, şirketin hem hukukî kişilik kazanabilmesi hem de faaliyetlerini devam ettirebilmesi, Kanun'da belirtilen kurallara uyulması şartıyla mümkün olabilmektedir.

Limited şirketin, kuruluşu ve faaliyetlerinin sınırları gibi, şirketin sona ermesi de, Kanun'da ayrıca düzenlenmiştir. Gerçekten, limited şirket, tüzel kişilik kazandıktan sonra, yalnızca, Kanun'da sayılan nedenler ve usullerle sona erebilecektir.

Esasen, Türk Ticaret Kanunu'nun, her şirket türü için uygulanacak genel hükümlerinin düzenlendiği 136-152. maddelerinde, şirketlerin sona ermesine dair hükümler konmamıştır. Kanun koyucu, her şirket türü için sona erme nedenlerini, ayrı ayrı belirleme yoluna gitmeyi tercih etmiştir. Nitekim, Türk Ticaret Kanunu'nda, kollektif şirketlerin sona ermesi 185-194. maddelerde, anonim şirketin sona ermesi 434, 435 ve 451-454..maddelerde düzenlenmiş, 267. maddeyle adî komandit şirketin sona ermesi hakkında kollektif şirketlere, 476. maddeyle sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin sona ermesi hakkında anonim şirketlere atıf yapılmıştır.

Kanun koyucunun, her şirket türü için sona ermeyi ayrıca düzenlemeyi tercih etmesi, ticaret şirketlerinin birbirinden farklı hukukî niteliğe sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Bu ise, limited şirketin sona erme sebeplerinin incelenmeden önce, şirketin tanımı, unsurları ve hukukî bünyesi hakkında bilgi verilmesini gerektirmektedir. O nedenle, tezimizin, birinci bölümünde, limited şirketin tanımı ve hukukî niteliği incelenecektir.

Limited şirketin, hangi hâllerde sona ereceğine dair, Eski Ticaret Kanunu'muzda ayrıntılı hükümler bulunmamaktaydı. Yalnızca, Kanun'un 515. maddesinde, 'şürekâdan birinin vefatı veya iflâsı vukuunda şirket münfesi olamaz. Diğer hissedarlar beyinde esas mukavele dahilinde muharrer müddet için bihakkın devam eder. Şirket iki kişiden mürekkep ise, diğer şerik vefat veya iflâs eden şerikin yerine diğerini ikâmeye mecburdur. Aksi takdirde, şirket infisah eder' hükmü yer almaktaydı.

9.7.1956 Tarih ve 6762 Sayılı bugünkü Türk Ticaret Kanunu'muzda, limited şirketin sona erme sebepleri daha ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Kanun'un, dördüncü kısmında yer alan, infisah ve ayrılma, infisah sebepleri başlıklı 549. maddesi aşağıdaki gibidir.

Şirket şu hâllerde infisah eder.

1. Şirket sözleşmesinde yazılı sebeplerle;
2. Mukavelede aksine hüküm olmadıkça, esas sermayenin dörtte üçüne sahip olan ortakların dörtte üçünü teşkil eden bir ekseriyet tarafından verilecek kararla;
3. Şirketin iflâsına karar verilmesiyle;
4. Ortaklardan birinin talebi üzerine ve muhik sebeplerden dolayı mahkeme kararıyla;
5. Kanun'da yazılı sair hâllerde.

Tezimizin, ikinci bölümünde, şirketin sona ermesiyle ilgili olarak, Türk Ticaret Kanunu'nun 549. maddesinde yer alan sebepler incelenecektir. Fakat, özellikle, maddenin son bendinde yer alan 'Kanun'da sayılan sair hâller' ifadesi nedeniyle, Türk Ticaret Kanunu'nun muhtelif maddelerindeki başkaca sebeplerin şirketin sona ermesine neden olup olamayacağı da çalışmamız kapsamında olacaktır. Ayrıca, Borçlar Kanunu'nun 535-536. maddelerinde yer alan adî şirketin sona erme sebeplerinin, Türk Ticaret Kanunu'nun 138. maddesi uyarınca, limited şirket için de geçerli olup olmadığı,

bu konudaki kazaî ve ilmî içtihatlarla kabul edilen görüşlerle birlikte incelenecektir. Sona erme sebepleri incelenirken, Kaynak İsviçre Hukuku'na ve limited şirketlerle ilgili Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda yer alan ve tezimizle ilgili olan düzenlenmelere de değinilecektir.

Her ne kadar, limited şirketlerin sona erme sebeplerinin düzenlendiği 549. maddenin, başlığı 'infisah sebepleri' şeklindeyse de, limited şirket infisah dışında, fesih sebebiyle de son bulabilmektedir. Bu nedenle, tezimiz için 'limited şirketin sona erme sebepleri' başlığı seçilmiştir.

Elbette, her şirket gibi, limited şirketin hukukî bir varlık olarak ortadan kalkması, şirketin ticaret unvanının ticaret sicilinden silinmesiyle gerçekleşmektedir (TTK. m. 552, 449). Dolayısıyla, limited şirketle ilgili bir fesih veya infisah sebebi gerçekleştiğinde, şirket tasfiye hâline girecek ve tasfiye gayesi ile sınırlı olmak kaydıyla varlığını devam ettirebilecektir. Ancak, tasfiye işlemleri sona erdiğinde, şirketin varlığı da son bulacaktır.

Bu tezde, 'şirketin sona ermesi' kavramıyla ilgili olarak yalnızca 'sebepler' kısmına değinilecek ve fakat limited şirketin tasfiyesine konusuna girilmeyecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI ve NİTELİKLERİ

1. TARİHÇE

Limited şirketler, ilk defa, Alman Kanun Koyucusu tarafından 1892 tarihinde düzenlenmiştir. O dönemde, Almanya, sömürgeleriyle olan ilişkileri nedeniyle, ucuz ve kolay kurulabilen, sorumluluğu anonim şirketlere nazaran daha sınırlı ve sömürgelerdeki değişen piyasa koşullarına uyum sağlayabilecek nitelikte bir şirket tipine ihtiyaç duymaktaydı. Bu ihtiyacı karşılamak üzere kurulacak şirketin niteliği ve özelliklerine ilişkin olarak iki öneri tartışılmıştı. Bunlardan ilki, kurulacak şirketin şahıs şirketine yaklaşan yönlerinin vurgulanması gerektiği idi. İkinci öneri ise, limited şirketin anonim şirketin yumuşatılmış bir şekli olması gerektiği, bunun içinse, kuruluşun kolaylaştırılması, payların nama yazılı olması ve devrin özel şartlara bağlı olması gerektiği yönündeydi. Alman kanun koyucusu, ikinci görüşe ağırlık vererek, küçük çapta anonim şirkete benzeyen, sermaye unsuru belirgin ve sorumluluğu sınırlı bir şirket tipi yaratmıştır¹.

Daha çok dış ticarete kullanılmak üzere yaratılan limited şirket, dış ticaretten ziyade iç ticarete tutunmuş ve kısa surede Alman sınırlarını aşarak bütün dünyaya yayılmıştır. Limited şirketi, Almanya'dan ilk iktibas eden devlet 1901 yılında Portekiz olmuştur. Onu 1906'da Avusturya, 1919'da Polonya, 1920'de Çekoslovakya, 1926'de Fransa, 1935'de Belçika, 1936 yılında İsviçre, 1937'de Yugoslavya, 1941'de İtalya,

---

¹ Halil Arslanlı, **Ticaret Kanunu Şerhi, İkinci Kitap- Yedinci Fasl, Limited Şirketler, Birinci Kısım** (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1962), s. 1.

1953'de İspanya, 1955'de Yunanistan izlemiştir². Limited şirket hakkındaki kanunlara Alman Kanunu örnek olmuştur³.

İsviçre'nin limited şirketi iktibasası İsviçre Borçlar Kanunu'nda 1936 yılında yapılan değişiklikle olmuştur⁴. İktibasta, bu yeni şirketin, küçük ve orta çaplı işletmelerle aile işletmeleri ve karteller için en uygun tip olması önemli rol oynamıştır. Ayrıca, özellikle, Alman limited şirketlerinin şubeleri İsviçre'de faaliyet gösterirken yerli işletmelerin bu olanaktan mahrum bulunmaları da, bu konuda düzenleme yapılmasını gerekli kılmıştır⁵. İsviçre, limited şirketleri, Alman Hukuku'ndan iktibas etmiş olmasına rağmen, ortakların sorumluluğu, idare hakkı ve temsil yetkisi ve denetleme konusunda daha ziyade şahıs şirketlerine yönelmiştir.

---

² Ersin Çamoğlu, 'Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklarda Gelişmeler,' **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin Cumhuriyet'in 50. Yılına Armağanı** (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1973),s. 736.

³ Yaşar Karayalçın, **Ticaret Hukuku, II. Şirketler Hukuku**, (ikinci basım, Ankara: Sevinç Matbaası, 1973), s. 336.

⁴ İsviçre Borçlar Kanunu için Bkz., Virgile Rossel, **Code Civil Suisse et Code Fédéral Des Obligations** (Neuvième éditions, Lausanne: Librairie Payot, 1962); Haluk Tandoğan, **İsviçre Borçlar Kanunu, Kısım III-V ve Haksız Rekabete Dair Federal Kanun** (Ankara: BTHAE Yayınları, 1958); Ancak, anonim şirketler hukuku sahasında, İsviçre Borçlar Kanunu'nda 1991 yılında büyük değişiklikler yapılmıştır. İsviçre Borçlar Kanunu'nun değişiklikten sonraki hükümleri için Bkz., Georges Schyoz ve Pierre- Robert Gillieron, **Code Civil Suisse et Codes Des Obligations Annotés** (Lausanne: Editons Payot, 1993); Ayrıca, [http://: www.admin.ch/ch/F/rs/2/220.Fr.pdf](http://www.admin.ch/ch/F/rs/2/220.Fr.pdf) (31.05.2005).

⁵ Arslanlı, **a.g.e**, s. 1-2; Çamoğlu, **a.g.m.**, s. 737; Théo Guhl, **Le Droit Fédéral Des Obligations, Comprenants Notamment Le Droit Commercial, Le Droits De Change et Le Droit Privé Des Assurances** (Zurich: Editions Polygraphiques S.A., 1947), s. 497; Théo Guhl, **La Sociétés à Responsabilité Limitée En Droit Suisse, D'après La Loi fédérale Revisant les Titres XXIV à XXXIII Du Codes Des Obligations Du 18 Décembre 1936** (Zurich: Editions Polygraphiques S.A, 1937), s. 6; Pierre Aeby, **Cours De Droit Commercial Suisse**, (Fribourg: Fragnière Frères Editeurs, 1947), s. 112; Goerges Brosset ve Claudes Schmidt, **Gudes Des Sociétés En Droit Suisse, Tome III, Les Sociétés Mixtes et La société Coopérative** (Genève: Editions Générales S.A., 1965), s. 31-32; Robert Patry, **Précis De Droit Suisse Des Sociétés, Volume II**, (Berne: Staempfli S.A, 1977), s. 297-298; Roland Ruedin, **Droit Des Sociétés** (Berne: Staempfli S.A., 1999), s. 116.

Türk Hukuku'na, limited şirketler, 1926 tarihli Ticaret Kanunu ile girmiştir⁶. Limited şirketler, Eski Ticaret Kanunu'nda 503- 516 maddeler arasında 14 madde ile düzenlenmiştir. Bu hükümler, 1925 Tarihli Fransız Ticaret Kanunu'ndan iktibas edilmiş ve sistemi itibariyle, Alman Hukuku'nun öngördüğü sermaye şirketi tipine daha uygun bir nitelik arz etmiştir⁷. Ancak, Eski Ticaret Kanunu'nda, on dört madde ile düzenlenen limited şirket hükümleri uygulamanın ihtiyaçlarını karşılamak konusunda yeterli olamamış ve pek çok sorunla karşılaşılmasına neden olmuştur. Bu eksiklikler, Ticaret Bakanlığı'nın hazırladığı ve İsviçre Hukuku kaynaklı olan örnek statülerle giderilmeye çalışılmıştır. Ancak, bu durum, uygulamada, bütün hukukî meseleleri önceden halleden tam ve mükemmel şirket mukavelelerine rastlanamadığı gerekçesiyle eleştirilmiştir⁸.

Limited şirketler, 9.7.1956 tarihli ve 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda, 503-556. maddeler arasında elli dört madde ile düzenlenmiştir. Bu sefer, Kanun'un, limited şirketlerle ilgili olan hükümleri için İsviçre Borçlar Kanunu'ndan yararlanılmıştır. Kanun'un Gerekçe'sinde⁹, İsviçre Borçlar Kanunu'nun seçilmiş olmasının nedeni şöyle açıklanmıştır. '...Ticaret Bakanlığı örnek statülerin tanziminde İsviçre Kanunu'ndan ilham aldığı ve bu suretle İsviçre Kanunu hükümleri sözü geçen yoldan Türkiye'de kök saldığı için bugünkü kanunun 503-516. maddeleri yerine kaim olmak üzere İsviçre Borçlar Kanunu'nun 772-827. maddesinin iktibası muvafık görülmüştür. Derhal ilave edilmelidir ki, bu iktibas aynen olmayıp bir adaptasyondan ibarettir. Yeni Türk limited ortaklığı, bünyesi itibariyle, İsviçre limited şirketinden farklı bazı noktalar arz etmektedir ki, bunları silmek için, muhik bir sebep yoktur. Meselâ, İsviçre Kanunu'na göre, limited ortaklığın üyesi yalnız kendi koymayı taahhüt ettiği sermayeden değil, aynı zamanda, ortaklık esas sermayesinin haddine kadar diğer ortakların koymayı taahhüt edip de gerçekten ödemedikleri sermayeden de mesuldür...' Yine Gerekçe'de

⁶ Eski Ticaret Kanunu için Bkz., Ernest, Hirş, **Notlu Ticaret Kanunu**, (Ankara: Akay Kitabevi, 1946).

⁷ M.Fadullah Cerrahoğlu, **Türk Ticaret Kanununa ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku**, (İstanbul: İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Yayınları, 1976), s. 2.

⁸ Ernest Hirş, **Ticaret Hukuku Dersleri**, Üçüncü basım, (İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1948), s. 341

⁹ Gerekçe için Bkz., Hayri Domaniç ve Ersin Çamoğlu, **İçtihatlı ve Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1965), s. 50-51.

belirtildiğine göre, ülkemizde, limited şirketin yayılmasına engel olmaması için, İsviçre limited şirketiyle ilgili olan bu kural, Türk Ticaret Kanunu'na alınmamış ve limited şirketlerin ufak sermayeli anonim şirketlerin rolünü oynaması amaçlanmıştır. Bu yönüyle, Türk Ticaret Kanunu, İsviçre Borçlar Kanunu'ndan ayrılmış ve Eski Ticaret Kanunu'nun sistemini devam ettirmiştir¹⁰. Gerekece' de, iktibas neticesinde, Türk limited şirketinin hukukî bünyesinin esas itibariyle değiştirilmediği, ancak, uygulamada, bazen kollektif şirket bazen de anonim şirket hükümlerinin kıyas yoluyla uygulandığı meseleler için limited şirket bünyesine uygun yeni hükümler konulduğu da belirtilmiştir¹¹.

2. LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI

Kaynak İsviçre Borçlar Kanunu'n 772. maddesinin birinci fıkrasında, limited şirket, iki veya daha fazla şahsın veya ticaret şirketinin hususî bir ticaret unvanı altında ve önceden tayin edilmiş bir sermaye ile teşkil ettikleri şirket olarak tanımlanmıştır. Maddenin devamı fıkrasında ise, her ortağın, iştiraki hisse senedi mahiyetinde sayılmaksızın koymayı taahhüt ettiği sermaye ile esas sermayeye iştirak edeceği ve şirket borçları için, sermaye hissesinden fazlasıyla ancak kanunen muayyen durumlarda ve en çok tescil edilmiş esas sermaye miktarınca sorumlu olacağı hükme bağlanmıştır¹².

Limited şirketler, Eski Ticaret Kanunu'nun 503. maddesinde şöyle tanımlanmıştır: “Anonim şirketler haricinde olarak bilûmum şürekânın şirkete koydukları sermayeden fazla mesul olmamaları şartıyla sermayesi eshama münkasim olmaksızın şirket teşkili caizdir. Bu nev’i şirketlere limitet tesmiye olunur” Görüldüğü üzere, madde, limited şirkete dair ayrıntılı bir tanım vermemiş, yalnızca, limited şirketin

---

¹⁰ Haydar Arseven, **Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler**, (İstanbul: Yazman Yayınevi, 1960), s. 102.

¹¹ İktibas için, Alman Ticaret Kanunu yerine İsviçre Borçlar Kanunu'nun tercih edilmiş olmasına dair eleştiriler için Bkz., Arslanlı, **a.g.e**, s. 3-4; Çamoğlu, **a.g.m.**, s. 739-740.

¹² Tandoğan, **a.g.e**, s. 69.

anonim Őirketten farklı olduğunu ve ortakların koydukları sermaye miktarınca sorumlu olduklarını hųkme baĐlamıŐtır.

Bugųnkų Tųrk Ticaret Kanunu'muzun 503. maddesinde, limited Őirketler, daha ayrıntılı tanımlanmaya çalıŐılmıŐtır. Maddeye gųre, 'iki veya daha fazla hakikų veya hųkmų Őahıs tarafından bir ticaret unvanı altında kurulup, ortaklarının mesuliyeti koymayı taahhųt ettikleri sermaye ile mahdut ve esas sermayesi muayyen olan Őirkete limited Őirket denir'

Ancak, maddede verilen tanım, limited Őirketi tam olarak karŐılamamaktadır¹³. Kanun'un diĐer maddelerinin birlikte deĐerlendirilmesi sonucunda Őųyle bir tanım yapmak daha uygun olmaktadır. Limited Őirket, en az iki en fazla elli gerçek veya tųzel kiŐi tarafından, bir ticaret unvanı kullanmak Őartıyla, bankacılık veya sigortacılık dıŐında her tųrlų ekonomik amaç için kurulabilen, sermayesi muayyen ve bu sermaye ortakların esas sermaye paylarının toplamına eŐit olan ve ortaklarının borçları yalnızca taahhųt ettikleri sermayeden ibaret olan Őirkettir.

3. LİMİTED ŞİRKETİN UNSURLARI

3.1. Ortakların Sayısı ve Nitelikleri

Kanun'umuz, limited Őirketlerde, ortak sayısı hakkında bir tavan ve taban sınır belirlemiŐtir¹⁴. Limited Őirkette, ortak sayısı ikiden az ve elliden çok olamaz (TTK. m. 504). Bu sınırlama, limited Őirketleri kųuk birer Őirket olarak tutmak endiŐesinden doĐmaktadır. Bir limited Őirketin, elliden fazla ortaĐının bulunması durumunda, hukukų dųzenleme Őekline gųre, Őirket iŐlerinin aksayacaĐı, Őirketin hukukų bųnyesinin bu hacmi saĐlıkla kaldırmaya uygun olmadıĐı dųŐųnųlmektedir. Aynı endiŐeler, İŐvire Hukuku'nda, limited Őirketin esas sermayesinin azamų sınırının belirlenmesi suretiyle

¹³ CerrahoĐlu, **a.g.e**, s. 4; Fahiman Tekil, **Őirketler Hukuku, Limited Őirketler ve Kooperatifler**, Cilt no: 3, (İstanbul: Yųrųk Matbaası, 1974), s. 17.

¹⁴ Ortak sayısının bire inmesi hakkında Bkz. AŞağıda, s. 102.

aşılmaya çalışılmıştır¹⁵. Nitekim, İsviçre Borçlar Kanunu'nun 773. maddesine göre, limited şirketin esas sermayesi iki milyon Frank'tan fazla olamamaktadır.

Limited şirketlerde, ortakların sahip olması gereken nitelikler konusunda, Kanun'da herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Ancak, Kanun'un, kollektif şirketlerden farklı olarak (TTK. m. 153) gerçek kişilerin veya tüzel kişilerin şirket ortağı olabileceğini (TTK. m. 503/1) hükme bağladığı görülmektedir. Buradan hareketle, bir tüzel kişiliğe sahip olmaması nedeniyle, adî şirketin limited şirket ortağı olamayacağını belirtmek gerekmektedir. Fakat, birden fazla kişi, bir sermaye payına iştirak hâlinde malik bulunabilirler. Böyle bir durumda, bu kişiler, haklarını, ortak bir temsilci aracılığıyla kullanırlar. Bu durum devam ettikçe, ortaklar, payla ilgili ödemeler dolayısıyla şirkete karşı, müteselsilen sorumlu olurlar(TTK. m. 527).

Diğer yandan, esas sözleşmeye, limited şirkete ortak olacak kişilerin belirli bir niteliğe sahip olması gerektiği kaydı da konabilir¹⁶.

3.2. Ticaret Unvanı

Limited şirketin bir ticaret unvanı altında faaliyet göstermesi kanunî bir zorunluluktur. Öncelikle, bu husus, şirketin tanımının da yapıldığı Türk Ticaret Kanunu'nun 503. maddesi gereğidir. Ayrıca, limited şirket, maksadı ve konusu ne olursa olsun, tüzel kişiliği haiz bir ticaret şirkettir (TTK. m. 136, 137). Bir ticaret şirketi olması nedeniyle, limited şirket, tacir sayılmakta (TTK. m. 18) ve tacirler hakkındaki kanunî hükümlere de tâbi olmaktadır. Bu nedenle, limited şirketler de, her tacir gibi, bir ticaret unvanı seçerek kullanmak zorundadır (TTK m. 20).

Limited şirketin ticaret unvanının çekirdeğinde, işletme konusunun gösterilmesi gerekir. Bundan başka, unvanda, 'limited şirket' kelimelerinin de yer alması gerekmektedir. Fakat, ticaret unvanında, hakikî bir şahsın ad veya soyadı bulunduğu

¹⁵ Cerrahoğlu, **a.g.e**, s. 4.

¹⁶ Arslanlı, **a.g.e**, s. 28; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, (Dördüncü basım, Adana: Karahan Kitabevi, 2003), s. 1000.

takdirde şirket nev'ini gösteren ibarelerin rumuzla veya kısaltılmış olarak yazılması caiz değildir (TTK. m. 45). Ayrıca, ticaret unvanında, Türk Ticaret Kanunu'nun 48. maddesi hükmüne riayet etmek şartıyla, ihtiyarî eklerin kullanılması da mümkündür.

Diğer yandan, limited şirketlerde, şirket tarafından düzenlenecek mektup, evrak ve belgelerde, şirketin unvanı ile birlikte esas sermaye miktarının da gösterilmesi gerekmektedir (TTK. m. 544/2) . Ancak, esas sermaye ticaret unvanının bir unsuru değildir¹⁷.

3.3. Esas Sermaye

Esas sermaye, ortakların esas sermaye paylarının toplamından meydana gelen sabit bir meblâğı ifade etmektedir. Bu meblâğ, şirket alacaklıları için bir güvence teşkil etmektedir¹⁸.

Esas sermaye sabit bir meblâğı ifade ettiği için, esas sermayenin artırılması veya azaltılması için, sözleşme değişikliği yapılması gerekmektedir.

Kanun koyucu, limited şirketin esas sermaye miktarının asgarî sınırını belirlemiş ve fakat azamî sermaye miktarı konusunda bir sınırlama öngörmemiştir.

Limited şirketin esas sermayesinin en az beş yüz milyon Türk Lirası olması şarttır. Ancak, Bakanlar Kurulu, maddede yazılı miktarı on katına kadar artırabilir (TTK. m. 507). Bakanlar Kurulu, maddede belirtilen yetkisini 2002 yılında kullanarak, ülkemizdeki para değerinin çok yüksek olması gerekçesiyle, 19.1.2002 tarih ve

---

¹⁷ Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1000.

¹⁸ Karayalçın, **a.g.e.** s. 341; Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, (Güncelleştirilmiş dokuzuncu basım, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş., 2003), s. 875; F. Tekil, **Limited Şirketler**, s. 28; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1001.

2001/3500 sayılı kararıyla¹⁹, limited şirketin asgarî esas sermaye miktarını beş milyar Türk Lirasına çıkarmıştır.

3.4. Esas Sermaye Payı

Ortağın esas sermaye payı, şirketin esas sermayesi içindeki sermaye tutarının nominal değerini ifade etmektedir²⁰. Her ortak, şirketin esas sermayesine esas sermaye payı ile katılmaktadır.

Limited şirketlerin esas sermayesi, anonim şirketlerden farklı olarak, her biri birbirinden bağımsız pay sahipliği mevkiine değil, ortak sayısına bölünmüştür. Bu nedenle, limited şirketlerde, her ortağın, taahhüt ettiği sermaye miktarı ne kadar olursa olsun, yalnızca, bir payı bulunmaktadır²¹.

Limited şirkette ortakların koyacakları sermaye birbirinden farklı olabilir. Ancak ortakların koyacakları sermaye en az yirmi beş milyon Türk lirası ve katları şeklinde olmalıdır. Devir için bölme ve mirasın taksimi hariç olmak üzere ortağın sermayesi bölünmez bir bütündür (TTK .m. 507).

Ortaklardan biri, sermayeyi ayın olarak koymayı taahhüt etmişse mukavelede, ayının neden ibaret olacağı, değerinin nasıl biçileceği ve taahhüt ettiği sermayeye ne miktarda mahsup edileceği ve bunun karşılığı olarak esas sermayeden kendisine ne miktarda bir iştirak payı düşeceği hususlarının yazılı olması lazımdır (TTK. m. 508).

Esas sermaye, her ortağın taahhüt ettiği sermayeyi ödemek şeklinde ifade edilen yükümlüğünün sınırını da çizer. Fakat, hakların tespitinde, ortağın koyduğu sermaye

---

¹⁹ **Resmi Gazete**, 19.1.2002 Tarih ve 24646 Sayı.

²⁰ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e**, s. 875.

²¹ Karayalçın, **a.g.e**, s. 356; Arslanlı, **a.g.e**, s. 63; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e**, s. 875; Tekil, **Limited Şirketler**, s. 10; Pulaşlı, **a.g.e**, s. 1002.

miktarından farklı düzenleme esas sözleşmeyle öngörülebilir. Örneğin, bir kısım ortaklara daha geniş hak ve yetkiler tanınabilir²².

Esas sermaye payı devredilebilir ve miras yoluyla geçebilir (TTK. m. 518/2). Ancak, kıymetli evraka bağlanamaz. Esas sermaye payını içeren senetler, sadece, bir ispat aracı olabilir (TTK. m. 518/3).

3.5. Ortakların Sorumluluğu

Bilindiği üzere, limited şirket sınırlı sorumlu şirket anlamına gelmektedir. Fakat, bununla kastedilen şirketin değil, şirket ortaklarının sınırlı sorumluluğudur. Gerçekten, limited şirket ortakları için sınırlı sorumluluk ilkesi geçerlidir²³. Yani, ortağın borcu,

---

²² Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1003.

²³ Bu ilkenin üç istisnası vardır. Bunlardan biri, Kanun'un, "açık çıkması hâlinde mesuliyet" başlığı altında 531. maddesinde hükme bağlanmıştır. Maddeye göre, şirketten çıkarılan (TTK. m. 529) ortağın payı paraya çevrildiği hâlde (TTK. m. 530), elde edilen para şirkete olan borcuna yetmezse, söz konusu ortağın pay defterine kaydedildiği tarihten önce beş yıl içinde pay defterine kayıtlı bütün selefleri aradaki farktan dolayı şirkete karşı ikinci derecede mesul olurlar. Madde, sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen ortağın şirketten çıkarılması ve payının paraya çevrilmesine rağmen, açığın kapanmaması durumunda, sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen ortağın seleflerine başvurulabilme olanağını şirkete tanımaktadır. Ancak, burada, seleflerin sorumluluğu, aslî sorumluluk değil ikinci derecede sorumluluktur. Yani, şirket, öncelikle, alacağını çıkarılan ortağın malvarlığından tahsil etmeye çalışmalı, buna rağmen, alacak karşılanamadığı takdirde, çıkarılan ortağın seleflerine başvurmalıdır. İlkenin ikinci istisnası ise, Türk Ticaret Kanunu'nun 532/3. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre, ortaklar, karşılığı henüz tamamıyla ödenmemiş şirket paylarının şirketçe muteber şekilde devir veya rehin alınması durumunda, pay karşılığının ödenmemiş olan miktarı nispetinde, müteselsil olarak mesul tutulurlar. Burada da, Kanun'un 526. maddesine uygun olarak, şirketin, kendi paylarını devir veya rehin alması durumunda, özellikle, şirket alacaklılarını korumak amacıyla, ödenmeyen paylardan, şirket ortaklarının sorumlu olacağı hükme bağlanmıştır. Fakat buradaki düzenlemenin amacı, şirketin alacağı olan sermaye payına dair açığın yine şirket ortakları tarafından ödenmesinin sağlanmasıdır. Yoksa, tüm ortaklar, yerine getirilmeyen sermaye payı dolayısıyla üçüncü kişilere karşı sorumlu hâle getirilmemektedir. Limited şirket ortaklarının sınırlı sorumluluğuna dair üçüncü istisna, Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun'un 35. maddesiyle getirilmiştir. Maddeye göre, şirket ortaklarından her biri, kendi sermaye paylarını ödemiş olsalar bile, şirketin ödenmemiş kamu borçlarından dolayı, yine esas sermaye payları kadar sorumludurlar. Elbette, burada da, ortakların sorumluluğu aslî değil ikinci derecede sorumluluktur. Yani, kamu borçlarından dolayı, idare, öncelikle, şirkete başvurmalı, alacağın şirket malvarlığından karşılanamadığı oranda, şirket ortaklarına yönelmelidir.

yalnızca şirkete karşı ve esas sermaye payını ödemekten ibarettir²⁴. Ortaklar, sermaye koyma taahhüdünü yerine getirdikleri ölçüde, mesuliyetten kurtulurlar. Ancak, koydukları sermaye kısmen veya tamamen geri verilmiş veya haksız yere kâr yahut faiz ödenmişse, ortaklar, aldıkları para nispetinde mesuldürler (TTK. m. 532).

Görüldüğü üzere, limited şirketlerde, sermaye koyma borcu, ortağın, esas sözleşmeyle limited şirkete karşı yükümlendiği borcunu ifade etmektedir. Ortak, sermaye koyma borcunu yerine getirdiği ölçüde sorumluluktan kurtulmaktadır. Sermaye koyma borcuyla ilgili talep hakkı, esas sözleşmeyle alacaklı duruma gelmiş olan şirket tüzel kişiliğidir. Şirketin infisahı veya iflâsı durumunda, bu hak, Kanun'un 532. maddesi gereğince, tasfiye memurlarına veya iflâs idaresine geçmektedir.

Buradan çıkan sonuç ise, limited şirketin borçlarından dolayı, alacaklıların doğrudan doğruya ortaklara başvuru haklarının olmadığıdır. Alacaklılara karşı sorumlu olan bir hukuk tüzel kişisi olarak limited şirkettir. Limited şirket, alacaklılara karşı bütün malvarlığı ile sınırsız olarak sorumludur. Alacaklılar, şirket sona erdiğinde veya aleyhinde yapılan icra takibi semeresiz kaldığında bile doğrudan doğruya ortaklara başvuramamaktadırlar²⁵. Nitekim, Yargıtay da, çeşitli kararlarında, şirket

---

²⁴ Türk Ticaret Kanunu'nda, ortakların sermaye taahhütlerini yerine getirdikleri takdirde sorumluluktan kurtulacakları hükme bağlanmış (TTK. m. 532/1) ve fakat şirketin ortaklardan ek ödemeler talep edebilmesi konusunda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. İsviçre Hukuku'nda, limited şirketlerde, ortaklardan ek ödeme talep edilebilmesi esas sözleşmeye konacak bir hükümle mümkün olabilmekte (CO. art. 803) ve esas sözleşmeye hüküm konmaması durumunda, sözleşme değişikliğinin yapılabilmesi için ortakların oybirliği ile karar vermesi gerekmektedir (CO. art. 784/3). Her ne kadar, Türk Hukuku'nda, bu konuyla ilgili bir hüküm mevcut değilse de, İsviçre Hukuku'nda geçerli olan kuralın uygulanması şartıyla, yani, önceden esas sözleşmede öngörülmesi suretiyle, ortaklardan ek ödeme talep edilebilmesi mümkün olmalıdır. Tekil, **Limited Şirketler**, s. 6; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 378; Arslanlı, **a.g.e.**, s. 10; Ek ödemeler konusunda esas sözleşmeye herhangi bir hüküm konmamışsa, Türk Ticaret Kanunu'nun 513/1. maddesine göre, bir esas sözleşme değişikliği yapılmalı, bunun içinse, sermayenin üçte ikisini temsil eden ortaklar, bu karar lehine oy kullanmalıdır. Arslanlı, **a.g.e.**, s.10; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 912.

²⁵ Arslanlı, **a.g.e.**, s. 9; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 343; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 8913-914; Tekil, **Limited Şirketler**, s. 18; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 7.

alacaklılarının, doğrudan doğruya ortakları takip etme olanağının olmadığına karar vermiştir²⁶.

İsviçre Hukuku'nda ise, ortaklar, şirketin borçlarından dolayı, alacaklılarına karşı, kollektif şirkete dair hükümler (CO. art. 568) gereğince, ancak tescil edilmiş esas sermaye miktarı ile sınırlı olarak müteselsilen sorumludurlar (CO. art. 802). Yani, ortakların sorumluluğu ikinci derecede, müteselsil ve sınırlı şahsî sorumluluktur²⁷. Bütün ortaklar, sermaye borçlarını yerine getirdikleri nispette sorumluluktan kurtulurlar. Ancak, ortaklardan biri, sermaye koyma borcunu yerine getirmediği takdirde, diğer ortaklar, şirketin esas sermaye miktarı ile ortakların esas sermaye payına karşılık olarak yapmış olduğu ödemelerin toplamı arasındaki fark kadar sorumlu olmaktadır²⁸.

3.6. Konu ve Maksat

Limited şirketler, kanunlarla yasaklanmamış her türlü iktisadî amaç ve konularda faaliyette bulunmak üzere kurulabilirler. Fakat, bankacılık ve sigortacılık yapamazlar. Bununla birlikte, limited şirketlerin, sigorta acenteliği faaliyetinde bulunabilmeleri mümkündür. Yani, 503. maddedeki sigortacılık kavramı, sigorta işlemlerinin yapılmasını ifade etmektedir²⁹.

Şirketin fiil ehliyeti de, esas sözleşmede yer alan, işletme maksad ve konusu ile sınırlıdır. Bu nedenle, esas sözleşmede, şirket konusunun açıkça gösterilmesi gerekmektedir. İşletme konusu dışında kalan işlemler yok sayılmaktadır (TTK. m. 137). Yani, anonim şirketler için geçerli olan ultra vires ilkesi limited şirketler sahasında da geçerlidir.

²⁶ Yargıtay'ın, bu konuda vermiş olduğu bazı kararlar için Bkz., Gönen Eriş, **Açıklamalı İçtihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu, Ticarî İşletme ve Şirketler** Cilt no:2 (Üçüncü basım, Ankara: Seçkin Kitabevi, 2004), s. 2806-2810.

²⁷ Guhl, **Le Droit Fédéral**, s. 517.

²⁸ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 914.

²⁹ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 339; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1004.

3.7. Tüzel Kişilik

Limited şirketler de, tıpkı diğer ticaret şirketleri gibi ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanmaktadır (TTK. m.512). Yani, tescil, şirketin kurulabilmesi ve faaliyetlerine başlayabilmesi için zorunlu bir şart olmakta ve bu anlamda kurucu nitelik taşımaktadır³⁰.

Limited şirketin, ticaret siciline tescil edilebilmesi için, esas sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve bütün kurucularının imzalarının noterce onanması şarttır (TTK. m. 505). Yazılı şekilde yapılan şirket sözleşmesinde, şirketin ticaret unvanıyla merkezi, işletmenin konusu, esas sermaye ile her ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye miktarları, şirketin yapacağı ilânların şekli ve şirketin süresi yer almalıdır (TTK. m. 506).

Kanunî şartları haiz olan esas sözleşmenin tescilini şirket müdürleri talep ederler (TTK. m. 510). Ticaret sicili memuru yapacağı inceleme sonunda, esas sözleşmede bulunması gereken zorunlu şartların olmadığı veya kurucularının imzalarının noter tarafından onaylanmadığı veya sözleşmenin kanunun emredici hükümlerine aykırılık taşıdığı sonucuna varırsa tescil talebini reddeder. Kurucular, bu karara karşı, kararın tebliğinden itibaren sekiz gün içinde, sicilin bağlı bulunduğu yerdeki ticarî davalara bakmakla görevli mahkemeye itiraz edebilir (TTK. m. 36). Bu durumda, mahkeme kararına kadar, ortaklar arasında adî şirket sözleşmesinin var olduğu kabul edilmelidir³¹.

Tüm kanunî şartları taşıdığı anlaşılan limited şirketin ticaret siciline tescil ve ilânı gerekmektedir (TTK. m. 511). Limited şirket, ticaret siciline tescil edildiği andan itibaren tüzel kişilik kazanacağı için, bu tarihten itibaren, esas sözleşmede gösterilmiş

³⁰ Arslanlı, **a.g.e**, s. 101; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e**, s. 883; Pulaşlı, **a.g.e**, s. 1013.

³¹ Arslanlı, **a.g.e**, s. 100; Halil Arslanlı ve Hayri Domaniç, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması ve Hisseli Komandit Şirketler**, Cilt no: 3 (İstanbul: Temel Yayınevi, 1989), s. 198; İsmail Doğanay, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, Cilt no: 2, Madde no: 420-815 (Dördüncü basım, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2004), s. 1386; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e**, s. 883; Pulaşlı, **a.g.e**, s. 1007.

olan konuyla sınırlı olarak faaliyetlerini sürdürmeye başlayabilir. Yani, şirket, bu tarihten itibaren, fiil ehliyetine sahip bir hukukî varlık olarak, işlemler yapabilir, kendisine husumet yöneltilebilir, hak ve borçlara sahip olabilir. Ayrıca, tescil ile, esas sözleşmede yer alan hükümler, üçüncü kişiler hakkında da hüküm ifade eder (TTK. m. 38). Üçüncü kişilerin, kendilerine karşı hüküm ifade etmeye başlayan hükümleri bilmedikleri iddiaları dinlenmez (TTK. m. 39).

Şirketin tescilinden önce, şirket namına herhangi bir muamele yapılmış ise, bu muameleleri yapanlar şahsen ve müteselsilen mesul olurlar (TTK. m. 512/2). Fakat, bu taahhütlerin şirket namına yapıldığı açıkça bildirilmiş ve şirketin ticaret siciline tescilinden sonra üç ay içinde, bu taahhütler şirket tarafından kabul olunmuşsa, muameleyi yapanlar mesuliyetten kurtulurlar ve yalnızca şirket mesul olur (TTK. m. 512/3). Şirket tarafından yapılacak kabul beyanı açık veya zımnî olabilir³².

Şirketin, tüzel kişilik kazanmasının diğer bir sonucu ise sona ermeyle ilgilidir. Gerçekten, ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanan şirket, bu tarihten itibaren, yalnızca, Kanun'da yazılı olan sebeplerle sona erebilir³³.

4. LİMİTED ŞİRKETİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Bilindiği üzere, şirketler, kuruluş ve işleyişlerinde kişi ve sermaye unsurunun ön plânda bulunmasına göre, şahıs şirketleri ve sermaye şirketleri şeklinde bir ayrıma tâbi tutulmaktadır. Şahıs şirketlerinde, şirketin kuruluşunda ve işleyişinde kişisel unsurlar öne çıkmaktadır. Bu şirketler, sermayeden ziyade kişisel güven esasına dayalı olduklarından, esas sözleşme oybirliği ile değişmekte ve şirkete ortak olarak katılma veya şirketten çıkma oybirliği veya mahkeme kararı ile gerçekleşmektedir. Bir ortağın ölümü, iflâsı veya hacir altına alınması kural olarak, şirketin sona ermesine neden olmaktadır. Bu şirketlerde, aksine sözleşmede hüküm bulunmadığı durumlarda, her

³² Arslanlı, **a.g.e.**, s. 103; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 348; Arseven, **a.g.e.**, s. 104; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1013.

³³ H. Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1013.

ortağın, yönetim, temsil ve denetim hakkı da bulunmaktadır³⁴. Sermaye şirketleri ise, kuruluşları daha ayrıntılı ve masraflı, büyük sermayeli ve karmaşık organizasyona sahip şirketlerdir. Bu şirketlerde, önemli olan sermayedir. Ortaklar, daha çok kazanç sağlamak amacıyla aynı şirkete para yatırmış kişilerdir. Yani, bu şirketlerde, pay sahipleri arasındaki bağ ve pay sahiplerinin şirketin işleyişindeki rolleri gevşektir³⁵. Bu nedenle, şahıs şirketlerinde oybirliği gerektiren durumlarda, sermaye şirketlerinde benimsenen usul oy çokluğudur. Üstelik, bu çoğunluğun esas itibariyle adedi önemli değildir. Yalnızca sermayenin çoğunluğunun sağlanması yeterlidir. Ayrıca, sermaye şirketlerinde, ortaklardan birinin ölümü veya hacir altına alınması, kural olarak şirketin sona ermesine neden olmamaktadır³⁶.

Limited şirketler, genel olarak sermaye esasına bağlı çoğunluk ilkesi, devamlılık ilkesi, sermayenin korunması ile ilgili tedbirler ve sermaye ile sınırlı sorumluluk ilkesinden sermaye unsuru; yönetim ve temsil, haklı sebep faktörüne bağlı çıkma, çıkarılma veya şirketin feshini talep ve payın devrindeki güçlük açısından ise kişisel unsur ile karakterize edilen³⁷ ve fakat sermaye unsuru daha belirgin olan karma bir görünüm arz etmektedir³⁸. Bu özellik ise, limited şirketlere, özellikle, küçük işletmelerin işletilmesi için uygun hukukî bir şekil kazandırmaktadır³⁹.

Türk Hukuku'nda, Arslanlı, limited şirketin bu niteliğinden bahsederken, şirketin, sermaye ve sorumluluk sahasında anonim şirketlere, ortaklar arasındaki münasebetlerde şahıs şirketlerine yaklaştığını ifade etmiştir⁴⁰.

³⁴ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 77-78; Tekil, **Limited Şirketler**, s. 16; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 2.

³⁵ Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 2-3.

³⁶ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 78-79; Tekil, **Limited Şirketler**, s. 17; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 3.

³⁷ Tekil, **Limited Şirketler**, s. 23.

³⁸ Arslanlı, **a.g.e.**, s. 11; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 344; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 875; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 2; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1014; Eriş, **a.g.e.**, s. 2698; Patry, **a.ge.**, s. 297; Ruedin, **a.g.e.**, s. 116; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 13.

³⁹ Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 3.

⁴⁰ Arslanlı, **a.g.e.**, s. 11.

Tekil ise, limited şirkete, kişisel unsurun önemli rolünün bulunduğu bir küçük ve kapalı sermaye şirketi olarak bakmanın mümkün olduğunu belirtmiştir. Yazara göre, limited şirketlerle ilgili olarak, anonim şirketler hukuku sahasında yer almayan pek çok düzenlemenin mevcut olması, şirketin ‘anonim’ nitelik taşımasına engel olmakta, ancak, bu durum şirketin sermaye şirketi olarak değerlendirilmesine engel olmamaktadır⁴¹.

Gerçekten, Türk Ticaret Kanunu’nda, limited şirketlerle ilgili olarak, zaman zaman anonim şirketlerle ilgili hükümlere zaman zaman adî ve kollektif şirketlerle ilgili hükümlere atıflar yapılmıştır.

Şirketin kuruluşuna iştirak eden kişilerin, yöneticilerin ve denetçilerin sorumluluğu, tasfiye memurlarının sorumluluğu, cezaî mesuliyetler ve şirketin Bakanlık’ça denetimi (TTK. m. 556), limited şirket müdürlerinin temsil yetkisinin kapsam ve sınırları (TTK. m. 542.1), ortak sayısı yirmiyi aşan limited şirketlerde genel kurul ve denetçilerin bağlı oldukları düzen (TTK. m. 548/1, 536/1), bilânço ile yedek akçeler (TTK. m. 534) hakkında anonim şirketlere dair hükümler uygulama alanı bulmaktadır.

Ortak sayısı yirmiden az olan limited şirketlerde, adî şirketlerin denetlemesi hakkındaki adî şirketlerle ilgili hükümlere (TTK. m. 548/2), idare ve temsil yetkisinin kaldırılmasıyla ilgili olarak kollektif şirket hükümlerine (TTK. m. 543/1) atıf yapılmıştır⁴².

---

⁴¹ Tekil, **Limited Şirketler**, s. 24.

⁴² Ayrıca, Türk Ticaret Kanunu’nda, limited şirketlerle ilgili bazı konularda, adî ve kollektif şirketlere atıf yapılmamış ve fakat şahıs şirketlerine benzer özel hükümler getirilmiştir. Ortak sayısı yirmiden az olan limited şirketlerde yazılı oy verilebilmesi (TTK. m. 536/2), haklı sebeplerin varlığı durumunda, ortağın talebi ve mahkeme kararı ile feshe karar verilebilmesi (TTK. m. 549/4) ve ortağın iflâsının ve payının haczedilmiş olmasının, feshin önlenmesine dair yollardan biri kullanılmadığında, şirketin sona ermesine neden olması bunlardan bir kaçıdır.

4.1. Limited Şirketi Anonim Şirketlerden Ayıran Nitelikler

Hem anonim şirketlerde hem de limited şirketlerde, esas sermaye paylara ayrılmıştır. Fakat, limited şirketlerde, paylar, ortakların kişiliğinden bağımsız ve soyut ‘pay mevkilerini’ ifade etmezler. Paylar, ortaklık sıfatına bağlıdırlar. Bu nedenle, limited şirketlerde, her ortağın tek bir payı vardır⁴³. Devir için bölme ve mirasın taksimi hariç ortağın sermayesi bölünmez bir bütün teşkil etmektedir (TTK. m. 507).

Limited şirketlerde, anonim şirketlerden (TTK. m. 409-419) farklı olarak, paylar kıymetli evraka bağlanamamaktadır (TTK. m. 518/3). Anonim şirketlerde, payları temsil eden ve kıymetli evrak niteliğinde bulunan hisse senetleri çıkarılması mümkün ve hatta şirketin anonim karakterine uygun düşerken limited şirketlerde sermaye paylarını temsilen kıymetli evrak niteliğinde pay senetleri çıkarılamaz⁴⁴. Pay hakkında tanzim edilecek senetler kıymetli evrak vasfını haiz olmayıp sadece birer ispat vasıtası sayılır (TTK. m.518/3). Ayrıca, tanzim edilecek pay senetleri sermaye payının tamamına ait olmalıdır (TTK. m. 518/4).

Limited şirketlerde payın devri de güçtür. Gerçekten, anonim şirketlerde hâmile yazılı senetlerin devri, şirket ve üçüncü kişiler hakkında teslimle hüküm ifade etmektedir. Yalnızca bağlı nama yazılı hisse senetlerinin devrinin esas sözleşmeyle yasaklanması veya bazı şartlara tâbi olabilmesi mümkündür (TTK. m. 416-418). Limited şirketlerde ise, payın devri, ancak şirkete bildirilmek ve pay defterine kaydedilmek şartıyla hüküm ifade eder. Devrin, pay defterine kaydedilebilmesi içinse, ortaklardan en az dörtte üçünün devre muvafakat etmesi ve bunların esas sermayenin en az dörtte üçüne sahip olması gerekmektedir (TTK. m. 520).

---

⁴³ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 356; Arslanlı, **a.g.e.**, s. 63; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 875; Tekil, **Limited Şirketler**, s. 10; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1002.

⁴⁴ Tekil, **Limited Şirketler**, s. 6.

Limited şirketler, anonim şirketler gibi halka açılmazlar. Hatta, Kanun'umuza göre, ortak sayısının elliden fazla olması bile şirketin sona ermesine neden olabilmektedir (TTK. m. 504).

Limited şirkette ortakların sorumluluğuna yukarıda değinmiştik. Anonim şirketlerde de ortakların sorumluluğu için sınırlı sorumluluk söz konusu ise de, ek ödemeler konusunda Kanun, anonim şirketler için, ayrıca bir hüküm öngörmüştür. Türk Ticaret Kanunu'nun 405/3. maddesine göre, hisse senetlerinin devri şirketin muvafakatına bağlı olan hâllerde esas mukavele hissedarlara esas sermayeye iştirakten başka muayyen zamanlarda tekerrür eden mevzuu para olmayan edalarda bulunmak mükellefiyetini de yükleyebilir. Limited şirket ortakları için ek ödeme mükellefiyeti konusunda, Türk Ticaret Kanunu'nda, bir hüküm bulunmamaktadır⁴⁵.

Limited şirketleri anonim şirketlerden ayıran diğer bir fark ortakların şirketi idare ve temsiliyle ilgilidir. Limited şirketlerde, idare ve temsil, ortaklar için hem bir hak hem de bir yükümlülüktür. Türk Ticaret Kanunu'nun 540. maddesine göre, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklar hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idareye ve şirketi temsile mezun ve mecburdurlar⁴⁶. Elbette, bu hak ve yükümlülük, kuruluştaki şirket ortakları için geçerlidir. Kuruludan sonra, şirkete giren ortaklar, bu konuda ortaklar genel kurulunun bir kararı olmadıkça, idare ve temsile mezun ve mecbur değildirler (TTK. m. 540/3). Bundan başka, limited şirketlerin idare ve temsil yetkisinin kapsam ve sınırları hakkında Kanun'umuz, anonim şirketlere (TTK. m. 542, 321) atıf yapmış olmakla birlikte, idare ve temsil yetkisinin kaldırılmasıyla ilgili olarak, kollektif şirket hükümlerine (TTK. m. 161,162) atıf yapmıştır. Gerçekten, limited şirketlerde, esas sözleşmeyle müdür olarak tayin edilmiş bir ortağın azledilebilmesi, yalnızca haklı sebeplerin varlığında ve mahkeme kararıyla gerçekleşmektedir (TTK. m. 161). Anonim şirketlerde ise, yönetim kurulu üyeleri esas sözleşmeyle tayin edilmiş olsalar bile, genel

---

⁴⁵ Bkz. Yukarıda., dipnot. 24.

⁴⁶ Aslında, limited şirketin idare ve temsili, kollektif şirketlerdeki düzenlemeye daha çok benzemektedir. Ancak, kollektif şirketlerde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça ortaklardan her biri idare ve temsil (TTK. m. 160,175) hak ve görevine sahipken, limited şirketlerde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça tüm ortaklar, hep birlikte şirketi idare ve temsil yetkisine sahiptir.

kurul kararıyla her zaman azlolunabilirler. Bu durumda, yönetim kurulu üyesinin tazminat talep etmeye hakkı yoktur (TTK m. 316).

Ortağın, şirketten çıkma ve çıkarılması konusunda ise, Kanun’umuz 551. maddeyle, anonim şirketlerde bulunmayan özel bir hüküm öngörmüştür. Buna göre, esas sözleşmede, ortaklara şirketten çıkma hakkı verilebileceği gibi bu hakkın kullanılması muayyen şartlara da tâbi tutulabilmektedir. Ortak, esas sözleşmede hüküm bulunması hâlinde, herhangi bir karara gerek kalmaksızın, esas sözleşmede hüküm bulunmaması hâlinde ise, yalnızca haklı sebeplerle mahkeme kararıyla şirketten çıkmasına izin verilmesini isteme hakkına sahiptir. Ortağın şirketten çıkarılması, esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak çoğunluğu tarafından muvafakat edilmek şartıyla haklı sebeplerden dolayı mahkeme kararıyla gerçekleştirilebilmektedir⁴⁷.

Limited şirketi, anonim şirketlerden ayıran bir diğer nitelik, şirketin sona ermesiyle ilgilidir. Türk Ticaret Kanunu’nun 549. maddesine göre, ortaklardan birinin talebi üzerine haklı sebeplerden dolayı şirketin feshinin istenebilmesi mümkündür. Oysaki, anonim şirketlerin infisah sebeplerinin düzenlendiği 434. maddede şirketin haklı sebeplerle sona ermesine dair hüküm mevcut değildir.

4.2. Limited Şirketleri Şahıs Şirketlerden Ayıran Nitelikler

Limited şirketleri, şahıs şirketlerinden ayıran ilk nitelik, şirketin faaliyet konusuyla ilgilidir. Bilindiği üzere, limited şirketler, bankacılık ve sigortacılık dışında, her türlü ekonomik faaliyette bulunmak üzere kurulabilirler (TTK .m. 503). Oysa, şahıs şirketlerinden, adî şirketler, müşterek bir gayeye erişmek (BK. m. 520), kollektif ve komandit şirketler, bir ticarî işletme işletmek maksadıyla kurulabilirler (TTK. m. 153, 243).

---

⁴⁷ Bu konuda ayrıntılı bilgi için Bkz., İrfan Baştuğ, **Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması**, (İzmir: İzmir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi, 1966).

Türk Hukuku'na göre, kollektif şirketlerde, ortaklardan her birinin (TTK. m. 153) ve komandit şirketlerde komanditer ortakların (TTK. m. 243/3) gerçek kişi olması gerekmektedir. Limited şirketlerde ise, gerçek kişiler gibi, tüzel kişiler de şirket ortağı olabilirler (TTK. m. 503).

Ortakların şirket borçlarından dolayı sorumluluğu konusunda da, limited şirketler şahıs şirketlerinden ayrılmaktadır. Şahıs şirketlerinde, ortaklar, şirket borçlarından dolayı, tüm malvarlıklarıyla sınırsız olarak sorumludur. Bu durum, kollektif şirket ortakları için Kanun'un 178. maddesinde, komandit şirketin komandite ortağı için Kanun'un 256. maddesinde hükme bağlanmıştır.

Limited şirketlerde, esas sermayenin anonim şirketlerde olduğu gibi, paylara değil, ortak sayısına bölündüğünü ifade etmiştik. Bu özelliğiyle, limited şirketler, şahıs şirketlerine yaklaşmaktadırlar. Ancak, paylar konusundaki söz konusu düzenlemeye rağmen, ortakların, ortaklar genel kurulunda kullanabilecekleri oy sayısı, koymuş oldukları sermayeye göre belirlenmektedir. Kural, olarak, her yirmi beş milyon Türk Lirası bir oy hakkı vermektedir (TTK. m. 537). Ayrıca, ortaklar genel kurulunda, bir husus lehine kararın alınabilmiş sayılması için, esas sermayenin yarısından fazlasına sahip olan ortakların bu karar lehine oy kullanması gerektiğine dair hüküm de, limited şirketlerdeki sermaye şirketi niteliğinin bir sonucudur. Bundan başka, sözleşmenin değiştirilmesi (TTK. m. 513), payın devri (TTK. m. 520) ve şirketin feshi gibi konularda karar alınabilmesi için, şahıs şirketlerinden farklı olarak oybirliği öngörülmemiş, yalnızca ağırlaştırılmış yetersayılar aranmıştır. Türk Ticaret Kanunu'muzda, ortakların mesuliyetlerinin genişletilmesiyle ilgili kararların (TTK. m. 513/2) ve Kanun'un 522. maddesince şirketin feshinin istenmesi durumunda, ortağın payının açık artırma suretiyle satılmasıyla veya payın ortaklardan birine veya üçüncü kişiye devriyle (TTK. m. 523/2,3) ilgili kararların oybirliği alınması gerektiği hükme bağlanmıştır.

Kanun'umuzun 547. maddesi, limited şirketlerde rekabet yasağını düzenlemiştir. Maddeye göre, 'müdür olan bir ortak, diğer ortakların muvafakatı olmadan, şirketin uğraştığı ticaret dalında ne kendi adına ve ne de başkası hesabına iş göremeyeceği gibi, başka bir işletmeye mesuliyeti tahdid edilmemiş ortak, komanditer ortak veya limited

şirketin azası sıfatıyla iştirak dahi edemez. Bu yasak mukaveleye konacak bir hükümle bütün ortaklara teşmil edilebilir'. Maddedeki rekabet yasağı, yalnızca, idare ve temsile yetkili kişiler, yani müdürler için öngörülmüştür. Fakat, esas sözleşmeye konacak hükümle, rekabet yasağı diğer ortaklara da teşmil edilebilmektedir. Şahıs şirketlerinden kollektif şirketlerde ise, yönetici olsun olmasın tüm ortaklar için bir rekabet yasağı söz konusudur. Ayrıca, rekabet yasağının kapsamı, kollektif şirket ortağı için, aynı nev'iden ticarî işler konusunda faaliyet gösteren bir şirkete sınırsız sorumlu ortak olarak girmemekten ibarettir (TTK. m. 172). Oysa, limited şirketlerde, müdür olan ortak için, bir şirkete komanditer ortak veya limited şirket üyesi olarak da girememe gibi daha geniş bir rekabet yasağı öngörülmüştür⁴⁸.

Limited şirketler, sona erme bakımından da, şahıs şirketlerinden farklılıklar arz etmektedir. Kural, olarak şahıs şirketlerinde, limited şirketlerden farklı olarak, ortaklardan birinin ölümü, iflâsı veya hacir altına alınması sona erme sebebidir (BK. m. 521, TTK. m. 185). Ancak, limited şirketlerde, sayılan hâller şirketin feshine neden olmamaktadır⁴⁹.

5. LİMİTED ŞİRKETE UYGULANACAK HÜKÜMLER

Limited şirketlere uygulanacak hükümler konusunda, bize, Kanun'un genel hükümleri arasında 'tatbik olunacak kanun hükümleri' başlığıyla düzenlenmiş olan 138. maddesi ışık tutmaktadır. Maddeye göre, 'her şirket nev'ine mahsus hükümler mahfuz kalmak şartıyla Medeni Kanun'un 45, 47, 48, 49. maddeleri ve bu fasılda hüküm bulunmayan hususlar hakkında Borçlar Kanunu'nun 520-541. maddeleri her şirket nev'inin mahiyetine uygun olduğu nisbette, ticaret şirketleri hakkında tatbik olunur'.

Bu durumda, limited şirketlere uygulanacak hükümler arasında ilk sırada yer alanlar, Türk Ticaret Kanun'un yedinci faslında beş kısım olarak düzenlenmiş olan 503 ve 556. maddeleridir. Kanun birinci kısmı, şirketin kuruluşuna, ikinci kısmı, ortakların

⁴⁸ Tekil, **Limited Şirketler**, s. 19-20.

⁴⁹ Tekil, **Limited Şirketler**, s. 20.

hak ve borçlarına, üçüncü kısmı şirketin teşkilâtına, dördüncü kısmı infisah ve ayrılmaya ayırmıştır. Beşinci kısım tek bir maddeden oluşmakta olup anonim şirket hükümlerine yapılan atıfları hükme bağlamaktadır. Ancak, bu fasılda düzenlenmiş olan tüm maddeler her durumda birinci sırada uygulanmamaktadır. Bu hükümlerden yalnızca emredici niteliğe sahip olanlar, limited şirketlere ilk sırada uygulanır⁵⁰.

Limited şirket sözleşmelerinde de, sözleşme özgürlüğü ilkesi, Borçlar Kanunu'nun 19/2. maddesi hükmü saklı kalmak üzere geçerlidir. Yani, ortaklar, kanuna, ahlâka veya umumî intizama veya şahsî hükümlere aykırılık taşımamak koşuluyla sözleşme şartlarını serbestçe belirleyebilmektedir. Bu nedenle, ortaklar, Borçlar Kanunu'nun 19. maddesine ve emredici hükümlere aykırı olmayan her şartı esas sözleşmeye koyabilirler. İşte, ortaklarca esas sözleşmeyle belirlenen bu hükümler, limited şirketler alanında, ikinci sırada uygulanmaktadır.

Esas sözleşmede hüküm bulunmayan durumlarda ise, limited şirketlere dair 503 ve 566. maddeler arasında yer alan emredici nitelikte olmayan düzenleyici hükümler uygulanmalıdır. Limited şirketlere dair bu hükümler ile 556. maddede atıf yapılmış olan anonim şirket hükümleri ve aynı fasılın diğer maddelerinde yapılan atıflar aynı sırada sayılır⁵¹.

Tüm ticaret şirketlerine uygulanacak genel hükümlerin düzenlendiği Türk Ticaret Kanunu'nun birinci faslında yer alan 136-152. maddeleri limited şirketlere uygulanacak hükümler arasında dördüncü sırayı almaktadır. Yani, emredici Kanun maddeleriyle hükme bağlanmamış olan, ortaklarca esas sözleşmeyle düzenlenmemiş olan ve limited şirketlere dair düzenleyici hükümler arasında da hükme bağlanmayan bir konu hakkında, tüm ticaret şirketlerine uygulanan ilgili maddeler tatbik edilecektir.

Türk Ticaret Kanunu, 138. maddesiyle hem adî şirketlere ait hükümler ile tüzel kişilere ait genel hükümlerin ticaret şirketlerine uygulanma şartlarını hem de

---

⁵⁰ Arslanlı, **a.g.e.**, s. 6; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 196; Tekil, **a.g.e.**, s. 22.

⁵¹ Arslanlı, **a.g.e.**, s. 4-5.

uygulanacak olan hükümlerin sırasını belirlemiştir⁵². Gerçekten, adî şirketlere dair Borçlar Kanunu'nun 520-541. maddesi limited şirketlere beşinci sırada uygulanır. Fakat, bunun için, adî şirketlerle ilgili olan hükümlerin limited şirketin nev'ine uygun olması gerekmektedir.

Tüzel kişilere ilişkin Medenî Kanun'un 45,47,48 ve 49. maddelerinin de limited şirketlere uygulanması mümkündür⁵³. Fakat, bunun için de, tüzel kişilere dair hükümlerin limited şirket nev'ine uygulanabilir olması gerekir. Karayalçın, Türk Ticaret Kanunu'nun 138. maddesinin, Medenî Kanun'un ilgili maddelerine atıf yaparken, adaba ve ahlâka aykırı amacı olan tüzel kişilerin mallarının kamu hukuku tüzel kişilerine intikalini düzenleyen 50.maddeye atıf yapmamasının haklı bir nedeni olmadığını ifade etmektedir. Yazara göre, bu durumda, adaba ve ahlâka aykırı amacı olan bir ticaret şirketinin mallarının kamu hukuku tüzel kişilerine intikali söz konusu olmayacaktır. Oysa, örneğin, uyuşturucu madde kaçakçılığı yapan bir derneğin mallarının kamu hukuku tüzel kişilerine devri mümkünken, aynı durumdaki bir ticaret şirketini bu durumdan ayırık tutmaya gerek yoktur⁵⁴.

Limited şirketlerle ilgili bir konunun halliyle ilgili yukarıda sayılan düzenlemeler arasında hiçbir hükme rastlanılmaması durumunda, genel hükümlere gidilebilmesi elbette mümkündür. Fakat, limited şirketin bir ticaret şirketi (TTK. m. 136,137) olduğu ve ticaret şirketlerinin tacir sayıldıkları (TTK. m. 18) unutulmamalıdır. Dolayısıyla, limited şirket de, Kanun'un, tacir sıfatına bağladığı hükümlere tâbidir (TTK. m. 20,22,23,24,25). Her tacir gibi, limited şirketin de borçlarının ticarî olması asıldır (TTK. m. 21) ve limited şirketin gerçekleştirdiği ticarî işlere ticarî hükümler uygulanır (TTK. m. 1, 2). Bu nedenle, limited şirketlerle ilgili olarak, öncelikle Türk Ticaret Kanunu'nda veya başka bir kanunda yer alan ticarî hükümlerin uygulanması gerekmektedir. Anlaşmazlıkla ilgili ticarî bir hükme de rastlanamazsa, bu defa, olaya

---

⁵² Karayalçın, **a.g.e.**, s. 196.

⁵³ Türk Ticaret Kanunu, Eski Medeni Kanunu'na atıf yapmaktadır. 08.12.2001 tarihinde yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu'nda ilgili maddeler, 47,49, 50 ve 51. maddelere karşılık gelmektedir.

⁵⁴ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 197.

uygulanabilecek ticarî örf ve âdetin olup olmadığı araştırılmalıdır. Zira, hakkında ticarî bir hüküm bulunmayan ticarî işlerde mahkeme, ticarî örf ve âdete, bu dahi yoksa, umumî hükümlere göre karar vermelidir (TTK. m. 1).

İKİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETİN SONA ERME SEBEPLERİ

1. ŞİRKET AMACININ ELDE EDİLMESİ VEYA ELDE EDİLMESİNİN İMKÂNSIZ HÂLE GELMESİ

Şirket amacının elde edilmesi veya elde edilmesinin imkânsız hâle gelmesi, adî şirketin sona erme sebebi olarak Borçlar Kanunu'nun 535/1. maddesinde hükme bağlanmıştır. Limited şirketlerin sona erme sebepleri arasında ise, böyle bir hükme yer verilmemiştir. Bilindiği gibi, Türk Ticaret Kanunu'nun 138. maddesine göre, Borçlar Kanunu'nun 520-541. maddelerinin, her şirket nev'inin mahiyetine uygun olduğu nisbette, ticaret şirketleri hakkında uygulanabilmesi mümkündür. Peki, şirket amacının elde edilmesi veya elde edilmesinin imkânsızlaşması, Türk Ticaret Kanunu'nun 138. maddesinin yollamasıyla, limited şirketler için de bir sona erme sebebi olarak kabul edilebilir mi? Bu soruyu olumlu yanıtlamak gerekmektedir. Zira, şirket amacının elde edilmesi veya elde edilmesinin imkânsızlaşması, şirketin varoluş nedeninin de ortadan kalkması demektir. O nedenle, bu durum, salt adî şirket için değil, bütün şirketler için geçerli bir sona erme nedeni olarak kabul edilmektedir⁵⁵.

Yani, limited şirket, sözleşmesinde yer alan amacının⁵⁶ elde edilmesi veya bu amacın elde edilmesinin imkânsız hâle gelmesiyle infisah eder⁵⁷. Zira, tüm şirket

---

⁵⁵ Sosyal Özenli, **Uygulamada Adî Ortaklık ve Neden Olduğu Davalar** (Ankara: Kazancı Hukuk Yayınları, 1988). s. 116; Ruedin, **a.g.e.**, s. 358; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 138.

⁵⁶ "...Kanun'da, sona erme nedeni olarak, 'iştirak konusu' yerine 'maksat' kelimesi kullanılmıştır. Bu ise, geniş bir yorum gerektirmektedir. Yoksa, şirketin iştirak konularından birinin elde edilmesi veya elde edilmesinin imkânsız hâle gelmesi şirketin infisahına neden olmaz..." (Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 809).

türlerinde olduğu gibi, limited şirketin de haklardan yararlanma ehliyeti, sözleşmede yer alan uğraşı konusuyla sınırlıdır⁵⁸ ve tüm şirket sözleşmeleri gibi limited şirket sözleşmesinin varlığı da izlediği amaca sıkı sıkıya bağlıdır⁵⁹. Bu yüzden, amacın elde edilmesi veya elde edilmesinin imkânsız hâle gelmesiyle şirketin infisahı şirket sözleşmesinin mahiyetinden doğan bir infisah sebebi olmaktadır⁶⁰.

Şirket amacına ulaşılması, şirketin varolma nedenini kaybetmesi anlamına gelir⁶¹. Karayalçın'a göre, limited şirketin amacına ulaşmasının imkânsız hâle gelmesinde dikkat edilmesi gereken nokta, ortaklaşa amacın elde edilmesine olanak vermeyecek olan olgunun şirket kurulduktan ve şirketin üçüncü kişilerle ilişkiye girmesinden sonra meydana gelmiş olması gerektiğidir. Dolayısıyla, şirket kurulmadan önce var olan imkânsızlık şirketin tüzel kişilik kazanmasına engel olmaktadır⁶². Oysa,

---

⁵⁷ Arseven, **a.g.e.**, s. 112; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 939; Orhan Nuri Çevik, **Limited şirketler Hukuku ve Uygulaması**, (Ankara: Nüve Matbaası, 1976), s.382; İrfan Baştuğ, **Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri**, (İzmir: Ege Üniversitesi İktisadî ve Ticarî Bilimler Fakültesi Yayınları, 1974), s. 269; Hasan Birkaş, **Ticaret Şirketleri ve Tatbikat, Kuruluş, Yönetim, Tasfiye**, (Sekizinci basım, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Kitabevi, 1987), s. 199; Nevin Soygür, **Ticaret Hukuku, Şirketler**, Cilt no: 2 (İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi, 1990), s. 153; Necat Tüzün, **Şirketler Hukuku Dersleri**, (Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları, 1983), s. 186; M. Refik Görgülü, **Açıklamalı ve Uygulamaları ile Anonim Limited ve Holding Şirketlerin Kuruluşu ve Faaliyet Rehberi**, (İstanbul: Görgülü Malî Yayınları, 1991), s. 654.

⁵⁸ Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 190.

⁵⁹ Hüseyin Hatemi, Rona Serozan ve Abdülkadir Arpacı, **Borçlar Hukuku, Özel Bölüm**, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1992), s. 593.

⁶⁰ Halil Arslanlı, **Kollektif ve Komandit Şirketler** (İkinci basım, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1960), s. 472; Şirketin infisah etmesine neden olan imkânsızlığın herhangi bir ortağın kusurundan kaynaklanmış olmasının önemi yoktur. Başka bir ifadeyle, sona ermeye neden olma, kusurlu bulunma, şirketin infisah etmesini saptamada göz önünde bulundurulmaz. Y. 13 HD. 4.3.1982 T. E. 1092/ K. 1447 sayılı karar için Bkz. Nafiz Erdem, **Türk Borçlar Kanunu Şerhi ve Davaları** (Adana: Tipo Matbaacılık 1990), s. 781.

⁶¹ Ruedin, **a.g.e.**, s. 359.

⁶² Yaşar Karayalçın, **a.g.e.**, s. 154; Aynı yönde, S. Özenli, **a.g.e.**, s. 116; Kaya Türker, **Türk Hukuku'nda Kollektif Şirket** (Ankara: Ankara İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi, 1980), s. 154; İsviçre Borçlar Kanunu'na göre ise, anonim şirketler (CO. art. 643) ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler (CO. art 764/2) tescil ile hukukî kişilik kazanmakta ve tescil şartlarının gerçekte var olmaması şirketlerin kişilik kazanmasına engel olmamaktadır. Buna benzer bir hüküm açıkça limited şirketler için öngörülmemiştir. Fakat, anonim şirketlerin kuruluşuna uygulanan kuralların limited

Tekinalp, bu görüşte değildir. Yazar, amacı Kanun'a ve ahlâka aykırı olan kişi topluluklarının tüzel kişilik kazanamayacağına hükme bağlandığı Türk Medeni Kanunu'nun 47/2. maddesinin, şirketler hukuku sahasında da uygulanabilir olduğunu kabul etmekte ve fakat kurucu unsurlarında eksiklik olmadığına göre 'tüzel kişilik kazanamamayı' yokluk olarak değil şirketin tasfiyesini gerektiren özel bir butlan hâli olarak nitelendirmek gerektiğini ifade etmektedir. Yazar'a göre, aksinin kabulü, şirketin kuruluşundan itibaren yapılan işlemlerinin yok olması ve bunların da yokluğunun tespiti davasının her zaman açılabilmesi sonucunu doğurur, bu ise, işlem güvenliği açısından sakıncalıdır⁶³.

Şirketin son bulmasına neden olan imkânsızlık, mutlak, devamlı ve objektif nitelikte olmak zorundadır⁶⁴. Gayretlerin kısa bir süre için semeresiz kalması, şirketin sona ermesi için yeterli bir sebep sayılamaz. Meselâ, ekonomik şartların geçici olarak bozulması nedeniyle, şirketin kârlılığında bir miktar azalma görülmesi, şirketin son bulması için yeterli bir sebep değildir⁶⁵. Tüm bunlara ek olarak, imkânsızlık sadece sözleşmenin tarafları için değil, herkes için kabul edilebilir nitelikte de olmak

---

şirketlere de uygulanması gerektiği, dolayısıyla, tescilin başlangıçtaki eksiklikleri onarıcı etkiye de sahip olduğu kabul edilmektedir. Buradan hareketle, Ruedin, Kanun'a veya ahlâka aykırı bir amaç için kurulan veya ulaşılmaması imkânsız bir amacı olan ya da amaca ulaşılmaması sonradan imkânsız hâle gelen şirketin butlanının değil feshinin istenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ruedin, a.g.e., s. 358.

⁶³ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 806-807.

⁶⁴ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 154; Özenli, **a.g.e.**, s. 116; Arslanlı, **Kollektif Şirketler**, s. 472; Necip Bilge, **Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri** (Ankara: Yeni Desen Matbaası, 1962), s. 402; Mustafa Reşit Karahasan, **Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, Cilt no: 4, (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş., 1992), s. 1366; İbrahim Aslan, **Şirketler Hukuku Bilgisi**, (Yedinci Basım, Konya: Mimoza Basım Yayım ve Dağıtım A. Ş, 2002), s. 55; Türker, **a.g.e.**, s. 154; '...imkânsız hâle gelmenin objektif ve subjektif nedenleri olduğu gibi, mücbir sebepler, bunların hududu, derecesi, takdirde esas olmak üzere nazara alınmalıdır...' (Haydar Taray ve Turgut Sengir, 'Adi Şirket Hükümleri ve Tatbikatı', **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt no: 20, Sayı no 1-2: 3-30, (1970), s. 19; Orhan Nuri Çevik, **Uygulamada Şirketler Hukuku**, (Üçüncü basım, Ankara: Yetkin Yayınları, 2002), s. 103.

⁶⁵ Özenli, **a.g.e.**, s. 116; Necip, Bilge, **a.g.e.**, s. 402; Şevket Memedali Bilgişin, **Ticaret Hukuku Prensipleri, İkinci Kitap, Şirketler Hukuku**, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1950), s. 116; Kâr etmemenin, şirketin amacının elde edilmesini imkânsızlaştırması için, bu durumun uzun süre devam etmesi veya kazanç sağlama olasılığının tamamen ortadan kalkması gerekir. YTD. 26.3.1963 T., E. 1963/3484, K. 1963/4856 sayılı karar özeti için Bkz., Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 190.

zorundadır. Bu noktada, imkânsızlığın, maddî, hukukî veya ekonomik olması sona erme bakımından bir önem arz etmemektedir⁶⁶.

Böyle bir imkânsızlık hâlinde şirket, Borçlar Kanunu'nun 535/1. maddesi uyarınca son bulur⁶⁷. Karayalçın, amacın gerçekleştirilmesini güçleştiren sebeplerin, şirket münasebetini sona erdirmeyeceğini ifade ederek, ortada haklı bir sebep varsa bu durumun hâkimden sadece şirketin feshine karar verilmesini talep hakkını vereceğini söylemektedir⁶⁸.

Şirket amacının gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesi ihtimaline karşı ortakların, sözleşmeye, bu gibi hâlleri önleyecek hükümler koyabilmeleri mümkün olduğu gibi, amacın gerçekleşmesinden veya imkânsız hâle gelmesinden önce de, sözleşme değiştirilerek infisah önlenir⁶⁹. Ancak, amacın tamam olması veya imkânsızlaşması hâlinde şirketin son bulmayacağı hakkındaki sözleşme hükmü geçerli olmaz. Zira, amacın tamam olması veya imkânsız hâle gelmesi kanunî bir infisah sebebidir. Bu sebebin doğurduğu sonucu ortaklar önleyebilirse de, sebep gerçekleştikten sonra, Kanun'un öngördüğü infisah sonucunu bertaraf edemezler⁷⁰.

---

⁶⁶ Özenli, **a.g.e.**, s. 116.

⁶⁷ Özenli'ye göre, imkânsızlık, şirket sözleşmesi kurulduktan sonra ve fakat şirketin üçüncü kişilerle ilişkiye girmesinden önce oluşmuş ise, şirket, genel kurullar kapsamında olan Borçlar Kanunu'nun 117. maddesi uyarınca son bulur. Özenli, **a.g.e.**, s. 116.

⁶⁸ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 154.

⁶⁹ R. Ruedin, **a.g.e.**, s. 359-359.

⁷⁰ Arslanlı, **Kollektif Şirketler**, s. 472-473; Çevik, **Uygulamada**, s. 103; Nitekim, İmregün de, söz konusu nedeni, Yasa'da öngörülmüş olmasına rağmen, uygulamada pek rastlanmayacak bir infisah sebebi olarak değerlendirmektedir. Yazar'a göre, gaye, kazanç sağlamak olarak ele alınacak olursa, bunun elde edilmesi veya elde edilmesinin imkânsız hâle gelmesinin gerçekleşmiş sayılması düşünülemez. Gayeden kasıt, şirket konusu ise, ortaklar konuyu değiştirerek infisahı önleyebilirler. Oğuz İmregün, **Kara Ticareti Hukuku Dersleri** (Onuncu Basım, İstanbul: Yasa Yayıncılık A.Ş., 1993), s. 219.

2. ŞİRKET SÖZLEŞMESİNDE YER ALAN SEBEPLERLE

Sona ermeyi düzenleyen ‘infisah sebepleri’ başlıklı Türk Ticaret Kanunu’nun 549/1. maddesine göre, limited şirket, esas sözleşmede yer alan nedenlerle sona erer. Borçlar Kanunu’nun 19. maddesinde yer alan ‘sözleşme özgürlüğü’ ilkesi gereğince, fesih sebepleri ortaklarca önceden belirlenebilir⁷¹. Ortaklar, şirket sözleşmesi hazırlanırken, belli bazı hâllerin şirketin sona ermesine neden olacağını kararlaştırılabilecekleri gibi, Kanun’da yazılı belli bazı hâllerin de, şirketin sona ermesine neden olmayacağını kararlaştırılabilecektir. Elbette, şirket sözleşmesinde yer alabilecek sona erme nedenleri, Türk Ticaret Kanunu’nun 186. maddesindeki hükme de aykırı olamaz. Yani, şirket sözleşmesinde, muayyen bir veya birkaç sebebe münhasır olmaksızın, umumî olarak, fesih sebeplerinden herhangi birinin vücudu hâlinde, şirketin infisah etmeyeceğine dair olan şart muteber değildir. Ancak, Kanun’un amir hükümlerine muhalif olmamak kaydıyla, muayyen bazı fesih sebeplerinin, şirketin infisahını mucip olmayacağı şirket sözleşmesinde kabul olunabilir.

2. 1. Ortaklardan Birinin Ölümü.

Türk Ticaret Kanunu, limited şirketlerde, ortaklardan birinin ölümünün, şirketin sona ermesine neden olup olmayacağı konusunda açık bir hükme yer vermemiştir⁷². Bu durumda, ortaklardan birinin ölümünün, adî şirketin sona erme sebeplerinden sayıldığı, Borçlar Kanunu’nun 535/2. maddesini incelemek ve Türk Ticaret Kanunu’nun 138. maddesinin yollamasıyla, adî şirketlerle ilgili bu hükmün, limited şirketler için de geçerli olup olmadığını tartışmak gerekmektedir.

⁷¹ Baştuğ, a.g.e., s. 269; İpekçi, a.g.e., s. 732.

⁷² Oysa, Eski Ticaret Kanunu’nun 515. maddesinde, ortaklardan birinin ölümü veya iflâsı durumunda şirketin münfesih olmayacağı hükme bağlanmıştı.

Borçlar Kanunu'nun 535/2. maddesine göre, mirasçılar ile şirketin devamına dair evvelce yapılmış bir sözleşme olmazsa, ortaklardan birinin ölümü şirketin sona ermesine neden olur⁷³.

Ortaklar arasında, ölen ortağın mirasçılarıyla şirketin devam edeceğine dair, ayrı bir sözleşme yapılabileceği gibi, şirket sözleşmesine hüküm konulması suretiyle de bu sonuç sağlanabilir⁷⁴. Böyle bir kural, tek bir ortağa veya genel olarak tüm ortaklara yönelik olabilir⁷⁵. Sözleşmede, ortağın ölümü hâlinde şirketin son bulmayacağı hükmü varsa, ölenin miras hissesi nispetinde, yerine mirasçıları geçer ve ona halef olurlar⁷⁶. Bu kural, ortaklar yararına kabul edilmiş olduğu için, diğer ortakların, daha sonra alacakları, açık veya kapalı bir kararla ortaklık ilişkisini devam ettirebilmeleri mümkün olmalıdır⁷⁷. Nitekim, Borçlar Kanunu'nun 535. maddesi hükmü ile İsviçre Borçlar Kanunu'nun adî şirketin sona ermesini düzenleyen 545. maddesi hükmü aynı olmasına rağmen, İsviçre Hukuku'nda da, şirket tasfiye hâline girmiş olsa bile, şirket ortakları ve mirasçıların oybirliği ile alacakları kararla şirketin devamını sağlayabilecekleri kabul edilmektedir⁷⁸.

Adî şirketlerden başka, kollektif şirketler konusunda da benzer bir düzenleme Türk Ticaret Kanunu'n 195. maddesinde yer almaktadır. Buna göre, esas sözleşmede,

---

⁷³ Adî şirkette, ortaklardan birinin gaipliğine karar verilmesi hâlinde de, şirketin son bulacağı kabul edilmektedir. Çünkü bu durumda dahi, ortak, doğrudan idareye katılamayacak, onun kişisel beceri, nitelik ve özelliklerinden yararlanılamayacaktır. Özenli, **a.g.e.**, s. 116; Bilge, **a.g.e.**, s. 404; Turgut Erem, **Ticaret Hukuku Prensipleri, Ticaret Şirketleri**, Cilt no: 2 (Yedinci basım, İstanbul: Hilâl Matbaa Basım Koll. Ş 1979), s. 26.

⁷⁴ Karahasan, **a.g.e.**, 1368; Erdem, **a.g.e.**, s. 771-772.

⁷⁵ Özenli, **a.g.e.**, s. 116

⁷⁶ Ancak, ölen ortağın şahsından doğan yönetim hakları, doğrudan mirasçılara geçmez. Yönetim haklarının da mirasçılara geçeceğine dair sözleşme hükmü, diğer sağ kalan ortakları bağlamaz ve onların olumsuz iradesi fesih sebebi yaratabilir. Çevik, **Uygulamada**, s. 103.

⁷⁷ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 100; '...Hatta bu hususta açık bir karara bile gerek yoktur. Delalet edici vakılar bile yeterlidir...' (N. Bilge, **a.g.e.**, s. 404'ten naklen.)

⁷⁸ Geoges Brosset ve Claude Schimdt, **Guides Des Sociétés En Droit Suisse, Tome I, Les Sociétés De Personnes** (Genève: Editions Générales S. A., 1965), s. 120.

bu konuda bir hüküm yoksa, ancak, mirasçılarla sağ kalan ortakların oybirliği ile alacakları bir kararla şirketin devamının sağlanması mümkündür. Ortaklardan biri, şirketin devamına razı olmazsa, şirket infisah eder. Kollektif şirketleri sona erdiren sebepler komandit şirketler için de sona erme sebebi teşkil etmektedir. Ancak, kollektif şirketlerden farklı olarak komanditer ortağın ölümü veya ehliyetini kaybetmesi şirketin infisahı sonucunu doğurmaz (TTK. m. 267). Yalnızca, komanditer ortağın kişiliğinin önem taşıdığı durumlarda, şirketin feshi için haklı sebep teşkil edebilir (TTK. m. 267/187)⁷⁹.

Özetle, şirketin oluşmasında ve devamında, ortakların kişisel nitelik ve özelliklerinin önem arz ettiği şirketlerde, ortaklardan birinin ölümü ile şirketin son bulması, şahıs şirketi olmanın doğal sonucu olmaktadır. Sermaye şirketlerinde, bu tür bir sona erme sebebi ile karşılaşmak olanaksızdır⁸⁰. Çünkü, bir sermaye şirketi kurulduğunda, ortakların kişilikleriyle ilgili olarak kaygı duyulmaz. Zira, her şeyden önce önemli olan ortakların sermaye paylarıdır. Şirkete diğer ortakların malî kapasitesi dikkate alınarak ortak olunmuştur⁸¹. Dolayısıyla, limited şirkette de, ortaklardan birinin ölümü, şirketi sona erdiren bir sebep olmamaktadır⁸².

Ayrıca, Türk Ticaret Kanunu'muzda yer alan, payın miras yoluyla mirasçılara geçmesi, sermaye payının bölünmesi, bölünmüş payların devrinin olanaklı bulunduğu ilişkin düzenlemeler de, ortaklardan birinin ölümünün, şirketin sona ermesine neden olmayacağını kanıtıdır. Nitekim, limited şirketlerde, devir için bölme ve mirasın

⁷⁹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 227.

⁸⁰ Özenli, **a.g.e.**, s. 116; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 84.

⁸¹ Ruedin, **a.g.e.**, s. 166.

⁸² Fahiman Tekil, **Şirketler Hukuku**, (İstanbul: Otağ Matbaacılık Koll. Ş., 1981), s. 416; Halis Sungur, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi ve Tatbikatı İle İlgili Mevzuat, Ticaret Şirketleri** (İstanbul: İstanbul Matbaası 1959), s. 398; Nitekim Danıştay, sözleşmesinde hüküm bulunmadıkça limited şirket ortaklarından birinin ölümü durumunda, feshi veya tasfiyesinin gerekmediğine, bu nedenle, şirket işlemlerinin ölüm tarihinde sona erdirilip bilanço çıkarılmasına ve bu bilançoya göre, murisin hissesine düşen kârın vârisler tarafından beyanına gerek olmadığına karar vermiştir. D. 4.D. 13.12.1972 T., E. 1970/66, K. 1970/422 sayılı karar özeti için Bkz., Taner Gelegen, 'Limited Şirketlerle İlgili Danıştay Kararları,' **İktisat ve Maliye Dergisi** Cilt no: 21, Sayı no 2: 74-79, (Mayıs 1974), s. 74.

taksimi hâli hariç olmak üzere, ortağın sermayesi bölünmez bir bütün oluşturmaktadır (TTK. m. 507/3). Yani, kanun koyucu, ortakların birbirinden farklı olarak koyacakları sermayenin bölünmez bir bütün oluşturacağı kuralını kabul ettikten sonra, devir için bölme ya da mirasın taksimi durumlarını bu kurala istisna olarak belirlemiştir⁸³.

Ortağın payının miras yoluyla geçebilmesi için, Türk Ticaret Kanunu'nun 520. maddesinde öngörülen şartlar aranmamaktadır. Bir payın miras yoluyla veya karı koca mallarının idaresine ait hükümler gereğince iktisabı için ortakların iznine gerek yoktur (TTK. m.521).

Fakat, ortaklar, esas sözleşmeye koyacakları bir hükümle, miras yoluyla payın kazanılabilmesini, ortakların onayı şartına bağlayabilirler. Onay kararı, çoğunluğa, ağırlaştırılmış çoğunluğa veya oybirliğine bağlanabilir, hatta, geçiş tamamen yasaklanabilir⁸⁴. Esas sözleşmede, payın devrinin geçişine ilişkin yasağın olduğu hâllerde, ortaklar, ilgililerin, şirkete başvuru tarihlerinden itibaren bir ay içinde, payı gerçek değeri üzerinden alacak üçüncü bir kişiyi göstermezlerse, payın geçişine onay vermiş sayılırlar, bu durumda, mirasçılar, şirket paydaşı sıfatını kazanmış olurlar (TTK. m.521/2). Ancak, payı gerçek değeri üzerinden alacak üçüncü bir kişiyi gösterirlerse, ilgililerin pay defterine kayıt talebi reddedilebilir.

Görüldüğü üzere, limited şirket ortağının ölümü hâlinde, şirket son bulmadığı gibi, ortaklara mirasçılarla veya belirlenen süre içinde üçüncü kişinin gösterilmesi hâlinde, bu kişiyle şirketin devam etmesine de olanak sağlanmıştır.

---

⁸³ Taraflardan birinin, Türk Ticaret Kanunu'nun 507/3. maddesine yani, ortağın sermayesinin bölünmez bir bütün oluşturulacağı kuralına dayanıp, yasal yönden mirasçılar arasında payların bölünemeyeceği gerekçesiyle, şirketin feshini talep ettiği bir davada, Yargıtay, haklı olarak, ilgili maddenin, ortakların birbirinden bağımsız olarak koyacakları sermayenin bölünmez bir bütün oluşturduğunu ve söz konusu hükmün devir için bölme ya da miras taksimini ayrı tuttuğunu da belirtmiştir. Y. 11 HD. 5.7.1983 T., E. 3374/ K. 3550 sayılı karar için Bkz. Osman Kiper, **Uygulamada Ticaret Şirketleri** (Üçüncü basım, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş., 1995), s. 372-373;

⁸⁴ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 891-892; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 66.

Kural böyle olmakla beraber, özellikle, ortaklardan birinin becerisine güvenerek kurulmuş bir limited şirket için, esas sözleşmeye, ortaklardan birinin ölümünün şirketin sona ermesine neden olacağına dair bir hükmün konulabilmesi mümkündür. Bu durumda, söz konusu şartın gerçekleşmesiyle birlikte şirket sona erecektir⁸⁵.

2.2. Ortaklardan Birinin Kısıtlanması

Ortağın kısıtlanmasının, limited şirketin sona ermesine neden olup olmayacağı konusunda, Türk Ticaret Kanunu'nda, herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, ortağın, bazı hukukî işlemlerdeki yetkisinin kısıtlanması veya kaldırılması sonucunu doğuran, kısıtlanma, genel kurallara tâbi olmak üzere, adî şirketi sona erdiren bir sebep olarak Borçlar Kanunu'nun 535/3. maddesinde yer almaktadır⁸⁶. Bu hüküm de, adî şirketin bir şahıs şirketi olup, ortakların kişiliğine verilen önemden konulmuş bulunmaktadır. Zira, kısıtlanma gibi olaylar, ortaklar arasındaki güven ilişkisini de zedeleyecek niteliktedir⁸⁷. Adî şirket ortağının kısıtlanmasına dair mahkeme kararının kesin olması şarttır. Diğer ortaklar, şirketin devam etmesini, belirtilen duruma karşı kabul ederlerse ve vesayet makamları da uygun bulursa, şirketin devam etmesi mümkün olmalıdır⁸⁸.

---

⁸⁵ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 732; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 939; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 191; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 269; Çevik, **Uygulamada**, s. 515; Görgülü, **a.g.e.**, s. 654; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1484; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 135; Paul Carry, **Sociétés à Responsabilité Limitée VI, FJS no: 804, Dissolutions- Sortie et Exclusions Transformations D'une Sa En Sarl** (Genève: Editions Générales S.A, 1943) s. 1.

⁸⁶ Yargıtay, bir kararında davalının yalnızca tutuklanmış olmasını bir fesih nedeni olarak kabul etmemiş. Bu durumun, davacıya, haklı nedenlerle şirketin feshini isteme yetkisi vereceğine hükmetmiştir. 4. HD. 25.3.1944 T. E.1935/ K. 1638 sayılı karar için Bkz. Macit Yalman ve Erbay Taylan, **Adî Ortaklık** (Ankara: Olgaç Matbaacılık, 1976), s. 196-197.

⁸⁷ Ruedin, **a.g.e.**, s. 165.

⁸⁸ Yalman ve Taylan, **a.g.e.**, s. 190.; Lütfü Dalamanlı, **İçtihatlı, Örnekli Borçlar Hukuku Davaları**, (Ankara: Kazancı Kitap, A.Ş., 1988), s. 525.

Diğer şirket türleri için ise, ortaklardan birinin kısıtlanması, kural olarak şirketin feshine neden olmaz. Bir sermaye şirketi olması dolayısıyla, limited şirketin, ortağın kişiliğiyle ilgili bir nedenden dolayı⁸⁹ son bulması, kural olarak, mümkün değildir⁹⁰.

Fakat, tıpkı, ortaklardan birinin ölümünün, esas sözleşmeye hüküm konulmak kaydıyla şirketin sona ermesine neden olmasında olduğu gibi, ortaklardan birinin kısıtlanmasında da, yine, esas sözleşmeye bu yönde hüküm konması suretiyle, şirket sona erdirilebilir⁹¹.

2.3. Feshi İhbar

Türk Ticaret Kanunu'nda, limited şirketlerde, ortaklardan birinin, feshi ihbarla şirketi sona erdirme imkânına sahip olup olmadığı konusunda bir hüküm mevcut değildir. Bu durumda, tıpkı yukarıdaki sebeplerde olduğu gibi, Türk Ticaret Kanunu'nun 138. maddesinin yollamasıyla, Borçlar Kanunu'nda adî şirketlerin feshi ihbarla sona ermesinin düzenlendiği 535/6. maddesinin, limited şirketler için geçerli olup olmadığını tartışmak gerekecektir.

Borçlar Kanunu'muzun, 535/6. maddesine göre, adî şirket, şirket mukavelesinde bu hak muhafaza edildiği, yahut şirket gayrî muayyen bir müddet için veya şeriklerden birinin hayatları müddetince tesis olunduğu hâllerde, bir şerikin feshi ihbar eylemesiyle, nihayet bulur.

Adî şirketin feshi ihbarla son bulabilmesi için, maddede sayılan üç ayrı durumdan birinin gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Yani, şirket sözleşmesiyle ortaklara tek taraflı iradesi ile şirketi sona erdirme yetkisi tanınmışsa, şirket belirsiz süreli olarak kurulmuşsa veya şirket ortaklardan birinin hayatı müddeti ile kurulmuşsa,

---

⁸⁹ Ruedin, **a.g.e.**, s. 165-166.

⁹⁰ Tekil, **a.g.e.**, s. 416.

⁹¹ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 732; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 939; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 191; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 269; Çevik, **Uygulamada**, s. 515; Görgülü, **a.g.e.**, s. 654; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1484; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 135; Carry, **a.g.e.**, s. 1.

ortaklardan birinin bu yoldaki iradesinin karşı tarafa ulaşmasıyla şirket son bulur⁹². Ancak, belirsiz süreli olarak veya ortaklardan birinin hayatı süresince kurulan şirketin feshi ihbarla son bulabilmesi için, feshi ihbarın 6 ay önceden yapılması gerekmektedir (BK. m. 536/1). Eğer şirketin hesapları yıldan yıla görülmekte ise, feshi ihbarın hesap yılı sonu itibariyle yapılması lâzımdır (BK. m. 536/3). İhbar, iyiniyet kurallarına uygun bir şekilde yapılmalıdır. Buna aykırı olarak diğer ortaklara zarar vermek kastıyla yapılan fesih ihbarını geçerli saymamak gerekir⁹³.

Görüldüğü üzere, adî şirkette, ortaklara feshi ihbar hakkı, şirketin süresiz olarak kurulmuş olması hâlinde tanınmış; diğer hallerde, feshi ihbarın şirketin sona ermesine neden olabilmesi için, bu konuda sözleşmede hüküm bulunması şartı getirilmiştir.

Peki, limited şirketler için de, aynı kuralın uygulanabilmesi mümkün müdür? Bir defa, limited şirketler, adî şirketler gibi, belirsiz süreli olarak kurulamazlar. Zira, Türk Ticaret Kanunu'na göre, sürenin esas sözleşmede yer alması bir zorunluluktur⁹⁴. O hâlde, belirsiz süreli olarak kurulmayan limited şirketin, Borçlar Kanunu'nun 535/6. maddesi hükmü gereğince, feshi ihbarla sona bulabilmesi mümkün olmamalıdır.

Ancak, tıpkı, belirli süreli olarak kurulan adî şirketlerde olduğu gibi, limited şirketin esas sözleşmesine hüküm konulması suretiyle, feshi ihbarla, şirketin sona ermesi sağlanabilir. Yani, esas sözleşmeyle, ortaklardan birine veya belli bir kısmına feshi ihbarda bulunma yetkisi verilebilir⁹⁵. Bu yetkinin şirket kurulurken verilmesi mümkün olduğu gibi, daha sonra esas sözleşmesinin değiştirilmesi suretiyle de verilmesi mümkündür⁹⁶. Bu hâlde, her ortak mahkemeye başvurmadan, yapacağı bir

⁹² Süresi belli olan şirketin, belirlenen süre sonunda ihbar yapılmaması nedeniyle süresinin uzaması hâlinde yapılacak ihbar ondan sonraki yıl için geçerli olur. 4. HD. 9.7.1959 T., E. 1958/3872, K. 1959/5373 sayılı karar için Bkz. Yalman ve Taylan, **a.g.e.**, s. 536-537.

⁹³ Özenli, **a.g.e.**, s. 123; Bilge, **a.g.e.**, s. 403; Erem, **a.g.e.**, s. 27.

⁹⁴ Bu konuda Bkz., s. 39 vd.

⁹⁵ Guhl, **le droit fédéral**, s. 532; Ruedin, **a.g.e.**, s. 364; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 136; Carry, **a.g.e.**, s. 1.

⁹⁶ Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 136.

ihbarla şirketin feshini isteyebilir⁹⁷. Esas sözleşmeyle, ortaklar için, belirli şartların gerçekleşmesi durumunda veya genel ve şartsız bir feshi ihbar hakkı öngörülebilir. Fesih bildiriminin belirli bir şekle veya süreye tâbi tutulması da mümkündür⁹⁸.

Yargıtay, bir kararında, şirket sözleşmesinde ortaklara verilmiş olan yetkiye dayanarak, sürenin bitiminden bir ay önce şirketin feshini ihbar eden limited şirket ortağının kötü niyetli sayılmaması gerektiğine, bu hâlin ortağın şirketten çıkarılmasını gerektiren haklı bir sebep olarak değerlendirilemeyeceğine karar vermiştir. Yine Yargıtaya göre, feshi ihbar sonunda şirket münfesi hâle gelmiş olduğundan, Türk Ticaret Kanunu'muzun 504. maddesi uygulanarak, herhangi bir noksanın tamamlanması veya bunlarla ilgili genel kurul toplanması söz konusu olmayıp, infisah hükümlerinin uygulanmasının zorunlu hâle geldiğinin kabulü gerekmektedir. Zira, bu madde hükmü, şirket devam ederken normal süresi içinde faaliyet hâlinde bulunduğu sırada bir ortağın ölümü, bütün payların tek ortağa tevdi gibi zorunlu sebeplerle ortak sayısının bire düşmesi durumunda uygulanabilecektir⁹⁹.

2.4. Sürenin Sona Ermesi

2.4.1. Genel Olarak

Bilindiği gibi, şirket sözleşmelerinde, ortaklar, şirketin amacını gerçekleştirmek üzere edimlerini birleştirmeyi borçlanırlar. Her bir ortak, ortak amacın gerektirdiği biçimde davranırken aynı zamanda diğer ortaklar açısından da edim sonucunu gerçekleştirmektedir. Ortak amacın gerektirdiği gibi davranma ise zaman içinde süre kapsayan, bir süre içinde gerçekleşen bir edim olmaktadır¹⁰⁰. Yani, belirli veya belirsiz bir sürenin varlığı ortaklık sözleşmeleri için zorunludur. Bu özellik ise, ortaklık

⁹⁷ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 939.

⁹⁸ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 269; Ruedin, **a.g.e.**, s. 364-365; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 136; Carry, **a.g.e.**, s. 1.

⁹⁹ Y 11 HD. 25.9.1985 E, 3521/ K.4478 sayılı karar için Bkz., Özkan Tikveş, **Ticaret Şirketleri ve Uygulaması** (İstanbul: Acar Matbaacılık Tesisleri, 1990), s. 125.

¹⁰⁰ Özer Seliçi, **Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi** (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1976). s. 31-32.

sözleşmelerini, ortaklar açısından sürekli bir borç ilişkisi¹⁰¹ doğuran sözleşmelerden yapmaktadır. Sürekli borç ilişkisinde, bu ilişki gereğince yerine getirilecek, ifa edilecek olan edimler, bu edimlerin ifası için belirlenen sürenin sınırları içinde kalır, bu süreye bağımlıdır. Bu borç ilişkisi süre belirli ise sona erme ile belirsiz ise fesih veya feshi ihbarla sona erer¹⁰².

2.4.2. Limited Şirkette Süre

Türk Ticaret Kanunu'muzun 506/5. maddesinde, limited şirket sözleşmelerinde yer alması gereken zorunlu kayıtlar arasında, şirketin süresi de^{103 104} yer almış ve 511. maddesinde ticaret siciline kaydı gereken hususlar arasında şirketin süresi de sayılmıştır. İlgili maddeler değerlendirildiğinde, Türk Hukuku'nda, İsviçre Hukuku'ndan farklı olarak¹⁰⁵, sürenin şirket sözleşmesinde yer almasının bir zorunluluk

¹⁰¹ Sürekli borç ilişkisi kavramı için Bkz., Seliçi, **a.g.e.**, s. 4-20.

¹⁰² Hatemi, Serozan ve Arpacı, **a.g.e.**, s. 307.

¹⁰³ Ancak, Eski Ticaret Kanunu'muzda, şirket sözleşmesinde yer alması gereken zorunlu kayıtlar arasında, şirketin süresi sayılmamıştır.

¹⁰⁴ Diğer bütün şirket türleri için sürenin belirtilmesi koşulu aranmadığı hâlde, limited şirket için bu şartın getirilmiş olması eleştirilere neden olmaktadır. Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 726; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 10; Öçal, kanun koyucunun zorunlu olarak bir süre belirtmesini istemesinin nedeni olarak ortakların sorumluluğu koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı ve ortak sayısı da elliye geçmeyecek olan şirketin (TTK. 504/1) nispeten sınırlı bir sermayeye sahip olabilmesi ihtimali karşısında, üçüncü şahısların bilgilendirilmesi (TTK. 511/3) gereğini duymuş olmasını göstermektedir. Akar Öçal, 'Limited Şirkette Süre', **Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan**, Cilt no: I, (İstanbul: BTHAE Yayınları, 2003), s. 606; Tekil ise, sürenin sona ermesini genel sona erme sebepleri arasında değerlendirmektedir. F.Tekil, **a.g.e.**, s. 440.

¹⁰⁵ İsviçre Borçlar Kanunu'nun 776. maddesinde zorunlu olarak esas sözleşmede yer alması gereken unsurlar arasında şirketin süresi sayılmamıştır ve fakat 777/10. maddede, esas sözleşmede yer alması koşuluyla geçerli sayılabilecek unsurlar arasında, şirketin süresi de sayılmıştır. Bu yüzden, İsviçre Hukuku'nda, şirketin süresi esas sözleşmede yer alabilecek isteğe bağlı şartlardan sayılmaktadır. Guhl, **Le Droit Fédéral**, s. 502; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 48; A. Barraud ve L. Melet, **Leçon De Droit Commercial**, (Septième éditions, Lausanne: Librairie Payot, 1985), s. 132; Carry, **a.g.e.**, s. 1.

olduğu¹⁰⁶ ve belirsiz süreli limited şirket kurulmasının mümkün olmadığı anlaşılmaktadır^{107 108}.

Şirket için öngörülen süre, şirketin tüzel kişiliğini kazandığı andan itibaren başlar. Belirlenen sürenin bitmesiyle de şirket sona erer¹⁰⁹. Fakat, Türk Ticaret Kanunu'nun 549. maddesinde, limited şirketi sona erdiren sebepler arasında, süresinin bitmesi sayılmamıştır. Diğer şirket türleri için, sürenin sona ermesi, bir sona erme sebebi sayılmasına karşılık (BK. m. 535/5, TTK. m. 185/1, 267, 434/1, 476/2), kuruluşu için, sürenin zorunlu olarak belirlenmesi gereken limited şirketlerde, bu yola gidilmemesi eksiklik teşkil etmektedir¹¹⁰.

¹⁰⁶ Arslanlı, **a.g.e.**, s. 61; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 108; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 839; A. Öçal, **a.g.m.**, s. 606; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 10; Tekil, **a.g.e.**, s. 420; O. N. Çevik, **a.g.e.**, s. 381; H. Arseven, **a.g.e.**, s. 102; O. Kiper, **a.g.e.**, s. 352; İ.Baştuğ, **a.g.e.**, s. 269; Tarık Başbuğoğlu, **Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu, Açıklamalar-İçtihatlar**, Cilt no: 1, (Ankara: Yetkin Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş., 1988), s. 698.

¹⁰⁷ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 726; Öçal., **a.g.m.**, s. 607; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 269; Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 698; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 10.

¹⁰⁸ Şirket sözleşmesinde, süre hakkında bir hüküm yer almazsa, tescil talebi ticaret sicili memuru tarafından reddedilir. Öçal, **a.g.m.**, s. 607; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 175; Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 698; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 880; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 438; Bu durumda, şirketin ortakları arasındaki ilişkinin adı şirket hükümlerine göre çözülmesi gerekir. Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 198; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1386; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 880; Öçal, **a.g.e.**, s. 607; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1007; "...limited şirketin kuruluşu tahakkuk etmediğine göre, ön anlaşma bir âdi ortaklık niteliğinde kabul olunarak taraflar arasındaki ilişkinin âdi ortaklık hükümlerine göre çözümlenmesi gerekir..." HGK. 12.6.1974. T., E. 1971/ 702, K. 1974/401 sayılı karar için Bkz. Senai Olgaç, **Kazaî ve İlmî İçtihatlarla Borçlar Kanunu Şerhi, Akdin Muhtelif Nevileri**, Cilt no: 4 (Ankara: Olgaç Yayınevi, 1976), 776.

¹⁰⁹ Öçal, **a.g.m.**, s. 608; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 269; G. Eriş, **a.g.e.**, s. 2883; Salter Uçar, **Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye, Kurulması- Falliyetleri, Çıkma ve Çıkarılma Halleri, Dağılma Sebepleri**, (İkinci basım, İstanbul: Kazancı Kitabevi, 1998), s. 362; Patry, **a.g.e.**, s. 327; Ruedin, **a.g.e.**, s. 364; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 135; Guhl, **le droit fédéral**, s. 532; Guhl, **a.g.e.**, s. 52; Ancak, Türk Ticaret Kanunu'nun 549/4. maddesine göre, süre bitmeden önce, ortakların haklı sebeplerin varlığı hâlinde mahkemeye başvurarak şirketin feshini talep etme hakları bulunmaktadır.

¹¹⁰ Öçal, **a.g.m.**, s. 608.

Sözleşmede yazılı sürenin dolması hâlinde, her ortağın, şirketin sona ermiş sayılmasını, tasfiyenin başlatılmasını istemeye hakkı vardır¹¹¹. Eğer, sürenin sonunda, ortaklar, şirketin devamını isterlerse, bunun için, ortaklar genel kurulunda, şirketin süresinin uzatılmasına dair bir karar alınabilir ve esas sözleşme de karara uygun olarak değiştirilebilir (513-515). Yani, şirket süresinin uzatılmasına ilişkin ortaklar genel kurulu kararı ve sözleşme değişikliği ile şirketin sona ermesi önlenir¹¹². Ortaklar genel kurulunda, şirketin süresinin uzatılmasına dair bir karar alınması mümkünse de, belirsiz süreli şirkete dönüşme kararı alınması mümkün olmamalıdır¹¹³. Sürenin uzatılmasına ilişkin sözleşme değişikliğinin, sürenin bitmesinden önce yapılması gerekmektedir¹¹⁴. Domaniç, süre uzatma kararının, tasfiyeden hisse alabilecek ortakların bu haklarını alamamasına ve uzatılan süre kadar ertelenmesine, buna ek olarak, sermaye ve birikmiş tasfiye kârları ölçüsünde, ortakların sorumluluklarının devam etmesine neden olacağından, oybirliği ile alınması gerektiğini ifade etmektedir¹¹⁵.

¹¹¹ Ancak, ortakların sürenin bitiminden önce alacakları bir kararla şirketin sona erdirilmesine karar verebilmeleri de mümkündür. Öcal, **a.g.m.**, s. 607; Guhl, **a.g.e.**, s. 52; Ruedin, **a.g.e.**, s. 360; Aeby, **a.g.e.**, s. 125; Carry, **a.g.e.**, s. 1; Bu kararın, Türk Ticaret Kanunu'nun 549/2. maddesinde belirtilen ağırlaştırılmış çoğunlukla, yani sermayenin dörtte üçüne sahip ortakların dörtte üçünü teşkil eden bir çoğunlukla alınması gerekmektedir. P. Aeby, **a.g.e.**, s. 125; Guhl, **a.g.e.**, s. 52; Ruedin, s. 360; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 136; Patry, **a.g.e.**, s. 327.

¹¹² Uçar, **a.g.e.**, s. 362; Her ne kadar, İsviçre Hukuku'nda sürenin esas sözleşmede yer alması zorunlu değilse de, eğer sözleşmeyle bir süre belirlenmiş ise ve sürenin sonunda şirketin devamı isteniyorsa, esas sözleşmenin değiştirilmesi suretiyle (CO. art. 784/II, 810/I-1) şirketin devamı sağlanabilmektedir.

¹¹³ Öçal, **a.g.m.**, s. 607; Buna karşılık, Yargıtay, 1985 tarihli bir kararında, şirket esas sözleşmesinin 9. maddesine göre, 12 mart 1951 tarihinde kurulan limited şirketin, 31.12.1976 tarihinden itibaren süre bitimine 1 ay kala iki ortaktan biri tarafından feshi ihbar yapılmadıkça, birer yıl uzayacağını kararlaştırdığı sözleşmeyi geçerli kabul ederek, taraflardan birinin fesih ihbarında bulunmasıyla şirketin münfesihi olduğuna karar vermiştir. Y 11 HD. 25.9.1985 T. E. 3521/ K. 4788 sayılı karar için Bkz, Eriş, **a.g.e.**, s. 2888-2889.

¹¹⁴ Öçal, **a.g.m.**, s. 607; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 189; Çevik, **a.g.e.**; s. 381; Görgülü, **a.g.e.**, s. 653; Uçar, **a.g.e.**, s. 362; Yargıtay ise bir kararında, süresinin bitiminden 15 yıl sonra alınmış olan süre bir uzatma kararının, şayet esas sözleşme değişikliği Bakanlıkça onaylanmış ise, geçerli olabileceğine karar vermiştir. Y 11. HD. 15.9.1986, E. 3949 K. 4422 sayılı kararı için Bkz., Kiper, **a.g.e.**, s. 375-377.

¹¹⁵ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 726; Aynı yönde, Uçar, **a.g.e.**, s. 362.

Peki, süresi bitmiş olmasına rağmen, süre uzatma kararı almamış ve buna rağmen faaliyetlerine devam etmiş olan limited şirketin durumu ne olacaktır? Şirket, sürenin bitmesinden itibaren sona ermiş mi olmaktadır, yoksa, faaliyetlerine devam etmiş olması, şirketi, belirsiz süreli şirket hâline mi dönüştürmüştür?

Eski Ticaret Kanunu'muzda, bu konuda açık bir düzenleme mevcuttu. Kanun'un her şirket tipine uygulanacak hükümleri arasında yer alan 145. maddesinde, süresi sona ermiş, ancak fiilen işlerine devam etmiş tüm şirketlerin, süresiz hâle geldiği hükmü yer almakta idi. Yani, Eski Ticaret Kanunu'na göre, ister kollektif, ister komandit veya anonim ya da limited şirket olsun, tüm ticaret şirketleri, şirket sözleşmesinde belirtilen süre sonunda işlerine devam etmişlerse, belirsiz süreli şirket hâline gelmekteydi. Ancak, 1956 tarihli 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'muza bu hüküm alınmamış¹¹⁶ ve fakat yalnızca kollektif ve komandit şirketler için, Türk Ticaret Kanunu'nun 189 ve 267. maddesiyle, süresi sona eren kollektif ve komandit şirketlerin işlerine devam etmek kaydıyla, gayri muayyen süreli hâle gelebilmelerine izin verilmiştir. Az önce, ifade ettiğimiz gibi limited şirketler için, bu konuda herhangi bir hüküm öngörülmemiştir.

Bir görüşe göre, bu durumda, Türk Ticaret Kanunu'nun 138. maddesinin yollamasıyla, Borçlar Kanunu'nun 536/3. maddesinin uygulanması, yani, şirketin süresinin belli olmayan bir süre için uzatıldığını söylemek mümkündür¹¹⁷.

---

¹¹⁶ Domaniç'e göre, süresi sona eren limited şirketlerin durumlarına ilişkin bir düzenleme yapılmamasının nedenini, Türk Ticaret Kanunu'nun 138. maddesinin gerekçesinde bulmak mümkündür. Gerekçeden, kanun koyucunun, adî şirketleri, tüm şirket türlerinin temeli olarak kabul ettiğini, bu nedenle ticaret şirketleri ile adî şirketler arasında uyumlu bir çizgi sağlamak için, Borçlar Kanunu'nun adî şirkete ilişkin hükümlerini tekrar eden Türk Ticaret Kanunu'nun ticaret şirketlerine ait hükümlerini kaldırarak tek bir madde ile adî şirket hükümlerine gönderme yapmayı gerekli ve yeterli gördüğünü anlamak mümkün olmaktadır. Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 729.

¹¹⁷ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 727.; Y. 11. HD. 15.9.1986 T., E. 1985/ 3949, K.1986/4443 sayılı kararı için Bkz., Çevik, **Uygulamada**, s. 692; Ömer Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku**, Cilt no:1, Kitap: 3, (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş., 1994), s. 185; Eriş'e göre, Yargıtayın süresi biten anonim şirketin faaliyetine devam etmesi hâlinde, belirsiz süreli hâle geleceğine ilişkin vermiş olduğu 25.2.1987 gün ve 1986/11-211/210 sayılı kararında benimsenen ilkenin limited şirketlere de uygulanma olanağı vardır. Eriş, **a.g.e.**, s. 2883.

Borçlar Kanunu'nun 536/3. maddesinin son cümlesinde, 'mukaveledeki muayyen müddetin hitamından sonra zımnen devam etmekte olan şirket muayyen olmayan bir müddet için tecdit edilmiş sayılır' hükmünün yer aldığını görmekteyiz. Türk Ticaret Kanunu'nun limited şirketlere ilişkin hükümleri arasında, süresi bitmiş olmasına rağmen faaliyetine devam eden limited şirketin durumu hakkında bir hüküm olmadığı da görülmektedir. Bu nedenle, Türk Ticaret Kanunu'nda hüküm bulunmayan bu durum için, Borçlar Kanunu'nun 536/son cümlesi uygulanabilir. Ancak, Borçlar Kanunu'ndaki bu hükmün, limited şirkete uygulanabilir nitelikte olması da gerekmektedir. Her ne kadar adî şirket bir şahıs şirketi, limited şirket bir sermaye şirketi ise de, süre unsuru şirketlerin niteliğini etkilememektedir. O hâlde, Borçlar Kanunu'nun 536/3. maddesinin, limited şirketlerin mahiyetine aykırı olmadığını ve bu şirket türüne de uygulanabileceğini kabul etmek gerekecektir.

Özetle, birinci görüşü benimseyenlere göre, süresi sona eren, ancak, faaliyetlerine devam eden limited şirket, belirsiz süreli hâle gelmektedir. Türk Ticaret Kanunu'nun 138. maddesi tüm ticaret şirketlerini kapsamına alan bir maddedir ve adî şirket hükümleri de tüm şirketlerin temelini oluşturmaktadır. Ayrıca, Türk Ticaret Kanunu'nun hükümleri arasında süresi bitmiş olmasına rağmen faaliyetine devam eden limited şirketlere uygulanacak bir hüküm de mevcut olmadığından, bu hâlde, limited şirket, süresiz hâle gelecek, infisah etmeyecektir.

Süresi sona eren, ancak, faaliyetlerine devam eden limited şirketin durumu hakkında ileri sürülen ikinci görüş ise, belirlenen süre sonunda şirketin infisah edeceği yönündedir¹¹⁸. Belirlenen süre sonunda, limited şirket, kendiliğinden ortadan kalkar ve tasfiye hâline girer. Buna rağmen, şirketin faaliyetine devam etmesi onu, belirsiz süreli şirket hâline sokmaz. Kanun koyucu, Borçlar Kanunu'nun 536/3. maddesiyle, süresi sona eren adî şirketin, faaliyetlerine devam etmesi hâlinde, belirsiz süreli hâle gelmesine imkân tanımıştır. Ancak, bu şirketin, daha en başta, belirsiz süreli olarak kurulabilmesi

---

¹¹⁸ Öçal, **a.g.m.**, s. 608; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 189; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 269; Danıştay, istişarî nitelikteki bir kararında, süresi sona eren limited şirketin infisah edeceğine karar vermiştir. 29.12.1976T., E. 1976/791, K. 1976/808 sayılı karar için Bkz., Kiper, **a.g.e.**, s. 358-360.

mümkündür. Aynı şekilde, kolektif, komandit ve anonim¹¹⁹ şirketlerin de belirsiz süreli olarak kurulabilmesi mümkündür. Bu nedenle, bu şirketler için sözleşmeyle bir süre belirlendikten sonra, faaliyetlerine devam etmeleri hâlinde, belirsiz süreli şirket hâline gelmelerinin kabul edilmesinde bir sakınca da yoktur. Fakat, kanun koyucu, kuruluş aşamasında dahi belirsiz süreli limited şirkete izin vermemektedir. O hâlde, sonradan, Türk Ticaret Kanunu'nun 138. maddesinin uygulanması suretiyle, şirketin, belirsiz süreli hâle getirilmesi de mümkün olmamalıdır.

Türk Ticaret Kanunu'nun kolektif şirketlere ilişkin 189. maddesinde ve komandit şirketlere dair 267. maddesinde, Borçlar Kanunu'nun 536/3.son cümlesindeki hükmün tekrar edilmiş, ancak limited ve anonim şirketlere ilişkin maddelerde bu yola gidilmemiş olmasının Kanun'un sistematigi açısından pek de uygun olmadığı açıktır. Elbette ki, Eski Ticaret Kanunu'nda olduğu gibi, tüm ticaret şirketleri için süreyle ilgili geçerli olacak tek bir düzenlemeye gidilmesi ve böylelikle limited şirketlere dair farklı görüş ve uygulamaların meydana gelmesinin önlenmesi yerinde olurdu. Bu konudaki görüşümüzü saklı tutmakla birlikte, Ticaret Kanunu'muzun 506/5. ve 511/3.maddelerindeki ifadeler karşısında, süresi biten limited şirketin, eğer süre sona ermeden ortaklar genel kurulunda süre uzatımına ilişkin bir karar da alınmamışsa, infisah edeceği ve Ticaret Kanunu'nun 138. maddesinin uygulanarak şirketin belirsiz süreli hâle gelebileceği görüşüne katılıyoruz¹²⁰.

---

¹¹⁹ Türk Ticaret Kanunu'muzda, süreli olarak kurulan anonim şirketin, süresinin dolması ve fakat işlerine devam etmiş olması hâlinde, şirketin durumunun ne olacağı konusunda bir hüküm bulunmamaktadır. Bu konudaki tartışmalar için Bkz. Şeref Ünal, 'Ana Sözleşmelerindeki Süreleri Biten ve Sürelerini Uzatmamış Olan Anonim Şirketlerin Hukukî Durumu,' **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu I, Bildiriler- Tartışmalar**, (Ankara; BTHAE Yayınları, 1984), s. 75-106.

¹²⁰ Oysa, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda, limited şirketlerin de tıpkı anonim şirketler gibi süresiz olarak kurulabilmelerine olanak tanınmaktadır. T.C. Adalet Bakanlığı, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**, (Ankara: Açık Cezaevi, 2005) s. 131-132. Bu değişikliğin gerçekleşmesi durumunda, limited şirketin sonradan belirsiz süreli şirket hâline gelebilmesi, elbette, mümkün olabilecektir.

2.5. Diğer Nedenler

Limited şirketin esas sözleşmesinde yer alabilecek sona erme nedenleri elbette bunlarla sınırlı değildir. Ortaklar, Kanun'un emredici hükümlerine aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, belirledikleri bir veya birden fazla şartın gerçekleşmesi durumunda, şirketin sona ereceğine kararlaştırabilirler.

Örneğin, esas sözleşmeye, ortaklardan birinin iflâsı hâlinde şirketin sona ereceğine ilişkin bir hüküm konması mümkündür¹²¹. Ortaklar, şirketin üst üste iki veya daha fazla yıl zarar etmiş olmasını¹²² veya bilânçoda açık çıkmasını¹²³, şirket adına alınmış bir patentin son bulmasını bir infisah sebebi olarak tespit edebilirler¹²⁴. Yine, ortaklara, esas sözleşmeye hüküm konulmak kaydıyla haklı sebeplerle şirketin feshini isteme hakkı da tanınabilir^{125 126}.

Limited şirketin sona erme sebebinin gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda ortaklar arasında ihtilâf varsa, durum açılacak bir tespit davasıyla aydınlatılabilir. Tespit davasının mahkemede kabulü hâlinde, mahkeme kararı açıklayıcı olup geriye etkilidir¹²⁷.

---

¹²¹ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 732; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 939; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 269; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 135.; Carry, **a.g.e.**, s. 1.

¹²² Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 135; Ruedin, **a.g.e.**, s. 364.

¹²³ Carry, **a.g.e.**, s. 1.

¹²⁴ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 269; Çevik, **Uygulamada**, s. 515; Görgülü, **a.g.e.**, s. 654.

¹²⁵ Federal Mahkeme, bir kararında, belirsiz süreli olarak kurulan şirketin sözleşmesinde yer alan, en az altı ay önceden ihbar etmek şartıyla, kuruluştan itibaren on yıl içinde haklı sebeplerle şirketin feshi ihbarla sonlandırılabilmesine dair hükmün geçerli olduğuna karar vermiştir. Yine Federal Mahkeme'ye göre, feshi ihbarın yapılmasıyla şirket son bulmakta ve mahkemenin kararı ise bildirici nitelik taşımaktadır. JdT I 1949, s. 268- 273.

¹²⁶ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın limited şirketin sona ermesini düzenleyen 636. maddesinde, esas sözleşmeye hüküm konulmak kaydıyla, yalnızca, esas sermayenin onda birini temsil eden ortaklara feshi ihbar hakkı tanınabileceği öngörülmüştür. Adalet Bakanlığı, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**, s. 145.

¹²⁷ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 939.

3. ORTAKLAR GENEL KURULU KARARI

Ortaklar genel kurulu, etkisi daha çok iç ilişkide kalan kararlar veren, ortakların malvarlıksal ve yönetsel nitelikte haklarını kullandıkları, limited şirketin kanunî organlarından biridir¹²⁸.

Bilindiği üzere, limited şirketler, ortakların bu yöndeki iradelerini kullanmaları neticesinde ve Kanun'da sayılan şartların yerine getirilmesi sonucu kurulmaktadır. O nedenle, tıpkı kuruluşta olduğu gibi, sona ermede de, ortakların sona erme konusundaki iradelerinin açıklanmasına ihtiyaç vardır. Bu ise, ortaklar genel kurulunun toplanmasını ve Kanun'da belirtilen yetersayılarla karar alınmasını gerektirmektedir.

Yani, ortaklar genel kurulu, şirketin devamına dair her türlü kararı almaya yetkili olduğu gibi, şirketin feshine, yani, son bulmasına dair kararı almaya da yetkilidir. Ortaklar genel kurulu, böyle bir kararı her zaman alabilir. Bu nedenle, kurul, şirketin etkinliğine olduğu kadar yaşamına da egemendir¹²⁹.

Fakat, fesih kararı, son derece önemli bir karar olduğundan, kanun koyucu, bu kararın alınması için ağırlaştırılmış karar yetersayısı öngörmüştür. Gerçekten, Türk Ticaret Kanunu'nun 549/2. maddesine göre, esas sermayenin dörtte üçüne sahip olan ortakların dörtte üçünü teşkil eden bir ekseriyet tarafından verilecek kararlar, limited şirket sona erdirilebilir¹³⁰. Bunun için, ortaklar, sözleşmede belirlenmiş olan sürenin sona ermesini de beklemek zorunda değildirler¹³¹.

---

¹²⁸ H. Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1079.

¹²⁹ H. Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 952.

¹³⁰ Ancak, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na göre, ortaklar genel kurulunda fesih kararı alınabilmesi için, "esas sermayenin üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması" koşulu aranmaktadır. Bkz., T.C. Adalet Bakanlığı, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**, s. 142.

¹³¹ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 732; Eriş, **a.g.e.**, s. 2883; Uçar, **a.g.e.**, s. 363.

Görüldüğü üzere, ortakların, fesih kararı alabilmesi için, ağırlaştırılmış çift çoğunluklu karar yetersayısı aranmaktadır.

İsviçre Hukuku'nda, kanunî hükmün yedek nitelik taşıdığı, nisabın ağırlaştırılabileceği gibi hafifletilebileceği de savunulur¹³² ¹³³. Ancak, şirketin sona erdirilmesine yönelik hakkın başka bir organa devri mümkün değildir¹³⁴.

Türk Hukuku'nda ise, yasal nisapların ağırlaştırılabileceği ve fakat hafifletilemeyeceği savunulmaktadır. Yani, nisapların oranlarının düşürülmesi veya çift yetersayının tek yetersayıya indirilmesi mümkün değildir¹³⁵.

Ortaklar genel kurulunun aldığı fesih kararı yenilik doğurucu bir karardır. Fesih kararının zımnî veya sözlü olarak alınması mümkün değildir. Türk Ticaret Kanunu'nun 549. maddesinde düzenlenen karar nisabına uygun olarak kararın alınması gerekmektedir. Diğer genel kurul kararlarında olduğu gibi, şirketin feshi kararı için de, ortaklar, iptal davası açabilirler¹³⁶.

Ortaklar genel kurulunca alınan fesih kararından dönebilmenin mümkün olup olmadığı tartışılabilir. Bu hususta, Kanun'umuzda bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, Arslanlı ve Tekinalp, sadece Kanun'un âmir hükümlerine aykırılık sebebiyle sona eren bir şirket için bu kararın alınmasının söz konusu olmayacağı görüşündedirler.

---

¹³² Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 136; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 386; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 939; Eriş, **a.g.e.**, s. 2883.

¹³³ İsviçre'de limited şirketlerde yapılması plânlanan revizyon için önerilen madde metninde, yalnızca, ortakların resmî şekilde tespit edilmiş kararıyla şirketin son bulacağı ifade edilmesiyle yetinilmiştir. Yani, maddeye, yukarıda belirtilen karar yetersayısı alınmamıştır. Bu konuda Bkz., Franca Del Pero, Mortitz Ottiker, Peter Böckli, Peter Forstmoser, Jean-Marc Rapp, Peter Nobel, Jacques- Andre Reymond, Karl Rebsamen, **Les Projets De Sàrl Révisée et De SA Privée**, (Lausanne: Ceditac, 1998), s. 308.

¹³⁴ P. Carry, **a.g.e.**, s. 1.

¹³⁵ R. Poroy, Ü. Tekinalp ve E. Çamoğlu, **a.g.e.**, s. H. Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1087.

¹³⁶ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 511.

Yani, şirket, Kanun'un emredici hükümlerine aykırılık dışında başka bir sebeple son bulmuşsa, bu karardan dönülebilmesi mümkündür¹³⁷.

Yargıtay ise bir kararında, ortaklar genel kurulunca şirket faaliyetine sona verme kararının aynı koşullar çerçevesinde geri alınmasına ilişkin yasalarımızda özel bir düzenleme olmasa da, yasak olmayan bu hâl yüzünden, fesih mutlak ve emredici hükümlere aykırılık nedeniyle de gerçekleşmemişse, her zaman için fesih kararının geri alınmasının mümkün olduğu yönünde hüküm tesis etmiştir. Ancak, şirketin feshinden dönme kararının geçerli olarak alınabilmesi için, sermayenin üçte ikisine sahip olan ortakların bu yönde vereceği karar (TTK. m. 513) yeterli değildir. Fesih kararının geri alınabilmesi için, Türk Ticaret Kanunu'nun 549/2. maddesinde, şirketin feshi için öngörülen dörtte üçlük çift çoğunluklu karar yeter sayısının sağlanması gerekmektedir¹³⁸.

4. ŞİRKETİN İFLÂSI

Bilindiği üzere, iflâs, kural olarak tacirler için öngörülmüştür (TTK. m. 20). Bir ticaret şirketi olması nedeniyle (TTK. m. 136), tacir sıfatını haiz olan limited şirketin de (TTK. m. 18), borçlarından dolayı, iflâsının istenmesi mümkündür. Limited şirketin iflâsına ilişkin, hem Türk Ticaret Kanunu'muzda (TTK. m. 546, 324) hem de İcra ve İflâs Kanunu'muzda¹³⁹ hükümler mevcuttur.

¹³⁷ Halil Arslanlı, **Anonim Şirketler, Dördüncü ve Beşinci Kısım, Anonim Şirketin Hesapları, İnfisalı ve Tasfiyesi**, (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1961), s. 184; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 819.

¹³⁸ Y 11 HD. 06.07.2000 T., E. 3170, K. 6471 sayılı karar için Bkz. G. Eriş, **a.g.e.**, s. 2897-2899; Ancak, Brosset ve Schmidt, bu konuda oybirliğinin gerekli olduğunu ifade etmektedir. Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 136. P. Carry, **a.g.e.**, s. 1.

¹³⁹ İcra ve İflâs Kanunu'muz 4449 sayılı ve 5092 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunlarla büyük ölçüde değişikliğe uğramıştır. Bkz., **Resmi Gazete**, 30.7.2003 Tarih ve 25184 Sayı; **Resmi Gazete**, 21.02.2004 Tarih 25380 Sayı.

İcra ve iflâs Kanunu'nunda düzenlenen iflâs yolları iki ana başlıkta incelenebilir. Bunlardan ilki takipli iflâs, ikinci ise doğrudan doğruya iflâstır.

4.1. Şirketin Takipli İflâsı

Limited şirketten alacaklı olanların, takipli iflâs yoluna başvurabilmesi için, borçlunun yani limited şirketin, muaccel para veya teminat borcunu ödememesi yeterli olmaktadır. Bunun dışında, borçlunun sahip olduğu malvarlığının ve durumunun bir önemi yoktur¹⁴⁰. Buradaki iflâs sebebi, tamamen şekli bir sebep olup, Türk- İsviçre Hukuku'na özgü bir husus olmaktadır¹⁴¹.

Fakat, alacaklının alacağını dayandırdığı belgelere göre, takipli iflâs yolu da ikiye ayrılmaktadır. Eğer, alacaklının elinde, şirketten alacaklı olduğuna dair herhangi bir belge varsa, şirket aleyhine genel iflâs yoluyla (İİK. m. 155-166) takip yapabilir. Eğer, alacak bir kambiyo senedine dayanıyorsa, bu defa, kambiyo senetlerine özgü iflâs yolu (İİK. m. 167-176) kullanılabilir. Fakat, limited şirketin bu yolla takip edilebilmesi için, şirketi temsile yetkili kimselerin, kambiyo senedi üzerinde imzalarının olması şarttır¹⁴².

¹⁴⁰ Baki Kuru, **İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı** (İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2004), s. 923; Saim Üstündağ, **İflâs Hukuku**, (İstanbul: Kardeşler basımevi, 1986), s. 3; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan, Muhammed Özekes, **İcra ve İflâs Hukuku**, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2004), s. 299; Sümer Atalay, **Türk İflâs Hukuku**, Cilt no: 1 (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004), s. 8.

¹⁴¹ Atalay, takipli iflâs yolunun, sermaye şirketleri için önem taşımadığını ifade etmektedir. Zira, ticarî faaliyetlerine devam etmek isteyen bir şirketin borçlarını ödememesinde bir menfaati olmayacak, aksine, borçlarını ödememesi sebebiyle, sanki aciz hâlindeymiş gibi olacaktır. Şirketin, malî durumunun bozulması nedeniyle ödeme yapamadığı, şirketin aciz hâline düştüğü durumlarda, alacaklılar, daha fazla zaman kaybına ve masraf kaybına neden olan takipli iflâs yerine, ödemelerin tatili sebebine dayanarak (İİK. m. 177/2) şirketin doğrudan doğruya iflâsını isteme yolunu tercih edeceklerdir. Oğuz Atalay, **Anonim Şirketlerin İflâsı**, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1996), s. 12-14.

¹⁴² Hakan Pekcanitez, **Anonim Ortaklıkların İflâsı**, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1991, s. 20; O. Atalay, **a.g.e.**, s. 12.

4.2. Şirketin Doğrudan Doğruya İflâsı

Doğrudan doğruya iflâsta, alacaklının öncelikle şirket aleyhine takip yapması gerekmez. Şirketin alacaklısı, belli sebeplerin de bulunması hâlinde, doğrudan ticaret mahkemesine başvurarak şirketin iflâsını isteyebilir. Bu sebepler, şeklî olmayıp, maddî bir takım sebeplerdir ve borçlunun malvarlığı durumuna veya belli bir takım davranış tarzına dayanmaktadır¹⁴³.

4.2.1. Alacaklının Talebiyle Doğrudan Doğruya İflâs

Alacaklının, şirketin, doğrudan doğruya iflâsını isteyebilmesini sağlayan sebepler, İcra ve İflâs Kanunu'muzun 177. maddesinde dört bent hâlinde sayılmıştır.

Maddenin birinci bendinde de dört iflâs sebebi yer almaktadır. Bunlardan ilki, borçlunun yerleşim yerinin belli olmamasıdır. Elbette, bu neden, kural olarak, gerçek kişi tacirler bakımından geçerli olabilir. Zira, limited şirketlerin daha kuruluşlarında, esas sözleşmelerinde, şirket merkezinin gösterilmesi gerekmektedir (TTK. m. 506)¹⁴⁴. Borçlunun taahhütlerinden kurtulmak amacıyla kaçması da, tıpkı, yerleşim yerinin olmamasında olduğu gibi, daha ziyade, gerçek kişi tacirler bakımından geçerli olabilecek bir doğrudan doğruya iflâs nedenidir¹⁴⁵. Şirketin, alacaklıların haklarını ihlâl eden muamelelerde¹⁴⁶ bulunması veya bunlara kalkışması, şirketin doğrudan doğruya

¹⁴³ Pekcanitez ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 320; Atalay, **a.g.e.**, s. 12.

¹⁴⁴ Ancak, şirketin esas sözleşmesinde, merkezi gösterilmiş olmasına rağmen, işlemlerini fiilen yürüttüğü merkezi bilinmiyorsa, bu nedenle, şirkete herhangi bir tebligat da yapılamıyorsa, doğrudan doğruya iflâs sebebinin gerçekleştiğinin kabulü gerekir. Atalay, **a.g.e.**, s. 12.

¹⁴⁵ Fakat, limited şirketlerde de, finansal veya yönetsel sebepler dışında ve tamamen şirketin taahhütlerinden kurtulmak amacıyla hiç şube bırakmadan, merkezini yurtdışına taşıdığı, yani şirketin tâbiyetini değiştirdiği (TTK. m. 388/1) durumlarda, bu sebebe dayanarak iflâs davası açılabilmesi mümkündür. Atalay, **a.g.e.**, s. 15.

¹⁴⁶ Bu işlemler, şirketin malvarlığının korunmasına yönelik bazı işlemlerin yapılmaması, örneğin, zamanaşımını kesici bir işlemin yapılmaması veya kambiyo senedine bağlı bir alacak için protesto çekilmemesi şeklinde olabilir. Aynı şekilde, alacaklılarının zararına, bilançonun gerçeğe aykırı şekilde düzenlenmesi, gerekenden fazla kâr payı dağıtılması, kanuna uygun olarak sermaye azaltılmasına gidilmeden, ortakların koymuş oldukları sermaye paylarının geri ödenmesi, şirketin aktiflerinin paraya

iflâsının istenebileceği bir diğer sebeptir¹⁴⁷. Haciz yoluyla takip sırasında, borçlunun mallarını saklaması, 177. maddenin birinci bendinde sayılan son doğrudan doğruya iflâs sebebidir¹⁴⁸.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 177. maddesinin 2. bendine göre, borçlunun ödemelerini tatil etmiş olması, şirket alacaklılarına, şirketin doğrudan doğruya iflâsını isteme yetkisi vermektedir. Ödemelerin tatili, belirgin hâle gelmiş ödeme güçlüğü içine düşmüş olma (aciz) hâline dayanan, borçlu tarafından açık veya zımnî olarak ortaya konmuş bulunan, genel ve devamlı nitelikteki muaccel borçları ödememe durumudur¹⁴⁹. Ödemelerin tatili, kural olarak, borç ödemediği aciz hâlinin özel belirtisi veya dış görünüş şekli olarak kabul edilmektedir¹⁵⁰. Ödemelerin tatil edilmiş olduğu, şirketi temsile yetkili kişilerce yapılacak bir duyuru veya şirkete ait işyerlerinin kapatılması, şirket mallarının borca karşılık olmak üzere değerinden çok aşağıya satılması, şirketin kredi kurumlarından alamadığı krediyi üçüncü kişilerden çok yüksek faizlerle talep etmesi gibi bazı işlem veya davranışlarla da anlaşılabilir¹⁵¹.

çevrilmesinin zorlaştırılması gibi işlemler de, alacaklıların haklarını ihlâl ettiği ölçüde, bir doğrudan iflâs nedeni teşkil edebilir. Atalay, **a.g.e.**, s. 20, Kuru, cezayı gerektiren hileli işlemlerle (İİK. m. 311, 331) alacaklılara zarar vermek kastıyla yapılan diğer tasarrufların da (İİK. m. 278-280) bir doğrudan doğruya iflâs nedeni olacağını ifade etmektedir. B. Kuru, **a.g.e.**, s. 982; Aynı yönde, Üstündağ, **a.g.e.**, s. 38; Atalay, S., **a.g.e.**, s. 469; Aksi yönde, Necmeddin Berkin, **İflâs Hukuku**, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1972), s. 171-172.

¹⁴⁷ Ancak, bu sebebe dayanarak doğrudan doğruya iflâs davasının açılabilmesi için, işlem, şirketi temsile yetkili kişilerce yapılmış olmalıdır. Şirketi temsile yetkili olmayan pay sahiplerinin yaptığı işlemler iflâsa neden olmaz. Atalay, **a.g.e.**, s. 19; Pekcanitez, **a.g.e.**, s. 23.

¹⁴⁸ Borçlunun, haciz sırasında mallarını saklaması veya mal beyanında bulunmaktan kaçınması ya da eksik beyanda bulunması, bu bent kapsamında, mal saklama anlamına gelmektedir. B. Kuru, **a.g.e.**, s. 983; N. Berkin, **a.g.e.**, s. 171-172; Pekcanitez ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 301; Atalay, **a.g.e.**, s. 22; Pekcanitez, **a.g.m.**, s. 23; Atalay, S., **a.g.e.**, 470-471.

¹⁴⁹ Kuru, **a.g.e.**, s. 984; Berkin, **a.g.e.**, s. 172; Pekcanitez ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 302; Atalay, **a.g.e.**, s. 24; İsmail Kayar, **Anonim Ortaklıkta Malî Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler**, (Konya: Mimoza Basım Yayım ve Dağıtım A. Ş., 1997), s. 119.

¹⁵⁰ Üstündağ, **a.g.e.**, s. 38; Berkin, **a.g.e.**, s. 173; Atalay, **a.g.e.**, s. 24.; Kayar, **a.g.e.**, s. 122.

¹⁵¹ Kuru, **a.g.e.**, s. 984; Üstündağ, **a.g.e.**, s. 38; Berkin, **a.g.e.**, s. 174; Pekcanitez, **a.g.e.**, s. 27; Atalay, S., **a.g.e.**, s. 471-472.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 177. maddesinin 3. bendine göre, teklif edilen konkordatonun ticaret mahkemesince tasdik edilmemesi veya konkordato mühletinin icra mahkemesince kaldırılması hâllerinde, alacaklılar, ilân tarihinden itibaren 10 gün içinde, ticaret mahkemesine başvurarak, şirketin doğrudan doğruya iflâsını isteyebilir¹⁵².

Alacaklıların, doğrudan doğruya iflâs yolunu kullanabileceği son durum, ilâma¹⁵³ dayanan alacağın icra emriyle istendiği hâlde ödenmemiş olmasıdır. Burada, iflâs sebebi tamamen şeklî bir sebebe dayandığından, mahkeme hükmünün kesinleşmiş olması gerekmez¹⁵⁴. Fakat, borçlu, Yargıtay'dan, icranın geri bırakılmasına ilişkin bir karar getirmek için, icra dairesinden süre (İİK. m. 36) isteyebilir.

4.2.2. Borçlunun Talebiyle Doğrudan Doğruya İflâs

İcra ve İflâs Kanunu'na göre, borçlunun, kendi iflâsını istemesi de mümkündür. Kanun'un 178/1. maddesi ihtiyarî iflâsı, 178/3 ve 179. maddesi zorunlu iflâsı düzenlemektedir.

İflâsa tâbi bir borçlu aciz hâlinde bulunduğunu bildirerek yetkili mahkemeden iflâsını isteyebilir (TTK. m. 178/1)¹⁵⁵. Aciz hâlinde bulunma, şirketin muaccel

¹⁵² Tasdik edilen konkordatonun kötü niyetle saklanması sebebiyle mahkemece konkordatonun feshine karar verilmiş olması (İİK. m. 308) ve malvarlığının terki nedeniyle konkordatonun tasdik edilememesi de (İİK. m. 309/a), İcra ve İflâs Kanunu'nun 177. maddesinin 3. bendi kapsamındaki doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden sayılmaktadır. H. Pekcanitez ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 302.

¹⁵³ Bir görüşe göre, mahkeme huzurunda yapılan sulhlar, kabuller ve para borcu ikrarını havi re'sen tanzim edilen noter senetleri ve temyiz kefaletnameleri ile icra dairesindeki kefaletler gibi İcra ve İflâs Kanunu'nun 38. maddesinde sayılan ilâm niteliğini haiz belgelerle de iflâs talebinde bulunulması mümkündür. B. Kuru, **a.g.e.**, s. 986; Atalay, **a.g.e.**, s. 32; Aksi yönde, İlhan Postacıoğlu, **İflâs Hukuku İlkeleri**, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk fakültesi Yayınları, 1978), s. 42.; Berkin, **a.g.e.**, s. 179-180.

¹⁵⁴ Kuru, **a.g.e.**, s. 985; Pekcanitez ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 303; Atalay, **a.g.e.**, 28; Atalay, S., **a.g.e.**, s. 473-474; Aksi yönde, Postacıoğlu, **a.g.e.**, s. 41; Berkin, **a.g.e.**, s. 179-180.

¹⁵⁵ Borçlunun, bu maddeye dayanarak, iflâs talebinde bulunmasının çok çeşitli nedenleri olabilir. Aciz hâlinde olan borçlu, kendi iflâsını isteyerek, alacaklılar arasında eşitliği sağlamak isteyebilir. Ayrıca,

borçlarını ödemek için gerekli olan ödeme araçlarından, geçici olmayan nitelikte yoksunluğu anlamına gelir¹⁵⁶. Aciz hâlinin tespiti çok zordur. Bu nedenle, mevzuatımızdaki bazı hükümlerde¹⁵⁷, borçlu hakkındaki takibin sonuçsuz kalması aciz hâlinde olduğuna karine sayılmıştır.

Limited şirketin aciz hâlinde olması nedeniyle, şirketin ihtiyarî iflâsına karar vermeye yetkili olan organ konusunda, İcra İflâs Kanunu'nda ya da Türk Ticaret Kanunu'nda bir açıklık bulunmamaktadır. Zira, bu hususta bize kaynaklık edebilecek tek madde olan Türk Ticaret Kanunu'nun 324. maddesinde, yalnızca, esas sermayenin yarısının karşılıksız kalması hâlinde, şirketin malvarlığının da korunması amacıyla, yönetim kurulunun, durumu, genel kurula bildirmekle yükümlü olduğu hükme bağlanmış, şirketin aciz hâlinde olmasıyla ilgili olarak bir hüküm öngörülmemiştir. Elbette, yönetim kurulunun veya limited şirketlerde müdürlerin şirketi temsil yetkisine sahip olduğundan hareketle, şirketin ihtiyarî iflâsını isteyebileceğini söylemek güçtür. Yönetim kurulu veya müdürler, şirketin maksad ve mevzuuna yönelik işlemleri yapmaya yetkilidirler (TTK. m. 542, 321). Ancak, şirketin ihtiyarî iflâsının istenmesini, şirketin maksad ve mevzuuyla ilgili işlemler olarak değerlendirmek mümkün değildir¹⁵⁸. Bu nedenle, şirketin ihtiyarî iflâsının istenmesi için, ortaklar genel kurulunun bu yönde karar vermesi gerekmektedir¹⁵⁹.

İflâsa tâbi bir borçlu aleyhine alacaklılardan birinin haciz yolu ile takibi neticesinde yapılan haciz borçlunun yarı mevcudunun elinden çıkmasına neden olup da, kalanı muaccel ve vadesi bir sene içinde hülûl edecek diğer borçlarını ödemeye

---

aleyhine yapılan icra takiplerinden kurtulmak isteyen şirket de iflâsını isteyebilir. İ. Kayar, **a.g.e.**, s. 123; A. Türk, **a.g.e.**, s. 38.

¹⁵⁶ Üstündağ, **a.g.e.**, s. 2; Atalay, **a.g.e.**, s. 36; Pekcanitez ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 322; Atalay, S., **a.g.e.**, s. 9.

¹⁵⁷ Mevzuatımızdaki bazı örnekler için Bkz., Kayar, **a.g.e.**, s. 122.

¹⁵⁸ Atalay, **a.g.e.**, s. 40.

¹⁵⁹ Ortaklar genel kurulunca, iflâs kararının alınabilmiş sayılması için, Türk Ticaret Kanunu'nun 549/2. maddesindeki, esas sermayenin dörtte üçüne sahip ortakların dörtte üçünü teşkil eden bir çoğunluğunun bu yönde oy kullanmış olmaları gerekmektedir. Atalay, **a.g.e.**, s. 44.

yetişmiyorsa borçlu derhal aczini bildirerek iflâsını istemeye mecburdur (İİK. m. 178/3)¹⁶⁰.

Limited şirketin, iflâsını istemesini zorunlu kılan bir diğer sebep, pasifinin aktifinden fazla olduğunun, yani, borca batık olduğunun anlaşılmasıdır. Bu konu, şirketin sermayesinin kısmen kaybedilmesi başlığı altında ınceleceğinden burada yalnızca, şirketin sona erme sebebi olduğunu belirtmekle yetiniyoruz¹⁶¹.

İflâs yollarından birinin kullanılması neticesinde, şirket hakkında bir iflâs kararı verilir ve bu karar kesinleşirse, şirket, kararın kesinleştiği tarihten itibaren sona erer ve şirketin tasfiyesi İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre yapılır¹⁶².

5. HAKLI SEBEPLERLE MAHKEME KARARIYLA

5.1. Genel olarak

Kanun koyucu, diğer sürekli sözleşme türleri gibi, şirket sözleşmelerinin de, haklı sebeplerle sona erdirilebilmesi için çeşitli hükümler öngörmüřtür¹⁶³.

İlk olarak, adî şirketlerle ilgili olarak¹⁶⁴, Borçlar Kanunu'nun 535/1. maddesindeki hükmün incelenmesi gerekir. Maddeye göre, adî şirketin haklı sebeplerle mahkeme kararıyla son bulması mümkündür. Aynı maddenin devamı fıkrasına göre ise,

---

¹⁶⁰ şirket müdürleri, bu hâlde şirketin iflâsını istemek zorundadır. Eğer, müdürler, bu görevlerini yerine getirmezlerse, haklarında sorumluluk davası (TTK. m. 556, 336/5) açılabilir. Ayrıca, cezaî sorumlulukları da (İİK. m. 345/a) gündeme gelebilir. şirketin taksiratlđ müflis sayılması hâlinde de (İİK. m. 310/10), şirket müdürlerinin cezaî sorumluluğu söz konusu olabilir.

¹⁶¹ Bkz., Aşağıda, s. 72 vd.

¹⁶² Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 733; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 939; Eriş, **a.g.e.**, s. 2883; Çevik, **a.g.e.**, s. 382; Kiper, **a.g.e.**, s. 354; Uçar, **a.g.e.**, s. 363.

¹⁶³ Ayşe Sümer, **Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenlerle Feshi, Yargıtay Kararlarıyla Birlikte** (İstanbul: İsmail Akgün Vakfı Matbaası), 1991, s. 55.

¹⁶⁴ Bu konuda Bkz., Y. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 158-160; Hayri Domaniç, **Türk Ticaret Kanunu şerhi**, Cilt no : 1 (İstanbul: Temel Yayınları), 1988, s. 425 vd.

“haklı sebeplerden dolayı muayyen müddetin hitamından evvel ve eğer şirket muayyen olmayan bir müddet için akdedilmiş ise evvelce ihbara hacet kalmaksızın şirketin feshi talep edilebilir” Görüldüğü üzere, adî şirketin haklı sebeplerle mahkeme kararıyla sona erdirilebilmesi açısından bu şirketin belirli süreli veya belirsiz süreli olarak kurulmuş olması önem arz etmemektedir. Ortaklardan her biri, şirket sözleşmesini sürdürmelerine ve ortaklık ilişkisine katlanmalarına engel olan hâllerin ortaya çıkması durumunda, belirli süreli şirket sözleşmelerinde sürenin geçmesini beklemeksizin ve belirsiz süreli şirket sözleşmelerinde ihbara¹⁶⁵ gerek kalmaksızın ve yıllık hesap dönemi süresini de beklemeden şirketin sona erdirilmesini isteyebilirler¹⁶⁶.

Borçlar Kanunu’muzda olduğu gibi, Türk Ticaret Kanunu’muzda da, şirketlerin haklı sebeplerle mahkeme kararıyla sona erdirilmesine ilişkin olarak farklı şirket türleri için çeşitli hükümler bulunmaktadır. Bunlardan ilki, kollektif şirketlerin sona ermesiyle ilgili olarak “İnfisah Ve Sebepleri” alt başlıkları altında Türk Ticaret Kanunu’muzun 185. maddesinde yer almaktadır. Madde kollektif şirketlerin sona ermesiyle ilgili olarak Borçlar Kanunu’nun 535 ve 536. maddelerine de atıf yapmıştır. Bu nedenle, Borçlar Kanunu’nun ilgili hükümleri kollektif şirketlerde de uygulama alanı bulmaktadır. Ayrıca, şirket mukavelesinde muayyen bir veya birkaç sebebe münhasır olmaksızın umumî olarak fesih sebeplerinden herhangi birinin vücudu hâlinde şirketin infisah etmeyeceğine dair olan şart muteber değildir. Ancak, Kanun’un amir hükümlerine muhalif olmamak kaydıyla muayyen bazı fesih sebeplerinin şirketin infisahını mucip olmayacağı şirket mukavelesinde kabul olunabilir (TTK. m.186). Bu düzenlemelere ek olarak ve Borçlar Kanunu’ndan farklı olarak, Türk Ticaret Kanunu’muz 187. maddesinde, hem haklı sebebi tanımlamış hem de haklı sebep olabilecek hâllere örnekler vermiştir. Buna göre;

---

¹⁶⁵ Arslanlı, **Kollektif Şirketler**, s. 487; Domaniç, **Cilt no:1**, s. 430; Karayalçın ise, davalı ortağın kanunî ve akdî temerrüd sonuçlarını bilmesi ve yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için ihbarın gerekli olduğu görüşündedir. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 159.

¹⁶⁶ Sümer, **a.g.e.**, s. 66.

“haklı sebep, şirketin kuruluşunu mucip olan fiilî veya şahsî mülâhazaların şirket maksadının husulünü imkânsız kılacak veya güçleştirecek surette ortadan kalkmış olmasıdır; hususiyle, bir ortağın, şirketin idare işlerinde veya hesaplarının tanzimi hususunda şirkete ihanet eylemiş olması, bir ortağın kendisine düşen vazife ve borçları yerine getirmemesi, bir ortağın şahsî menfaatleri uğrunda şirketin ticaret unvanını veya mallarını suistimal etmiş olması, bir ortağın, uğradığı daimi bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirket işlerini yapmak için lüzumlu olan kabiliyet ve ehliyetini kaybetmesi gibi hâller haklı sebeplerdendir. Bu maddenin 1,2 ve 3 sayılı bentleri gereğince fesih sebebi meydana getirmiş olan ortağın dava hakkı yoktur” (TTK. m. 187)¹⁶⁷.

Maddede sayılan bu dört hâl örnek olarak verilmiş bulunmaktadır. Bunlar dışındaki hâller de, şayet objektif iyiniyet kurallarına göre şirketin devamını çekilmez duruma getiriyorsa, haklı sebep olarak kabul edilmelidir¹⁶⁸.

Adî komandit şirketlere ilişkin olarak, Kanun’umuz 267. maddesiyle, kolektif şirketlere atıf yaptığından, Türk Ticaret Kanunu’nun 185-189, 197-199. maddeleri ile Borçlar Kanunu’nun 535/I-7 maddeleri âdi komandit şirketlere de uygulanabilir.

Anonim şirketler konusunda ise, Kanun’umuzda herhangi bir özel hüküm veya atıf yer almamaktadır¹⁶⁹. Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin sona

¹⁶⁷ Bu maddede sayılan hâller, hâkimin takdir hakkını da sınırlandırmaktadır. Örneğin, ortağın, şirketin idare işlerinde veya hesaplarının tanzimi hususunda şirkete ihanet etmiş olduğu sabit olduğunda, haklı sebebin varlığı kabul edilmeli ve mahkeme feshe karar vermelidir. Arslanlı, **Kollektif Şirketler**, s. 455-456.

¹⁶⁸ Ersin Çamoğlu, **Kollektif Ortaklıkta Haklı Sebep Kavramı Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması** (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuku Fakültesi Yayınları, 1976), s. 59.

¹⁶⁹ Bu durum ise, anonim şirketler için tartışmalı bir durum yaratmaktadır. Doktrinde baskın olan görüş, anonim şirketler hakkında Kanun’un saydığı fesih nedenlerinin, bir sermaye şirketi olması dolayısıyla, tahdidî nitelikte kabul edilmesi gerektiği yönündedir. Zira, Türk Ticaret Kanunu’nun 434. maddesi de anonim şirketin sona ermesi için genel ve özel sebepleri düzenlemiş bulunmaktadır. Bunlar arasında, haklı sebepler belirtilmemiştir. Bu konudaki tartışmalar için Bkz., Sümer, **a.g.e.** s. 78-88; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 733-755; Erdoğan Moroğlu, **Makaleler**, (İkinci Basım, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş. , 2001), s- 311-317; Ancak Kaynak İsviçre Borçlar Kanunu’nun 736/4. maddesi, şirket esas

ermesine ilişkin olarak Kanun’umuz 476. maddeyle anonim şirketlere atıf yapmıştır. Bu nedenle, bu iki şirket türü için de tartışmalı bir durum meydana gelmiştir.

5.2. Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi

Limited şirketlerin haklı sebeplerle mahkeme kararıyla sona erdirilmesiyle ilgili olarak, Eski Ticaret Kanunu’umuzda herhangi bir hüküm bulunmamaktaydı. Bugünkü Ticaret Kanunu’umuz ise, bu konuyu hem 549/4. maddeyle sona erme başlığı, hem de 551/II. maddeyle şirketten çıkma ve çıkarılma başlığı altında hükme bağlamıştır¹⁷⁰. Dolayısıyla, haklı sebep, limited şirketlerde sona erme sonucunu iki şekilde meydana getiriyor gibi görünmektedir¹⁷¹.

Türk Ticaret Kanunu’nun 549/4. maddesine, ortaklardan birinin talebi üzerine, muhik sebeplerin varlığı hâlinde ve mahkeme kararıyla limited şirket sona ermektedir¹⁷².

Kanunu’umuzun 551/II. maddesine göre ise, her ortak, muhik sebeplere dayanmak şartıyla şirketten çıkmasına müsaade edilmesini ve şirketin feshini talep edebilir. Görüldüğü üzere, kanun koyucu, şirketten çıkma ve çıkarılma başlıklı 551/II. maddeye, aslında başlıkla tam olarak da uyuşmayan ve bir tekrar hükmü niteliğinde olan sona erdirmeye ilgili bir ifade de eklemiştir. Kanun’un 551/II. maddesi bir başka

---

sermayesinin en az yüzde onunu temsil eden ortaklara, mahkemeden şirketin sona erdirilmesini isteme hakkını tanımaktadır. Limited şirketlerde bu hakkın her bir ortağa tanınmış olması ise, limited şirketlerin şahıs şirketlerine yaklaşan özellikler taşımasının bir sonucu olmaktadır. Guhl, **Le Droit Fédéral**, s. 532; Guhl, **a.g.e.**, s. 53; Carry, **a.g.e.**, s. 1; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 137.

¹⁷⁰ Aynı düzenlemeler, İsviçre Borçlar Kanunu’nun 820/4 ve 822/2. maddesinde de yer almaktadır.

¹⁷¹ Bu tereddütü gidermek amacıyla, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın ortağın çıkma ve çıkarılmasının düzenlendiği 638.maddesine, şirketin feshine dair hüküm alınmamıştır. T.C. Adalet Bakanlığı, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**, s. 145.

¹⁷² Bu maddeyle, limited şirket ortağı, sözleşmeyle belirlenmiş olan süreden (TK. M. 506/5) önce, şirketi sona erdirebilmek imkanına kavuşmaktadır. Böylelikle, Kanun’umuzun 506/5. maddesi, TTK.’nun 549/4. maddesiyle yumuşatılmış olmaktadır. Akar Öcal, ‘Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Mahkeme Kararıyla Sona Erdirilmesi’, **Prof. Dr. Turgut Kalpsüz’e Armağan**, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2003), s. 225.

açından da eleştirilmektedir. Bir görüşe göre, Kanun'un ilgili maddesi, haklı sebebe dayanan ortağın, şirketten çıkma veya şirketi sona erdirme işlemleri arasında bir seçim hakkına sahip imiş gibi anlaşılmaktadır. Oysa, şirketi sona erdirme hakkı, ancak ortağın şirketten ayrılmasının mümkün olmadığı bazı hâllerde, örneğin, pay karşılığını alamadığı durumlarda söz konusu olmalıdır. Eğer ortak, pay karşılığını alarak şirketten ayrılıbiliyorsa, şirketin sona erdirilmesini isteme hakkı ortağa tanınmamalıdır^{173 174}. Zira, burada ortağın da kurulmuş bir şirketi sona erdirme konusunda objektif bir çıkarı bulunmamaktadır¹⁷⁵.

---

¹⁷³ Baştuğ, **Limited Şirkette**, s. 101-102; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 899; ‘..Böyle olunca, ortaklığın feshini haklı kılan her sebep ortağın ortaklıktan çıkmasını haklı kılsa da, ortağın ortaklıktan çıkmasını haklı kılan sebeplerin, ortaklığın feshini de haklı kılar nitelikte olması gerekmez...’ (Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 184-185’ten naklen); Yargıtay, 1988 tarihli kararında, limited şirkette, ortak veya ortakların şirketten çıkmaya izin verilmesi veya şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmesini isteyebileceklerine, ancak mahkemece değerlendirme yapılarak fesih ve tasfiye isteminin red ile ortağın çıkmasına izin verilmesinin mümkün olduğundan bahisle, davacıların ilk talep olarak, şirketten çıkmalarına izin verilmesini, aksi takdirde şirketin feshini talep ettikleri davada, mahkemece, bu istemin ve davacıların şirketten ayrılmasının tarafların yararına olacağı dikkate alınmadan, doğrudan şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmesinin bozma nedeni olacağına karar vermiştir. Y. 11. HD. 23.12.1988 T., E. 9182, K. 7852 sayılı karar için Bkz, Eriş, **a.g.e.**, s., 2912-2913; Davalının tutuklandıktan sonra, şirket işlerinin yürümediği ve davalının idarî ve malî katkıda bulunmadığı gerekçesiyle, şirketin haklı sebeple feshinin istendiği bir başka davada, Yargıtay, davada dayanılan fesih sebeplerinin bir çoğunun davalının kişiliğinden kaynaklanmasının, davalının işlere katkısının bir dönem için ortadan kalkmasının ve faaliyetleri nedeniyle şirketin zarar görmesinin üç kişilik limited şirketin feshi sebebi olamayacağına, bu sebeplerin ortağın ortaklıktan çıkarılması davasında ileri sürülebilecek nitelikte olduğuna karar vermiştir. Y 11 HD. 25.06.2002 T., E. 5464, K. 6568 sayılı karar için Bkz., Eriş, **a.g.e.**, s. 2903.; Nitekim, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nda, haklı sebeplerle şirketin feshinin istendiği durumlarda, mahkemenin, talep yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verilebileceği ifade edilmiştir. **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**, s. 145.

¹⁷⁴ İki kişilik limited şirketlerde, ortaklardan birinin çıkma veya çıkarılmaya karar verilmesini mi yoksa şirketin feshini mi talep edebilecekleri hususu tartışmalıdır. Bu konu, esasen, Türk Ticaret Kanunu’nun 504/2. maddesiyle de ilgili bulunmaktadır. Bkz. Aşağıda, s. 102 vd.

¹⁷⁵ Nitekim Yargıtay da, ortakların TTK. m. 551/2’ye göre, haklı sebeplere dayanarak, şirketten çıkmalarına izin verilmesini veya şirketin feshini isteyebileceklerine ve fakat hukukun genel ilkeleri uyarınca, bu haklarını kullanırken iyiniyet kuralları içerisinde hareket etmek zorunda olduklarına karar vermiştir. Y. 11 HD. 10.11.1989 T., E. 7616, K. 6156 sayılı kararı için Bkz., Eriş, **a.g.e.**, s. 2913-2914; Bir başka davada, Yargıtay, davacının şirketten çıkmasına izin verilmesini istemek yerine şirketin feshini

5.2.1. Haklı Sebeplerle Sona Ermenin Şartları

5.2.1.1. Haklı Sebeplerin Varlığı

Bir yükümlülükten kurtulma, yükümlülüğü azaltma yahut erteleme, bir sözleşmeyi kısmen veya tamamen sona erdirme, şirketten çıkma veya bir ortağı şirketten çıkarma gibi konularda çok önemli bir kavram olan, ‘haklı sebep’e dair, kanunlarımızda pek çok düzenleme bulunmaktadır¹⁷⁶. Bu düzenlemelerin bazılarında haklı sebebe örnekler verilmiş, bazılarında yalnızca haklı sebep kavramı ifade edilerek bu kavramla ilgili takdir yetkisi hâkimlere bırakılmıştır.

Kaynak İsviçre Borçlar Kanunu’nda, limited şirketlerle ilgili olarak, haklı sebebin tanımının şirketin sona ermesini düzenleyen 820/4. maddede verilmediğini ancak, doktrinde ve Federal Mahkeme kararlarında haklı sebebe ilişkin benzer tanımların yapıldığını görmekteyiz. Guhl, haklı sebepleri, şirketin kuruluşuna ya da ortağın şirkete girişine hâkim olan şahsî ve fiilî temel düşüncelerin ortadan kalkmış olduğunu gösteren sebepler olarak tanımlamaktadır¹⁷⁷. Aeby’e göre, ortakların şirket yönetiminde ya da başka benzer olaylarda uyuşamadıkları durumlar, haklı sebep teşkil etmektedir¹⁷⁸. Federal Mahkeme’ye göre ise, şirket sözleşmesinin dayandığı şahsî ve temel şartların ortadan kalktığı ve sözleşmenin aktedildiği anda öngörülen şirket amacının tehlikeye girdiği durumlarda haklı sebep vardır¹⁷⁹.

İsviçre Borçlar Kanunu’nda olduğu gibi, Türk Ticaret Kanunu’muzda da, limited şirketler için, haklı sebeplerin neler olabileceği belirlenmemiştir. Ancak, hatırlanacağı üzere, kollektif şirketler için, kanun koyucu, 187. maddede, hem haklı sebebi tanımlanmış hem de haklı sebep hâllerine örnekler vermiştir. Doktrinde, 187.

---

istememesinin iyiniyet kurallarına aykırı olduğu yönündeki yerel mahkemenin kararını onamıştır. Y 11 HD. 20.06.2002 T., E. 3701, K. 6332 sayılı karar için Bkz., Eriş, **a.g.e.**, s. 2922-2923.

¹⁷⁶ Mevzuatımızdaki haklı sebep düzenlemeleri için Bkz., Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 733-734.

¹⁷⁷ Guhl, **a.g.e.**, s. 532-533.

¹⁷⁸ Aeby, **a.g.e.**, s. 125.

¹⁷⁹ Ruedin, **a.g.e.**, s. 363.

maddedeki hükümden limited şirketler için de yararlanılabileceği kabul edilmektedir¹⁸⁰. Buradan hareketle, Domaniç, haklı sebebi, şirketin kuruluşunu mucip olan fiilî veya şahsî mülâhazaların, şirket maksadının husulünü imkânsız kılacak veya güçleştirecek surette ortadan kalkması olarak; başka bir ifadeyle, kazanç sağlamak ve ortaklar arasında paylaşmak amacıyla kurulan şirketlerde bu amacı engelleyen, zorlaştıran, azaltan veya ortadan kaldıran davranışlar, tutumlar, olaylar veya şartlar olarak tanımlamaktadır¹⁸¹. Çamoğlu, haklı sebebi, hukukî ilişkinin sürdürülmesini çekilmez hâle getiren ve bozucu yenilik doğuran bir bildirim veya dava ile hukukî ilişkiyi sona erdirmek veya değiştirmek yetkisinin kullanılmasını adil gösteren hukukî olgu olarak tanımlamaktadır¹⁸². Baştuğ ise, limited şirketin feshine yol açabilecek haklı sebeplerin, çoğunlukla, ortaklar arası işlemlerden doğan tamamen objektif nitelikte olan sebepler olduğunu ifade etmektedir. Yazara göre, ortağın birinin şahsında beliren subjektif nedenler ise, daha ziyade çıkarma sebebi olmalıdır¹⁸³.

Haklı sebepler, ortaklar arasındaki ilişkilerden kaynaklanabileceği gibi, bir ortak ile şirket arasındaki ilişkiden veya bizzat şirketin durumundan da kaynaklanabilir¹⁸⁴. Ancak, ortağın şahsına ait bir sebepten, şirketin feshinin istenebileceği durumlarda, sözleşmede hüküm bulunması kaydıyla, diğer ortakların ekseriyeti, ortağı şirketten çıkarmak suretiyle şirketin devamına karar verebilirler (TTK. 5551/2).

Doktrinden ve mahkeme kararlarından haklı sebep olabilecek hâllere örnekler vermek de mümkündür. Bir limited şirketin faaliyetinin tamamen durmuş olması¹⁸⁵,

¹⁸⁰ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 735; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 384; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 900.

¹⁸¹ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 735.

¹⁸² Çamoğlu, **a.g.e.**, s.25.

¹⁸³ Baştuğ, **Limited Şirkette.**, s. 48.

¹⁸⁴ Arseven, **a.g.e.**, s. 112; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1175; Guhl, **Le Droit Fédéral**, s. 532- 533; Guhl, **a.g.e.**, s. 53; Carry, **a.g.e.**, s. 1; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 114.

¹⁸⁵ Y. 11 HD. 1.11.1997T., E. 1997/4015, K. 4723 sayılı kararı için Bkz. Orhan Nuri Çevik, **Gerekçeli, İctihatlı , Notlu Türk Ticaret Kanunu**, (Ankara: Seçkin Kitabevi, 1985), s. 617; Doğanay, **a.g.e.**, s.1175; Ömer Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku**, Cilt no: 1, Hukukî Mütalalar, Kitap 2, (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 1993), s. 241-243.

sermaye temerrüdü¹⁸⁶, ortakların, Ticaret Kanunu'nun 547. maddesinde düzenlenen rekabet yasağını ihlâl etmeleri¹⁸⁷, şirketin devamlı olarak kâr sağlayamaması¹⁸⁸, ortaklar arasında anlaşmazlıklar¹⁸⁹, ortaklar arasındaki güven ilişkisinin sona ermesi¹⁹⁰, şirketin kuruluş amacının gerçekleşmesinin imkânsızlaşması¹⁹¹, şirket yönetiminde yolsuzluklar¹⁹², şirket kararlarının veya sözleşmesinin sürekli olarak ihlâli¹⁹³, limited şirketin mahkeme kararıyla sona erdirilebilmesi için haklı sebep olarak kabul edilmektedir. Yargıtay, bir kararında, iki ortaklı bir limited şirkette, ortaklardan birinin ortak olmayan müdürle birlikte aldıkları sermaye artırımı kararının, davacı ortağın zararına olduğu ve bu durumun şirketin feshi için haklı neden olabileceği hükmünü tesis etmiştir¹⁹⁴.

¹⁸⁶ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 737.

¹⁸⁷ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 736.

¹⁸⁸ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 736; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1484; Arseven, **a.g.e.**, s. 122; Çevik, **uygulamada şirketler**, s. 693; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 114; Carry, **no: 800**, s. 3; Ruedin, **a.g.e.**, s. 363.

¹⁸⁹ Carry, **no: 800**, s. 3; Ruedin'e göre, taraflar arasında anlaşmazlıklar şirketin karar almasını engelliyorsa dikkate alınmalıdır. R. Ruedin, **a.g.e.**, s. 363; Yargıtay, iki ortaklı limited şirkette, ortaklardan birinin diğerini iş yerine sokmamasını, kilitleri değiştirmesini, ortaklık hesap ve belgelerini gizlemesini şirketin feshi için haklı sebep olarak kabul etmiştir. Y 11 HD. 17.06.2002 T., E. 2286, K. 6137 sayılı karar için Bkz., Eriş, **a.g.e.**, s. 2923-2924; '...muhik nedenlere dayalı olarak, limited ortaklığın fesih ve tasfiyesi davasında, önceki davaya göre olayların farklı oluşu ve taraflar arasında açılan genel kurul kararlarının iptali, menfi tespit ve ceza davaları içeriğine nazaran taraflar arasında karşılıklı itimadın kalmadığı ve ilk davadan sonra olayların tepki sınırını aşması nedeniyle her iki taraf da kusurlu olması halinde, muhik nedenlerle TTK'nun 197 ve 549/4. maddeleri uyarınca, limited ortaklığın feshi ve tasfiyesi gerekir...' 11 HD. 26.06.1997 T., E. 4855, K. 5159 sayılı karar için Bkz., (Eriş, **a.g.e.**, s. 2891); Aynı yönde Y 11 HD. 21.02.2000 T., E. 55, K. 1242 ve sayılı karar için Bkz., G. Eriş, **a.g.e.**, s. 2896; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1175; Arseven, **a.g.e.**, s. 122; Çevik, **Uygulamada Şirketler**, s.693; Federal Mahkeme ise, ortaklardan birinin, sistematik olarak çoğunluk kararlarını engellemesini ve şirketle organlara karşı ceza ve hukuk davası açmasını, ortağın ortaklıktan çıkarılması (CO. art. 822) için haklı sebep olarak kabul etmiştir.JDT I 1963, s. 628.

¹⁹⁰ Ruedin, **a.g.e.**, s. 363; Carry, **no: 800**, s. 3.

¹⁹¹ Doğanay, **a.g.e.**, s. 1485; Arseven, **a.g.e.**, s. 122; Carry, **no: 800**, s. 3.

¹⁹² Tüzün, **a.g.e.**, s. 186.

¹⁹³ Carry, **no: 800**, s. 3.

¹⁹⁴ Y 11 HD. 24.09.2001 T., E. 4259, K. 7039 sayılı karar için Bkz. Eriş, **a.g.e.**, s. 2900-2901.

5.2.1.2 Ortağın Mahkemeye Başvurması

Limited şirkette her ortak, haklı sebeplerle şirketin sona erdirilmesini talep etme hakkına sahiptir. Türk Ticaret Kanunu'nun 187. maddesinin, limited şirketlere de uygulanabileceği kabul edildiğinden, ilgili maddenin 1. fıkrasının 1, 2, ve 3. bentleri gereğince fesih sebebi meydana getiren limited şirketin kusurlu ortağının dava hakkı bulunmamaktadır¹⁹⁵. Kanun'umuz, davanın açılabilmesi için, kanunî bir süre öngörmemiştir. Ancak, haklı sebep devam ettiği sürece, fesih davasının açılabilmesi kabul edilmektedir¹⁹⁶. Haklı sebeplerle şirketin sona erdirilmesinin talep edilebilmesi için, davanın şirkete yöneltilmesi gerekir¹⁹⁷.

Bu dava, şirketin, ortaklarının haklarına uyulmasını hâkim yardımıyla elde edebilmesini ortadan kaldırmadığı ve yolsuz davranışın sürekli olmasını, davacının haklarını elde etmek için hâkime başvurmasını gerekli kıldığı için talî nitelikte bir dava olmaktadır¹⁹⁸.

¹⁹⁵ Öcal, **Limited Şirketin**, s. 223; '...ortak veya ortak olan müdür, ortak oldukları, limited şirkette haksız rekabette bulunmak suretiyle kusurlu davranmışlarsa, TTK'nun 549. maddesi uyarınca, limited şirketin feshini isteyemezler...' Y HD. 31.10.1996 T. E. 6889/ K. 7413 sayılı karar için Bkz., (Eriş, **a.g.e.**, s. 2894); Mahkeme, davacı ortağın kusurlu olduğu sonucuna varırsa, haklı sebebe dayanarak şirketin feshedilmesi talebini reddetmelidir. Ancak, her iki tarafın ortak kusurlarından haklı sebep meydana gelmişse, bu hâl fesih sebebi olarak kabul edilmelidir. Arseven, **ag.e.**, s. 122; Doğanay, **ag.e.**, s. 1175.

¹⁹⁶ Arslanlı, **Kollektif Şirketler**, s. 488.

¹⁹⁷ "...limited şirketin fesih ve tasfiyesinde şirketin tüm ortaklarının davada, davacı veya davalı olarak bulunması gerekir. Yargılama aşamasında pay devri yapılmak suretiyle şirkete yeni bir ortak girmiş ise, bu ortağın da davaya zorunlu dava arkadaşlığı nedeniyle katılımının sağlanması ve yargılamaya bundan sonra devam olunması zorunludur..." Y. HGK. 28.05.1997 T., E. 1997/11-314, K. 1997/40 sayılı karar için Bkz., **Yasa Hukuk Dergisi**, Cilt no: 26, Sayı no 186/5: 738-784, (Haziran 1997); Yargıtay bir başka kararında ise, ikiden çok ortaklı limited şirkette, bir kısım ortakların davacı ve diğer kısmının da davalı olarak gösterilmek suretiyle ortaklığın fesih ve tasfiyesine ilişkin dava açılmasında, husumetin tevcihi yönünden herhangi bir yanlışlık olmadığına karar vermiştir. Y.11 HD. 13.2.1985 T., E. 467, K. 675 sayılı karar özeti için Bkz, Eriş, **a.g.e.**, s. 2888; Aynı yönde, iki ortaklı bir limited şirkette, bu iki müdür ortak müdür olsalar bile, şirketin fesih ve tasfiyesine ilişkin davanın, müdür olan bu ortak tarafından, diğer müdüre açılmasında usule aykırı bir durum olmadığına ilişkin Y. 11 HD. 23.10.1981 T., E. 3316, K. 4429 sayılı karar için Bkz., Eriş, **a.g.e.**, s. 2887.

¹⁹⁸ JdT I 1980 s. 86.

5.2.1.3 Mahkemenin Talebi Haklı Bulması

Mahkeme, davacı ortağın iddialarının gerçek olup olmadığını, yani şirketin son bulması için bir haklı sebep olup olmadığını kendisi takdir eder. Ancak, hâkim, durumu tüm şartları göz önünde tutarak değerlendirmeli ve davadaki tüm menfaatleri tartmalıdır¹⁹⁹. Eğer hâkim davacının sebeplerinin gerçek ve haklı sebepler olduğu sonucuna varırsa şirketin feshine karar verir²⁰⁰. Sona erme, inşaî nitelikte bir karardır²⁰¹. Şirket, mahkeme kararın kesinleştiği tarihte son bulur²⁰².

6. ŞİRKET SERMAYESİNİN KISMEN KAYBI

6. 1. Genel Olarak

Türk Hukuku'nda, limited şirketin sermayesinin kısmen kaybı konusuna, büyük ölçüde, İsviçre Borçlar Kanunu'nun 817. ve 725. maddeleri kaynaklık etmektedir. 1991 yılında, İsviçre Borçlar Kanunu'nda, özellikle anonim şirketler alanında ve bizim konumuzla ilgili olarak anonim şirketin ve kıyasen limited şirketin malî durum bozulmaları hakkında bazı değişikliklere gidildiğinden ve bu değişiklikler Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na da²⁰³ alındığından, Türk Hukuku'ndaki düzenlemelere geçmeden Kaynak Kanun'daki söz konusu değişiklikleri incelemeyi gerekli bulduk.

Limited şirketin sermayesinin kısmen kaybı, Kaynak İsviçre Borçlar Kanunu'nun 817. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin ilk fıkrası, 'şirketin sermayesinin yarısının karşılıksız kalması durumunda veya şirketin borçları mevcudunu aşmış olduğunda anonim şirket hükümleri kıyasen uygulanır' şeklindedir. İkinci fıkra

¹⁹⁹ Ruedin, **a.g.e.**, s. 363; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 115; JDT I 1980, s. 87.

²⁰⁰ Haklı sebeplerle şirketin feshine karar verilebilmesi için bunların neler olduğunun somut olarak kanıtlanması gerekir. Y 11 HD. 12.02.2001 T., E. 2000/10112, K. 2001/1024 sayılı karar için Bkz., **Yargıtay Kararları Dergisi**, Cilt no: 30, Sayı no 4:555-557, (Nisan 2004).

²⁰¹ Arslanlı, **Kollektif Şirketler**, s. 482; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 115; Carry, **a.g.e.**, s. 2.

²⁰² Ruedin, **a.g.e.**, s. 363.

²⁰³ Karşılaştırma için Bkz., T.C. Adalet Bakanlığı, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**, s. 84-85.

ise, 'ek ödeme mükellefiyeti mevcut ise, şirketin borçlarının mevcudunu aşmış olması durumunda, ancak, bilânço ile tespit edilen zarar ortaklar tarafından kapatılmadığı takdirde hâkim bundan haberdar edilir' şeklindedir²⁰⁴.

İsviçre Hukuku'nda, anonim şirketin malî durumunun bozulması ise, Kanun'un 725. maddesinde düzenlenmiştir. Fakat, 1991 yılında maddede bazı değişiklikler yapılmış ve maddeye bir de 725/a maddesi ilave edilmiştir.

Kanun'un sermaye kaybı ve borca batıklık, bildirim yükümlülüğü başlıklı 725. maddesine göre, son yıllık bilânçodan esas sermayenin ve kanunî yedek akçelerin yarısının karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu derhal genel kurulu toplantıya çağırır ve iyileştirme tedbirlerini sunar. Ciddi sebeplere müsteniden, şirketin borca batık olduğu şüphesi mevcut ise, bir ara bilânço düzenlenir ve denetim kurulunun incelemesine sunulur. Bu bilânçodan, şirket aktiflerinin ne işletme değerlerinin ne de satış değerlerinin, şirket borçlarını karşılamaya yetmediği anlaşılıyorsa, şirket alacaklılardan bazıları, açık miktarı ölçüsünde, diğer bütün alacaklıların arkasındaki bir dereceyi inmeyi kabul etmedikçe, yönetim kurulu durumu mahkemeye bildirir (CO. art 725).

İlgili madde incelendiğinde, eskiden sermaye kaybı ve aciz hâli olan kenar başlığının sermaye kaybı ve borca batıklık şeklinde değiştirildiği görülmektedir.

Değişiklikten önce, yönetim kurulunun, yalnızca esas sermayenin yarısının karşılıksız kalması durumunda genel kurulu toplantıya çağırarakla yükümlü olduğu, fakat, yapılan değişiklikle, kanunî yedek akçelerin de buna eklenerek şirketin tehlike

²⁰⁴ Türk Ticaret Kanunu'na, maddenin ikinci fıkrası alınmamıştır. Zira, Türk Hukuku'nda, şirket ortakları için, sermaye koyma borcuna ilâve olarak ek ödeme yükümlülüğü getirilebilmesine ilişkin bir hüküm mevcut değildir. Oysa, İsviçre Hukuku'nda, ortaklardan ek ödeme talep edilebilmesi, esas sözleşmeye konacak bir hükümlle mümkün olabilmekte (CO. art. 803) ve bu durum nedeniyle esas sözleşme değişikliğinin yapılabilmesi için ortakların oybirliği ile karar vermesi gerekmektedir (CO. art. 784/3). Ruedin, **a.g.e.**, s. 315; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 131; Paul Carry, **Sociétés à Responsabilité Limitée V, FJS no: 803, Organisations De La Sociétés** (Genève: Editions Générales S.A, 1943), s. 6

hâlinin bildirimının daha erkene alınmaya çalışıldığı görülmektedir²⁰⁵. Ayrıca, değişiklikten önce, yönetim kurulunun görevi, genel kurulu durumdan haberdar etmekten ibaretken, değişiklikten sonra, yönetim kuruluna, genel kurula iyileştirme tedbirlerini sunma şeklinde bir başka mükellefiyet de yüklenmiştir²⁰⁶.

Ayrıca, yeni düzenlemeye göre, borca batıklığın mahkemeye bildirim yükümlülüğünü²⁰⁷ doğurması için, bu durumun, hem işletmenin faaliyet dönemi değerlerinin hem de aktiflerinin satış değerleri üzerinden hazırlanan bilânçodan anlaşılması gerekir²⁰⁸. Bundan başka, hazırlanan ara bilânçonun denetçilerin incelemesine sunulması zorunluluğu da getirilmiştir. Bu kural hem önleyici hem de düzeltici bir karakter taşımaktadır²⁰⁹.

Mahkemeye bildirim yükümlülüğü kural olarak, anonim şirketlerde yönetim kuruluna, limited şirketlerde müdürlere aittir. Fakat, yönetim kurulu ya da müdürler görevlerini yerine getirmezlerse, Kanun'un 729. maddesine göre, bu görev denetçiler tarafından yerine getirilecek, fakat yönetim kurulu ya da müdürlerin hukukî sorumlulukları da söz konusu olabilecektir²¹⁰.

İsviçre Borçlar Kanunu'nun 725/a maddesi ise, iflâsın açılmasını ve ertelenmesini düzenlenmektedir. Maddeye göre, bildirim alan hâkim, iflâsa hükmeder. Ancak, şirketin durumunun iyileştirilmesi mümkün görülüyorsa, yönetim kurulunun veya alacaklılardan birinin talebiyle iflâsın ertelenmesine karar verebilir. Şirket sermayesinin korunması için gerekli tedbirleri alır. Hâkim, kayyım atayabilir, bu

²⁰⁵ Yaşar Karayalçın, 'İsviçre Borçlar Kanunu'nda Anonim Şirketler Hukuku Alanında Yapılan Değişiklikler,' **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi** Cilt no: 17, Sayı no 1: 5-48, (Haziran 1993), s. 29.

²⁰⁶ Ortaklar genel kurulu ise, kendisine sunulmuş olan iyileştirme tedbirlerinden başka iyileştirme tedbirlerini de göz önünde bulundurabilir ve şirketin tasfiyesine veya iyileştirme tedbirleri olmadan işlerin devamına da karar verebilir. JdT II 1997, s. 115.

²⁰⁷ Bu müdürler için mutlak bir görevdir ve yönetim kurulunun durumu görüşmek üzere ortaklar kuruluna gitmesi mümkün değildir. Carry, **no: 803**, s. 6.

²⁰⁸ Türk , **a.g.e.**, s. 89.

²⁰⁹ JdT II 1997, s. 158

²¹⁰ Ruedin, **a.g.e.**, s. 312.

durumda, ya yönetim kurulunun tüm yetkilerini elinden alır ya da kararlarını kayyımın onayına bağlayabilir. Hâkim, kayyım atamışsa, görev ve yetkilerini açıkça tanımlar. İflâsın ertelenmesi yalnızca üçüncü kişilerin korunmasının gerektiği hallerde ilân edilir.(CO. art 725/a).

Kanun'da iflâsın açılması ve ertelenmesiyle ilgili olarak büyük bir değişiklik yapılmamıştır. Yalnızca, erteleme kararının, ancak üçüncü kişilerin korunması bakımından gerekli olduğu takdirde ilân edileceği belirtilmiştir. Ayrıca, mahkemece atanacak kayyımın görev ve yetkilerinin nelerden ibaret belirtilmesi gerektiği de hükme bağlanmıştır. Federal Mahkeme, bir kararında, hâkimin başarılı ve uzun süreli iyileştirme şanslarını dikkate alması gerektiğine karar vermiştir. Mahkemeye göre, özellikle, iflâsın açılması anında, alacaklıların daha kötü durumda olmamaları da gerekmektedir²¹¹.

6.2. Konunun Türk Hukuku'nda Düzenleme Yeri ve Şekli

Bilindiği üzere, limited şirketin sona erme sebepleri beş bent hâlinde, Türk Ticaret Kanunu'n 549. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin beşinci bendi ise, 'Kanun'da yazılı sair hâller'in de bir sona erme sebebi olacağını hükme bağlamaktadır. İşte bu hâllerden biri, Kanun'un 546. maddesinde yer almaktadır.

Sermayenin kısmen kaybı başlıklı Türk Ticaret Kanunu'n 546. maddesi, esas sermayenin yarısı kaybedilmiş veya şirketin borçları mevcudundan fazla tutmuşsa, yahut şirketin aciz hâlinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcutsa anonim şirketler hakkındaki 324. madde hükmünün²¹² tatbik olunacağını hükme bağlamaktadır.

²¹¹ JdT II 1997, s. 158.

²¹² Anonim şirketin malî durumunun bozulmasıyla ilgili düzenleme, şu şekildedir: Son yıllık bilânçodan, esas sermayenin yarısının karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, idare meclisi derhal toplanarak durumu umumi heyete bildirir (TTK. m. 324/1). Şirketin aciz hâlinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcutsa, idare meclisi aktiflerin satış fiyatları esas olmak üzere bir ara bilânçosu tanzim eder. Esas sermayenin üçte ikisi karşılıksız kaldığı takdirde, umumi heyet bu sermayenin tamamlanmasına veya kalan üçte bir sermaye ile iktifaya karar vermediği takdirde, şirket feshedilmiş sayılır. Şirketin aktifleri, şirket alacaklılarının alacaklılarını karşılamaya yetmediği takdirde, idare meclisi bu durumu derhal mahkemeye

Madde, limited şirketin malî durum bozulmaları²¹³ ve bu durumda alınacak tedbirler ve bunun hukukî sonuçları bakımından, kaynak İsviçre Borçlar Kanunu'nun 817. maddesinde olduğu gibi, anonim şirketlere atıf yapmıştır.

Ancak, limited şirketin sermayesinin kısmen kaybı hâlinde, anonim şirkete yollama yapan 546. maddenin gerek başlığı gerekse metni başarılı bir düzenlemeye sahip değildir²¹⁴. Zira, maddenin başlığı madde kapsamına giren bütün ihtimalleri ifade etmekten uzaktır. Çünkü bu başlık altında, esas sermayenin yarısının kaybedilmesinden başka, şirketin borca batık olması ve aciz hâlinde bulunması hâllerini de düzenlenmektedir. Bu sebeple, başlığın, Türk Ticaret Kanunu'nun 324. maddesi başlığı ve içeriğine uygun olarak, malî durumun bozulması şeklinde düzeltilmesi önerilmektedir²¹⁵.

Bundan başka, değinilmesi gereken bir diğer konu, Türk Ticaret Kanunu'nun 546. maddesinde, yalnızca, şirket sermayesinin yarısının kaybedilmesi, şirketin aciz hâlinde bulunması ve borca batık olması durumlardan bahsedilmesi sebebiyle, şirketin sermayesinin üçte ikisinin kaybedilmesi hâlinde, 324. maddedeki düzenlemenin limited

---

bildirmeye mecburdur. Mahkeme bu takdirde şirketin iflâsına hükmeder. Şu kadar ki; şirket durumunun ıslahı mümkün görülüyorsa, idare meclisi veya bir alacaklının talebi üzerine mahkeme iflâs kararını tehir edebilir. Bu hâlde, mahkeme, envanter tanzimi veya bir yediemin tayini gibi şirket mallarının muhafazası için lüzumlu tedbirleri alır (TTK. m. 324/2).

²¹³ Şirketin, zarar ettiği her durumda, Türk Ticaret Kanunu'nun 546. maddesinin uygulanması mümkün değildir. Zira, kanun koyucu, bu çeşit malî durum bozulmaları için, farklı tedbirler öngörmüştür. Bir defa, şirketin yıllık bilânçosunda görülen zararlar, yedek akçelerle kapatılabilir (TTK. m. 534, 466/3). Bundan başka, zararın yedek akçelerle kapatılması mümkün olmadığında, ileride elde edilecek kârlardan önceki yıllarda maruz kalınan zararlar giderilmedikçe, kâr payı dağıtılamayacağına (TTK. m. 534, 469) yönelik hükümler de, şirket sermayesinin korunmasına yöneliktir. Akar Öçal, 'Anonim Şirketlerde Malî Durumun Bozulmasının Ortaya Çıkarttığı Bazı Hukukî Sonuçlar', **Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Dergisi**, Cilt no: 9, Sayı no 50. yıl Özel: 274-292, (Ekim 1973), s. 282.

²¹⁴ İsmail Kayar, 'Limited Şirkette Malî Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler,' **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Armağanı**, (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2001), s. 306. ; Türk, **a.g.e**, s. 99.

²¹⁵ Kayar, **a.g.m.**, s. 307; Nitekim, Ticaret Kanunu Tasarısı'nda, her iki şirket türü için de madde başlığı, sermaye kaybı ve borca batıklık olarak düzenlenmiştir. Bkz., T.C. Adalet Bakanlığı, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**, s. 84-85 ve 144-145.

şirketlere de uygulanıp uygulanamayacağıdır. Bu husustaki görüşler, Türk Ticaret Kanunu'nun 324. maddesinin bütün hüküm ve sonuçlarıyla limited şirketler hakkında uygulanması gerektiği yönündedir²¹⁶. Zira, limited şirketin hukukî yapısı da, 324. maddedeki sermayenin üçte ikisinin kaybı ve bunun hukukî sonuçlarıyla ilgili düzenlemenin uygulanmasını engeller nitelikte değildir. Esas sermaye kaybı, kolektif ve komandit (TTK. m. 185 b.2, 267) şirketler gibi şahıs şirketlerinde bile bir fesih ve infisah sebebi sayılmışken, limited şirketin bunun dışında bırakılması düşünülemez. Diğer yandan, 546. maddenin, sermayenin yarısının kaybedilmiş olması hâline ve çok daha ağır sonuçları olan borca batıklık hâline atıf yaptığı hâlde, sermayenin üçte ikisinin kaybı ve bunun sonuçlarına ilişkin bir atıf yapmaması için haklı bir sebep yoktur²¹⁷.

Diğer taraftan Türk Ticaret Kanunu'nun 546. maddesi yalnızca 324. maddeye yollama yaptığından, esas sermayenin üçte ikisinin kaybı hâlinde, alacaklılara fesih davası açma hakkı tanıyan 436. ve 434. maddelerin limited şirketlere uygulanması da söz konusu olamaz²¹⁸.

6.3. Esas Sermayenin Yarısının Karşılıksız Kalması

Şirket sermayesinin yarısının karşılıksız kalması, şirketin bilânçoda görülen öz kaynakları toplamının esas sözleşmede yazılı sermaye miktarının yarısı ile üçte biri arasındaki bir miktara düşmesi demektir. Bu durumda, gizli yedek akçeler, ister teknik anlamda olsun ister kendiliğinden oluşan türden olsun, çözülerek fiilen bilânçoda yer almadıkça, sermaye kaybını telafi etmeye yeterli bulunsa dahi, Türk Ticaret Kanunu'nun 324/1. maddesi anlamında bildirim yükümlülüğü bakımından dikkate alınmazlar²¹⁹. Bu hâlde, şirket müdürlerinin²²⁰ durumu, ortaklar kurulunu toplantıya

²¹⁶ Kayar, **a.g.m.**, s. 307; Türk, **a.g.e.**, s. 99.-100.

²¹⁷ Kayar, **a.g.m.**, s. 308; Türk, **a.g.e.**, s. 100.

²¹⁸ Türk, **a.g.e.**, s. 100; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 43.

²¹⁹ Kayar, **a.g.m.**, s. 312; Türk, **a.g.e.**, s. 120-122.

²²⁰ Şirket müdürleri, bu görevlerini yerine getirmekten imtina ettiğinde, denetçiler (TTK. m. 548, 353) ve azınlık (TTK. m. 536, 366) ortaklar genel kurulunu toplantıya çağırabilir.

çağırarak bildirmesi gerekmektedir. Müdürler, Türk Ticaret Kanunu'nun 538. maddesi hükümlerine göre, ortaklar genel kurulunu, olağan veya olağanüstü toplantıya çağırabilirler²²¹.

Kanun'umuzda, ortaklar kurulunca, şirket sermayesinin korunmasına ilişkin hangi tedbirlerin alınması gerektiği belirtilmemiş, bu husus ortaklar kurulunun takdirine bırakılmıştır. Ancak, ortaklar kurulu, şirketin malî durumunun düzeltilmesine ilişkin çeşitli kararlar²²² alabileceği gibi, şirketin feshine de karar verebilir²²³. Özellikle, esas sözleşmede, şirketin sermayesinin belli bir kısmı karşılıksız kaldığında, şirketin infisah edeceğine ilişkin bir hüküm varsa, esas sözleşme usulüne uygun olarak değiştirilmedikçe, şirketin sona erdiğinin kabulü gerekmektedir²²⁴.

6.4. Esas Sermayenin Üçte İkisinin Karşılıksız Kalması

Şirket sermayesinin üçte ikisinin karşılıksız kalması, şirketin bilânçosunda görülen öz kaynakları toplamının esas sermayenin üçte biri veya daha azına tekabül etmesini ifade etmektedir²²⁵.

Bu durum, şirket bilânçosundan anlaşıldığında, ortaklar genel kurulunun, sermayenin tamamlanmasına²²⁶ veya kalan sermaye ile yetinilmesine²²⁷ karar vermesi

²²¹ Öcal, **Anonim Şirketlerde Malî Durum**, s. 284; İ. Kayar, **a.g.e.**, s. 154-156;

²²² Yönetim kurulunun azli yerine yenisinin seçilmesi ödenmeyen sermaye varsa ödeme çağrısı yapılması gibi tedbir kararlarının alınması bunlardan bir kaçıdır. Kayar, **a.g.e.**, s. 156.

²²³ Öcal, **Anonim Şirketlerde Malî Durum**, s. 284; İsmail Doğanay, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, Cilt no: 1, Madde: 1-419, (Dördüncü basım, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2004), s. 961.

²²⁴ Öcal, **Anonim Şirketlerde Malî Durum**, s. 285-286.

²²⁵ İ. Kayar, **a.g.m.**, s. 13.

²²⁶ Sermayenin tamamlanması, ortaklardan ek ödeme talep edilmesi veya eş zamanlı olarak esas sermayenin azaltılıp artırılması suretiyle gerçekleştirilebilir. Esas sermayenin eş zamanlı olarak azaltılıp artırılabilmesi için, mevcut payların itibarî değerleri, eksilen kısım kadar düşürülür, böylece sermaye azaltılmış olur. Daha sonra, sermayenin eski değerine ulaşması için, gerekli miktar kadar yeni hisse çıkartılır. Fakat, şirket, doğrudan doğruya sermaye artırımı kararı alamaz. Kayar, **a.g.m.**, s. 336; Türk, **a.g.e.**, s. 161-163; Öcal, **Anonim Şirketlerde Malî Durum**, s. 288; Y TD. 02.04.1970 T., E. 1123, K. 1347 sayılı karar için Bkz., Eriş, **a.g.e.**, s. 1874-1876; Aynı yönde, Erdoğan Moroğlu, **Anonim**

gerekmektedir. Esas sermayenin yarısının kaybedilmesinden farklı olarak, Kanun, ortaklar genel kurulunun bilgilendirilmesini ayrıca kurulun Kanun'da öngörülen tedbirlerden birini²²⁸ almasını da emretmektedir²²⁹. Bu tedbirlerin alınmamasının yaptırımı, şirketin feshedilmiş sayılmasıdır²³⁰. Bu durumda, genel kurulun ayrıca bir

---

Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımı, (İstanbul: Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2003), s. 51-52; Doğanay, **cilt no: 1**, s. 961; Birkaş, **a.g.e.**, s. 100; Domaniç, Türk Ticaret Kanunu'nun 517. maddesinden bahisle, esas sermayenin aynı zamanda artırılması amacıyla yapılan sermaye azaltılmasında, esas sermaye ve payların itibarı değerinin kanuni limitin altına düşmemesi gerektiğini, keza, anonim şirketlere ilişkin 399/3. maddenin burada uygulanma imkânının da olmadığını belirterek, bu yönde verilmiş ortaklar kurulu kararının ticaret siciline tescil edilemeyeceğini, hatta, bu durumda şirketin feshedilebileceğini ifade etmektedir. Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 203-204; Kayar ise, bu hâlde, şirket sermayesinin ve payların itibarı değerlerinin kanunî limitlerin altına düşebileceği fikrindedir. Yazara göre, sermaye indirimi ve artırımı aynı kararlarla yapılmakta olup, esas sermaye gerçekten indirilmemektedir. Üstelik, Limited şirketler hakkındaki 517. maddeye benzer bir düzenleme Türk Ticaret Kanunu'nun 396/4. maddesinde yer almaktadır. Yani, kanun koyucu, anonim şirketler için de, kural olarak, esas sermayenin hiçbir şekilde kanunî limitlerin altına düşemeyeceğini öngörmüş, arkasından, Türk Ticaret Kanunu'nun 399/3. maddesiyle bu kurala bir istisna getirmiştir. Fakat, Türk Ticaret Kanunu'nun 399/3. maddesinde belirtilen husus paylarla değil pay senetleriyle ilgilidir. Limited şirketlerin ise, pay senedi çıkarabilmesi mümkün değildir. O nedenle, bu hüküm, limited şirketler için uygulanamaz. Kayar, **a.g.m.**, s.319- 320; Aynı yönde, Türk, **a.g.e.**, s. 156.

²²⁷ Kalan sermaye ile yetinme kararı, sermayenin azaltılarak, şirketin öz kaynakları seviyesine indirilmesi suretiyle gerçekleştirilebilir. Yaşar Karayalçın, 'Yeniden Değerleme Fonu- Esas Sermaye Artırımı', **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu VI, Bildiriler- Tartışmalar** (Ankara: BTHAE Yayınları, 1989), s. 151; Hayri Domaniç, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, Cilt no:2 (İstanbul: Temel Yayınları, 1988), s. 539; Erem, **a.g.e.**, s. 262; Oğuz İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, (İstanbul: Yasa Yayıncılık A.Ş. 1989), s. 459; Türk, **a.g.e.**, s. 157; Aksi yönde, Moroğlu, **a.g.e.**, s. 51-52; Bkz., Öcal, **Anonim Şirketlerde Malî Durum**, s. 287-288; Kayar, **a.g.m.**, s. 327.

²²⁸ Elbette, ortaklar genel kurulu, kanunî tedbirlere ek olarak, şirketin malî durumunun iyileştirilmesine yönelik başkaca tedbirlerin alınmasına karar verebilir. Kayar, **a.g.m.**, s. 317; Türk, **a.g.e.**, s. 156; Doktrinde, ortaklar genel kurulunun şirketin feshine karar verebileceği de kabul edilmektedir. A. Türk, **a.g.e.**, s. 156; Tekil, **Anonim şirketler**, s. 195-399.

²²⁹ Öcal, **Anonim Şirketlerde Malî Durum**, s. 287; Nisim Franko, 'Sermaye Şirketlerinde Özellikle Anonim Şirketlerde İflâs ve Tehiri,' **Prof. Dr. Halûk Tandoğan'ın Hatrasına Armağan**, (Ankara: BTHAE Yayınları, 1990), s. 416; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 760.

²³⁰ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 760; Kayar, **a.g.e.**, 317; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1479; Türk, **a.g.e.**, s. 201; Kayar, **a.g.m.**, s. 336; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 317; Y 11 HD. 28.10.1982 T., E. 4054, K. 4233 Sayılı karar için Bkz., Eriş, **a.g.e.**, s. 1877-1878; Yargıtay incelemesine konu olan bir olayda, şirketin esas sermayesinin 2/3'ünün karşılıksız kaldığı hazırlanan ara bilânçodan anlaşılmış. Fakat, fabrikanın çalışması hâlinde,

fesih kararı vermesine de gerek yoktur. Aynı şekilde, şirketin sona ermesini sağlamak için fesih davası açılmasına gerek ve imkân yoktur. İnfisahın tespiti amacıyla bir tespit davası açılması yeterlidir²³¹.

Ancak, şirketin sona erme anı bakımından çeşitli ihtimaller söz konusu olabilir. İlk olarak, şirket müdürleri, aktiflerin satış fiyatı üzerinden ara bilanço düzenlemeye yanaşmamış olabilir. Elbette, böyle bir durumda şirketin infisah etmesi düşünülemez. Acaba, pay sahiplerinin, bu hâlde, şirketin feshini isteyebilmeleri mümkün müdür? Bir görüşe göre, pay sahipleri, şirketin münfesihi olduğunun tespitini veya şirketin feshini isteyemezler²³². Fakat, şirketin müdürleri aleyhine, Kanun'un emredici hükümleriyle düzenlenmiş olan görevlerini yerine getirmedikleri için sorumluluk davası (TTK. m. 556, 336, 324) açılabilmesi veya sermaye kaybına rağmen, 324. madde gereğince hareket edilmediğinin tespiti için dava açılabilmesi mümkündür.

İkinci olarak, ortaklar genel kurulu toplantıya çağırılmamış veya toplantıya çağırılmasına rağmen toplanamamış olabilir. Her iki durumda da limited şirket infisah etmez. Şirket müdürleri, ortaklar genel kurulunu toplantıya çağırmaktan imtina

---

şirketin yaşama ihtimali olduğu gerekçesiyle şirketin mahkemeye başvurmasına karar verilmiş, şirket iflâsla birlikte iflâsın ertelenmesini de istemiştir. Yerel mahkeme, şirket hakkında usulüne uygun verilmiş bir iflâs kararı bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Yargıtay, bu olayda, şirketin durumunun ve isteğinin TTK. m. 546. ve 324. maddeler göz önünde bulundurularak belirlenmesi, bunun için şirket aktiflerinin gerçek değerlerinin bilirkişilerce tespit edilmesi ve iflâsın ertelenmesinin koşullarının bulunup bulunmadığının araştırılması gerektiğinden bahisle yerel mahkemenin kararını bozmuştur. Y 11. HD. E. 1998-7776/ K. 1998/9122 sayılı karar ve eleştirisi için Bkz., Kayar, **Anonim ve Limited Şirketlerde Malî Durumun Bozulması Sebebiyle İflâs ve İflâsın Ertelenmesine İlişkin Bir Karar İncelemesi**, <http://www.adliyam.sitemynet.com/malidurum.htm>

²³¹ Türk, **a.g.e.**, s. 201; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 938; Kayar, şirketin sona ermesinde menfaati olan herkesin tespit davasını açabileceğini ifade etmektedir. Kayar, **Anonim ve Limited Şirketlerde**, s. 6.

²³² Türk, **a.g.e.**, s. 202-203; Kayar, **a.g.e.**, s. 234; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 938; Aksi yönde, Domaniç, **a.g.e.**, s. 677; Yargıtay, bir kararında, genel kurulun toplanmadığı ve kaybedilen sermaye hakkında bir karar alınmadığı takdirde, pay sahibine şirketin münfesihi olduğunun tespiti yolunda dava hakkı tanımak gerektiğine ve fakat olayda, şirket genel kurulunda sermayenin artırılması kararı alındığı için, davacının yalnızca genel kurulda alınan kararın iptalini isteyebileceğine karar vermiştir. Y 11 HD. 07.06.1982 T., E. 2820, K. 2734 sayılı karar için Bkz. Eriş, **a.g.e.**, s. 1877.

ettiklerinde, denetçiler veya azınlık genel kurulun toplanmasını sağlayabilir²³³. Görevlerini yerine getirmeyen şirket müdürleri (TTK. m. 556, 336, 324) ve denetçiler (TTK. m. 548, 359) aleyhine sorumluluk davası açılabilir. Ortaklar genel kurulu, toplantıya çağırılmasına rağmen, ilk toplantıda yetersayısı sağlanamazsa (TTK. m. 536, m. 388/3), ortaklar genel kurulunun ikinci kez toplantıya çağırılması gerekir. Bir görüşe göre, bu toplantıda da gerekli yetersayıya ulaşılamazsa, şirket kendiliğinden sona erer²³⁴. Diğer bir görüşe göre ise, bu durumda, anonim şirketler için, Türk Ticaret Kanunu'nun, "pay sahibi sayısı veya organların eksikliği" başlıklı 435. maddesinin uygulanması gerekir²³⁵. Bizce de, limited şirketlerde, ikinci toplantıda da, toplantı yetersayısına ulaşılamazsa, öncelikle, anonim şirketlerdeki 435. maddeye karşılık gelen Türk Ticaret Kanunu'nun 504/2. maddesinin uygulanması gerekir²³⁶. Zira, 324. maddenin yaptırımı olan infisah, sermayenin tamamlanması veya kalan sermaye ile yetinilmesine karar verilmemesi hâlinde söz konusudur. Yani, yalnızca, Kanun'un öngörmüş olduğu kararların alınmamış olması şirketin kendiliğinden sona ermesine neden olmalıdır.

6.5. Şirketin Borca Batık Olması

Türk Ticaret Kanunu'muzda, şirketin aktifleri toplamının şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmemesi olarak ifade edilen, borca batıklık, yalnızca sermaye şirketleri için özel bir iflâs nedeni olarak düzenlenmiştir²³⁷.

²³³ Türk, **a.g.e.**, s. 204; Atalay, **a.g.e.**, s. 68-69.

²³⁴ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 810; Türk, **a.g.e.**, s. 204; Öcal, **Anonim Şirketlerde Mali Durum**, s. 289; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 471-472.

²³⁵ Arslanlı, **Anonim Şirketler**, s. 173.

²³⁶ Bu durumda, pay sahipleri, Türk Ticaret Kanunu'nun 504/2. maddesine göre, şirketin feshini isteyebilirler.

²³⁷ Zira, sermaye şirketlerinin sorumluluğu esas sözleşmede gösterilen sermayeyle sınırlıdır. Şirket mevcudundan karşılanamayan alacakların, şirket ortaklarına müracaat yoluyla karşılanması da mümkün değildir. Kuru, **a.g.e.**, s. 995; Pekcantez ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 324; Atalay, **a.g.e.**, s. 45; Kayar, **a.g.m.**, s. 126-127.

Borca batıklık, şirketin, aktiflerin satış fiyatlarına göre hazırlanan ara bilançosundan anlaşıldığında²³⁸, limited şirket müdürleri²³⁹, şirketin borca batık durumda olduğunu mahkemeye bildirmeye mecburdurlar²⁴⁰. Mahkeme, bu takdirde, şirketin iflâsına hükmeder. Şu kadar ki; şirket durumunun ıslahı mümkün görülüyorsa, idare meclisi veya bir alacaklının talebi üzerine mahkeme iflâs kararını tehir edebilir. Bu hâlde, mahkeme, envanter tanzimi veya bir yediemin tayini gibi şirket mallarının muhafazası için lüzumlu tedbirleri alır (TTK. m. 324/2).

Borca batıklık konusunda, Türk Ticaret Kanunu'nun 324. maddesinden başka, İcra ve İflâs Kanunu'nun 179, 179/a ve 179/b²⁴¹ maddelerinde de hükümler mevcuttur.

Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin borçlarının aktifinden fazla olduğu idare ve temsil için görevlendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın, bunların iflâsına karar verilir. Şu kadar ki, idare ve temsil ile vazifelenirilmiş kimseler ya da alacaklılardan biri, şirket veya kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini

²³⁸ Yıllık bilançoda, aktif kalemler kural olarak en fazla maliyet değeriyle bilançoya geçirildiği, aktiflerin bir kısmı için yeniden değerlendirilmediği, bazı kalemlerde ise yeniden değerlendirilme belirli sınırlar dahilinde yapılabildiği ve gizli yedekler (TTK. m. 458/2) yıllık bilançoda görülemediği için bu bilançolar şirketin gerçek malî durumunu tam olarak göstermezler. H. Pekcanitez, **a.g.e.**, s. 32; Atalay, **a.g.e.**, s. 53; Türk, **a.g.e.**, s. 233; Kuru, **a.g.m.**, s. 625; Kayar, **a.g.m.**, s. 314.

²³⁹ Yönetime yetkili müdürlerin bu görevlerinin başka bir organa devri de mümkün değildir. Türk, **a.g.e.**, s. 280; Eriş, **a.g.e.**, s. 1870; Carry, **no: 803**, s. 6.

²⁴⁰ Fakat, bu hâlde, şirket müdürleri, şirketin borca batık olduğunu ve gerekli hukukî tedbirlerin alınması gerektiğini ileri süremezler. Yani, bu madde, şirket müdürlerine, şirketin borca batık olduğunda mahkemeye bildirimde bulunmalarını emretmektedir. Öcal, **Anonim Şirketlerde Malî Durum**, s. 291; B. Kuru, **a.g.e.**, s. 1001; Kayar, **a.g.m.**, s. 314; Atalay, **a.g.e.**, s. 71; Yargıtay, yönetim kurulunun, şirket borca batık olduğunda, durumunun düzelebileceğinden bahisle, genel kuruldan, şirketin taşınır ve taşınmaz mallarının satışı konusunda yetki isteyemeyeceğine ve yönetim kurulunun yalnızca şirketin durumu hakkında mahkemeye bildirimde bulunma yükümlülüğünün olduğuna karar vermiştir. Y 11 HD. 17.10.1984 T. E. 3801/ K. 4820 sayılı karar için Bkz., Eriş, **a.g.e.**, s. 1878-1880

²⁴¹ Sermaye şirketlerinin doğrudan doğruya iflâsı, İcra ve İflâs Kanunu'nun 179. maddesinde hükme bağlanmıştı. Fakat, Kanun maddesi, 4949 ve 5092 sayılı Kanun'larla değiştirilmiş, ayrıca, maddeye erteleme tedbirleri başlıklı 179/a ve erteleme kararının etkileri başlıklı 179/b maddeleri de eklenmiştir.

mahkemeye sunarak iflâsın ertelenmesini isteyebilir. Mahkeme projeyi ciddi ve inandırıcı bulursa, iflâsın ertelenmesine karar verir. İyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olduğunu gösteren bilgi ve belgelerin de mahkemeye sunulması zorunludur (İİK.m. 179/1)

Mahkeme gerekli görürse, idare ve temsile vazifelendirilmiş kimseleri ve alacaklıları dinleyebilir. İflâsın ertelenmesi talepleri öncelikle ve ivedilikle sonuçlandırılır (İİK. m. m.179/2).

Türk Ticaret Kanunu'nun 324. maddesi ve İcra ve İflâs Kanunu'nun 179. maddesi birlikte değerlendirildiğinde, şirketin borca batık olmasının sonucunun kural olarak şirketin iflâs etmesi olduğunu görmekteyiz²⁴². Yani, şirketin borca batık durumda olduğu, bilânçodan anlaşıldığında, şirketi temsile yetkili kişiler, iflâs bildiriminde bulunmak zorundadırlar. Eğer, şirket, tasfiye hâlindeyse, tasfiye memurları ve şirket alacaklıları da şirketin iflâsını isteyebilirler²⁴³. Münferit yönetim kurulu üyelerinin, denetçilerin, pay sahiplerinin²⁴⁴ ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın²⁴⁵, bu bildirim yapımları mümkün değildir²⁴⁶. Şirket müdürleri, yükümlülüklerini yerine getirmezlerse,

---

²⁴² Türk, **a.g.e.**, s. 229.

²⁴³ Borca batıklık bildirim Kanun'un emredici hükümlerine dayandığından, şirket müdürlerinin bildirimlerini geri alması mümkün olmamalıdır. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 812; Türk, **a.g.e.**, s. 286; Atalay, **a.g.e.**, s. 63; Atalay, **a.g.e.**, s. 486; "...bir kere, iflâs bildiriminde bulunulduktan sonra, mahkemece, iflâsa veya davanın reddine karar verilmelidir. Bu nedenle, borçlu şirketin davayı takip etmemiş olması, dosyanın işlemde kaldırılmasını gerektirmez. Mahkeme, davaya devam ederek, sonuca göre karar vermelidir..." Y 19 HD. 01.11.2001 T., E. 4679, K. 6959 Sayılı karar için Bkz., (Eriş, **a.g.e.**, s. 1886).

²⁴⁴ Atalay, **a.g.e.**, s. 65; Pekcanitez, **a.g.e.**, s. 50; Kayar, **a.g.m.**, s. 331; Y 11 HD. 21.10.1991 T., E. 3910, K. 5543 sayılı karar için Bkz., Eriş, **a.g.e.**, s. 2585; "...her ne kadar, Kanun pay sahiplerine iflâs davası açma hakkı tanımamışsa da, pay sahiplerinin şirketten alacaklı olduğu hallerde, bu hakkın tanınması mümkün olmalıdır..." (Eriş, **a.g.e.**, s. 1870).

²⁴⁵ Türk Ticaret Kanunu'nun 324. maddesi, şirketin iflâs yoluyla tasfiyesini öngörmektedir. Oysa, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na Türk Ticaret Kanunu'nun 274. maddesiyle, yalnızca fesih davası açma yetkisi verilmiştir. Türk, **a.g.e.**, s. 288-286.

²⁴⁶ Pekcanitez ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 325; Türk, **a.g.e.**, s. 282-284; Eriş, **a.g.e.**, s. 1871; Atalay, **a.g.e.**, s. 68.

denetçiler ortaklar genel kurulunu olağanüstü toplantıya çağırabilir (TTK. m. 548, 355). Ortaklar genel kurulu, şirketin iflâsını istemeye yetkili değilse de, şirket müdürlerinin bu görevlerini yerine getirmeleri veya şirket müdürlerinin görevden alınmasına dair bir kararın ortaklara genel kurulunda alınabilmesi mümkündür. Elbette, ortaklar genel kurulunda, şirket müdürleri aleyhine sorumluluk davası (TTK. m. 556, 336/5) açılmasına yönelik bir karar da alınabilir²⁴⁷.

Şirketin borca batık olduğu anlaşıldığında, şirket genel kurulunda fesih kararı alınıp alınamayacağı da tartışmalıdır. Bizim de katıldığımız bir görüşe göre, bu durumda, fesih kararının alınması mümkün değildir. Zira, böyle bir kararın alınması demek, şirketin İcra ve İflâs Kanunu hükümleri yerine, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre tasfiye edilmesi demektir. Bu ise, esasen şirketin de zararınadır²⁴⁸.

Şirketin borca batık durumda olduğu anlaşıldığında, iflâs talebiyle birlikte, iflâsın ertelenmesi de istenebilir²⁴⁹. Kanun'un ilgili maddeleri, iflâsın ertelenmesini, şirket müdürleri ile şirket alacaklılarının isteyebileceğini hükme bağlamaktadır²⁵⁰.

²⁴⁷ Şirket müdürlerinin, bu görevlerini yerine getirmemeleri hâlinde, cezaî sorumlulukları da (İİK. m. 345/a) gündeme gelebilir. Ayrıca, şirketin taksiratlı müflis sayılması hâlinde de (İİK. m. 310/4), şirket müdürlerinin cezaî sorumluluğu söz konusu olabilir. Pekcanitez, **a.g.e.**, s. 39; Arslanlı, **a.g.e.**, s. 135; Türk, **a.g.e.**, s. 270; Franko, **a.g.m.**, s. 414.

²⁴⁸ Kuru, **a.g.e.**, s. 1001- 1002; Kayar, **a.g.e.**, s. 231; Aksi yönde, Atalay, **a.g.e.**, s. 69.

²⁴⁹ Kuru, tasfiye hâlindeki bir şirketin, malî durumunun iyileştirilmesi mümkün görülse bile, iflâsın ertelenmesinin istenemeyeceğini ifade etmektedir. Yazara göre, böyle bir taleple karşılaşan mahkeme, şirketin iflâsına karar vermek zorundadır. Kuru, **a.g.e.**, s. 1001-1002. Bu görüşe katılmıyoruz. Bizce, emredici kurallara aykırılık dışında bir sebepten dolayı fesih kararı alıp tasfiyeye girmiş bir şirketin, sonradan borca batık olduğunun anlaşılması, ancak şirketin ciddi bir iyileştirme projesine de sahip olması durumunda, fesih kararından dönülebilmesi ve şirketin iflâsıyla birlikte iflâsının ertelenmesinin istenmesi de mümkündür.

²⁵⁰ Yani, talep olmadan, mahkemece, re'sen, şirketin iflâsının ertelenmesine karar verilemez. Öcal, **Anonim Şirketlerde Malî Durum**, s. 291; Pekcanitez, **a.g.e.**, s. 49; Kuru, **a.g.m.**, s. 626; Franko, **a.g.m.**, s. 426; Aksi yönde, Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 677; Domaniç, **Anonim Şirketler**, s. 548; Eriş, **a.g.e.**, s. 1871; Pekcanitez ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 326.

Dolayısıyla, diğer ortakların şirketin borca batık durumda olduğunu bildirme ya da iflâsın ertelenmesini isteme hakları bulunmamaktadır²⁵¹.

Mahkemenin iflâsın ertelenmesine karar verebilmesi için, şirketin malî durumunun düzeltilebileceğine kanaat getirmesi gerekmektedir. Bunun için, mahkeme, sunulan iyileştirme projelerini göz önünde bulundurur. Bu anlamda, pay sahiplerinin veya üçüncü kişilerin, şirketin borç ve taahhütlerini üstlenmesi, başarısı ile tanınmış kişilerden yeni bir yönetim kurulunun oluşturulması, alacaklılarla borç erteleme anlaşmasının yapılması, konkordato teklifi veya İcra ve İflâs Kanunu'nun 309. maddesinde özel olarak düzenlenmiş olan, 'sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaştırma yoluyla yeniden yapılandırılması' için talepte bulunmak üzere, bir yeniden yapılandırma projesi hazırlanması veya alacaklılarla müzakere aşamasına gelmiş olması da bir iyileştirme tedbiri olarak değerlendirilebilir²⁵². Eriş, iflâsın ertelenmesi hâlinde, sermaye artırımı suretiyle de şirketin malî durumunun iyileştirilebileceğini ifade etmektedir²⁵³.

İflâsın ertelenmesi kararını veren mahkeme, gerekli her türlü tedbiri almaya yetkilidir. İlk olarak, mahkeme, erteleme kararı ile birlikte kayyım atanmasına karar vermek zorundadır (İİK. m. 179/a)²⁵⁴. Bu zorunlu tedbir dışında, hangi tedbirlerin alınması gerektiği İcra ve İflâs Kanunu'nda sayılmamıştır. Türk Ticaret Kanunu'muzda ise, envanter tanzimi ve yediemin tayininden (TTK. m. 324) başka tedbirler

²⁵¹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, R. Poroy, **a.g.e.**, s. 812; Pekcanitez, **a.g.e.**, s. 51; Kayar, **a.g.m.**, s. 314.

²⁵² Pekcanitez ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 330.

²⁵³ Eriş, **a.g.e.**, s. 1873; Aynı yönde, Kuru, **a.g.e.**, s. 998; Pekcanitez ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 330; Ancak, şirketin esas sermayesinin 2/3'ünün kaybedilmesinde bile sermaye artırımına gidilmesi mümkün olmadığına göre, burada da sermaye artırımının mümkün olamaması gerekmektedir. Türk, **a.g.e.**, s. 349.

²⁵⁴ Pekcanitez ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 33; Z. Sanem Yılmaz, **Sermaye Şirketlerinde Geçici Hukukî Korumalar** (İzmir: Güncel Yayınevi, 2004), s. 108-109.

belirtilmemiştir. Fakat, mahkemenin, somut olaya göre, başkaca tedbirlerin alınmasına karar verebileceği de kabul edilmektedir²⁵⁵.

Ticaret mahkemesi, iflasın ertelenmesine karar verirse, şirket sona ermez. Aksine şirket işlerini görmeye devam eder²⁵⁶.

İflâsın ertelenmesi talebinin reddi ya da erteleme süresi sonunda iyileşmenin mümkün olmadığı tespitini üzerine mahkeme, şirketin veya kooperatifin iflâsına karar verir. Erteleme süresi dolmamakla birlikte, mahkeme kayyımın verdiği raporlardan şirketin veya kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesinin mümkün olmadığı kanaatine varırsa, erteleme kararını kaldırarak şirketin veya kooperatifin iflâsına karar verebilir(İİK. m.179/b).

7. BİRLEŞME VE BÖLÜNME

7.1. Genel Olarak

Türk Ticaret Kanunu'muzda düzenlenmiş olan şirket birleşmelerine dair hükümlerde, farklı hukuk sistemlerinin etkisi görülmektedir. Tüm ticaret şirketlerine uygulanan genel hükümler arasında yer alan şirket birleşmeleri İtalyan Hukuku kaynaklıdır. İşletmeler düzeyindeki birleşmeler, İsviçre Borçlar Kanunu'nun 181 ve 182. maddelerine anonim şirketlerin birleşmesine uygulanan hükümler ise artık yürürlükten kalkmış olan İsviçre Borçlar Kanunu'nun 748-750. maddelerine dayanmaktadır²⁵⁷.

²⁵⁵ Kuru, **a.g.m.**, s. 629; Pekcanitez ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 332; Öcal, **Anonim Şirketlerde Malî Durum**, s. 291.

²⁵⁶ Kuru, **a.g.m.**, s. 628; Atalay, **a.g.e.**, s. 493.

²⁵⁷ İsviçre Borçlar Kanunu'nda, işletmeler düzeyindeki birleşmeler 181 ve 182. maddede ve anonim şirketlerin birleşmesi 748-749. maddelerde, bir anonim şirketin sermayesi paylara bölünmüş bir komandit şirketçe devralınması 750.maddelerde düzenlenmişti. Ancak, birleşme konusunda, Türk Hukuku'nda olduğu gibi tüm ticaret şirketlerine uygulanacak nitelikte hükümler konulmadığı gibi, limited şirketlerin birleşmesi konusunda da herhangi bir hüküm öngörülmemiştir. Fakat, Kanun'daki eksikliklere rağmen, bir

Türk Hukuku'nda, bir malvarlığının veya işletmenin aktif ve pasifiyle birlikte devralınması ve birleşmesi konusu için Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerinin 179 ve 180. maddelerinde hükümler öngörülmüştür²⁵⁸. Bu maddelerde, işletmeler düzeyindeki birleşme ve devralmalar, aktif ve pasiflerin birlikte kazanılması, borçlardan sorumlu olacak kişiler ve sorumluluk süreleri düzenlenmiştir.

Şirketler düzeyindeki birleşmeler konusunda, Türk Ticaret Kanunu'nun genel hükümleri arasında yer alan 146 ve 151. maddelerinde, şirketlerin nev'i değiştirmesi konusunda 152. maddede²⁵⁹ hükümler bulunmaktadır. Bundan başka, İsviçre Borçlar

---

limited şirketin diğeri ile, limited şirketin anonim şirketle birleşebileceği kabul edilmekteydi. Yani, hukukî yapıları birbirine uygun olan şirketlerin birleşmesine, hukukî kişiliğin devamı ilkesine uymaları ve ortakların hukukî statülerini ve alacaklıları zarara uğratmamaları kaydıyla anonim şirketlerin birleşmesine dair hükümlerin kıyasen uygulanması suretiyle izin verilmekteydi. Ruedin, **a.g.e.**, s. 437-438; Henry Peter, 'Loi Federal Sur La Fusion, Le Point De La Situations', **Journal Des Tribunaux, Part I: Droit Fédéral**, Volume 150, Issue 9: 328-342, (2002), s. 331-333; Del pero ve diğeri, **a.g.e.**, s. 53-55. Şirketlerin bölünmesi konusunda ise, İsviçre Borçlar Kanunu'nda hiç bir hüküm yoktu. Bu nedenle şirketlerin bölünmesinin mümkün olmadığı belirtilmekte idi. Ruedin, **a.g.e.**, s. 433. Mevcut maddelerin yetersizliği nedeniyle hazırlanan, tüm ticaret ve şahıs şirketleri ile dernekler için de geçerli olan ve 1 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe giren Birleşme, Bölünme, Nev'i Değiştirme ve Malvarlığının Devrine Dair İsviçre Federal Kanunu'yla ilgili maddelerden bazıları yürürlükten kaldırılmış bazıları ise değiştirilmiştir. Kanun için Bkz., Mehmet Helvacı, **Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, Yeniden Yapılandırma Modeli Olarak Bölünme**, (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2004; Ayrıca, <<http://www.admin.ch/ch/f/rs/2./221.30.fr.pdf>> (07.06.2005).

²⁵⁸ Buna göre, bir mameleki veya bir işletmeyi aktif ve pasifleriyle birlikte devralan kimse, bunu alacaklılara ihbar veya gazetelerde ilân ettiği tarihten itibaren onlara karşı mamelekin veya işletmenin borçlarından me'sul olur; şu kadar ki iki yıl müddetle evvelki borçlu dahi yenisiyle birlikte müteselsilen me'sul kalır, bu müddet içinde muaccel borçlar için ihbar veya ilân tarihinden ve daha sonra muaccel olacak borçlar için de muacceliyet tarihinden itibaren işlemeye başlar. Borçların bu şekilde naklinin hükümleri tek bir borcun nakli akdinden doğan hükümlerin aynıdır (BK. 179). Bir işletme başka bir işletmeyle aktif ve pasiflerinin karşılıklı olarak devralınması suretiyle birleştirilirse, her iki işletmenin alacaklıları bir mamelekin devralınmasından doğan hakları haiz olup bütün alacaklarını yeni işletmeden alabilirler. Evvelce hakikî veya hükûmî tek bir şahsa ait olup da kolektif veya komandit şirket hâline konulan bir işletmenin borçları hakkında da aynı hükümler uygulanır (BK. m. 180).

²⁵⁹ Bu noktada, limited şirketin nev'i değiştirme ile son bulup bulmayacağı hususuna da değinmek gerekmektedir. Esasen, limited şirketin nev'i değiştirmesi ile ilgili olarak, Kanun'da özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle, tüm ticaret şirketlerine uygulanacak genel hükümler arasında yer alan Kanun'un 152. maddesini kısaca incelemek gerekmektedir. Kanun'un 152. maddesine göre, bir ticaret şirketinin nev'inin diğeri bir ticaret şirketi nev'ine çevrilmesi, Kanun'da aksine hüküm olmadıkça, yeni

Kanunu'nda olduğu gibi, anonim şirketlerin birleşmesi, ayrıca, Kanun'un 452 ve 453. maddelerinde düzenlenmiştir.

Peki, Türk Ticaret Kanunu'nda, şirketlerin birleşmesine ilişkin düzenlemeler mevcutken, acaba Borçlar Kanunu'nun 179 ve 180. maddelerinin şirketlere uygulanabilme olanağı var mıdır? Aslında, bu konu doktrinde de tartışılmış²⁶⁰ ve değerlendirmeler daha çok alacaklıların korunması bakımından ilgili maddenin yeterli olup olmadığı noktasından yapılmıştır. Gerçekten, özellikle Türk Ticaret Kanunu'nun alacaklılara tanımış olduğu şirketlerin birleşmesine itiraz hakkı 179. maddede yer almamaktadır. O hâlde, 179. maddedeki düzenlemeyi birleşme sayılmayan aktif ve pasiflerin bir kısmının devrinde uygulamak gerekmektedir. Bu durumda, birden fazla işletmeye sahip olan bir limited şirketin işletmelerinden birinin devri hakkında 179. madde hükümleri uygulanmalıdır. Tek bir işletmenin işletilmesi amacıyla kurulmuş olan limited şirketin işletmesini devretme kararı almasını da bir fesih kararı olarak değerlendirmek gerekebilir. Zira, bu durumda, şirket, kurulma amacını da kaybetmektedir. Bundan başka, tek bir işletmeyi işletmek amacıyla kurulmuş bir limited şirketin işletmesini aynı nev'iden başka bir şirkete sermaye olarak koymasını ise (TTK. m. 139/7), konulan sermaye karşılığında limited şirket pay sahiplerinin kurulan şirkete

---

nev'e ait kuruluş merasimlerine tâbi olmaktadır. Böylece, yeni nev'e çevrilen şirket eskisinin devamı olmakta, birleşmede olduğu gibi, şirketler arasında bir halefiyet ilişkisi kurulamamaktadır. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 231; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 128; Tekil, **a.g.e.**, s. 162; Türk, **a.g.e.**, s. 315; Öcal, 'Limited Şirketin Anonim Şirkete Tahvili,' **İktisat ve Maliye Dergisi**, Cilt no: 17, Sayı no 6:251-254, (Eylül 1970), s.253; Arseven, **a.g.e.**, s. 39; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 94; Doğanay, **a.g.e.**, s. 660; Yani, nev'i değiştirmede, bir ticaret şirketi tasfiye edilmeksizin, bir hukukî biçimden, hukukî ve ekonomik ayniyet ve devamlılığını sürdürerek başka tipte şirket tipine çevrilmektedir. Ünal Tekinalp, 'Ticaret Ortaklıklarında Nev'i Değiştirme Kavramı ve Türk Sistemi', **İktisat ve Maliye Dergisi**, Cilt no: 18, Sayı no 5:192-196, (Ağustos 1971),s. 192; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 226; Çevik, **a.g.e.**, s. 396; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 126-127; Bu nedenle, limited şirket ister bir şahıs şirketine isterse bir sermaye şirketine dönüşsün, yeni şirket eskisinin devamı sayılmakta ve eski şirkete yani limited şirkete ait hak ve borçlar yeni şirkete geçmektedir. Sonuç olarak, limited şirketin nev'i değiştirmesi, şirketi fesih ve tasfiye edilmeksizin yapı değişikliğine uğratmakta ve şirket değişikliğe uygun ticaret unvanı almaktadır. Yani, şirketin tüzel kişiliği ortadan kalkmamaktadır. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 231; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 128; Çevik, **a.g.e.**, s. 892; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 94; Doğanay, **a.g.e.**, s. 660-661.

²⁶⁰ Bu konudaki tartışmalar açısından Bkz. Hamdi Yasaman, **Anonim Ortaklıkların Birleşmesi** (Ankara: BTHAE Yayınları, 1987), s. 15-17.

pay sahibi olmalarından hareketle, birleşme olarak değerlendirmek, işletmesini sermaye olarak koyan şirketin sona erdiğini söylemek mümkündür²⁶¹.

Şirketlerin bölünmesi konusunda ise, Türk Ticaret Kanunu'nda özel bir düzenleme bulunmamakla beraber, çeşitli kanunlarda, dolaylı olarak bölünmeye değinildiği görülmektedir.

7.2.Birleşme

Ölçek ekonomilerinden yararlanma, yetenekli yönetime sahip olma, birleşmenin iç büyümeye göre avantajlarının olması, finansal sebepler, değerli sınaî haklara sahip olma, vergi avantajları, rekabetin azaltılması, büyük bir şirket yaratma gibi çeşitli sebeplerden kaynaklanabilen birleşme²⁶², bir veya birden fazla ticaret şirketinin diğer bir ticaret şirketine katılması veya iki veya daha fazla ticaret şirketinin birbirleriyle birleşerek yeni bir ticaret şirketi kurmaları şeklinde gerçekleşmektedir (TTK. m. 146). Yani, birleşme, yeni kuruluş suretiyle birleşme ve devralma suretiyle birleşme olarak iki şekilde yapılmaktadır. İlk hâlde, katılan şirket veya şirketler sona ermektedir. İkinci hâlde ise, tüm şirketler birleşerek yeni bir şirket kurduklarından, birleşen tüm şirketler infisah etmektedirler.

Diğer şirketlerden farklı olarak (TTK. m. 185/3, 434/7, 267, 476/2), Kanun'umuzun 549. maddesi birleşmeyi limited şirketler için doğrudan doğruya bir sona erme sebebi olarak saymamış, limited şirketin diğer bir şirketle birleşmesi hakkında özel bir hüküm de öngörmemiştir²⁶³. Limited şirketlere uygulanacak anonim

²⁶¹ Hikmet Sami Türk, **Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi**, (Ankara: BTHAE Yayınları, 1986), s. 17.

²⁶² Ali Haydar Yıldırım ve Olcay Kolotoğlu, **Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluşu- Tasfiyesi, Birleşmesi, Devri, Nev'i Değişikliği, Bölünme ve Hisse Değişimi**, (Ankara: Yaklaşım Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş., 2003), s. 177-181.

²⁶³ Türk, bu eksikliği, diğer şirketlerin sona erme nedenlerini sıralayan hükümlerin hazırlanışında 1926 Tarihli Ticaret Kanunu'nun aynı konudaki daha çok İtalyan kökenli hükümlerinin göz önünde bulundurulmasına karşılık, limited şirketin sona erme nedenlerine ilişkin hükümlerin doğrudan doğruya İsviçre'den alınmasına bağlamaktadır. Türk, **a.g.e.**, s. 230.

şirket hükümlerini düzenleyen 556. madde de, birleşme hakkında anonim şirketlerin birleşmesine (TTK. m. 451-454) atıf yapmadığından, bu konuda, Kanun'unuzun İkinci Kitabının birinci faslında yer alan genel hükümlerden 146 - 151. maddeleri uygulama alanı bulmaktadır²⁶⁴.

Yukarıda belirttiğimiz gibi, Kanun'un genel hükümleri arasında yer alan 146. maddesinde, birleşme, 'bir veya birden fazla ticaret şirketinin diğer bir ticaret şirketine katılması veya iki veya daha fazla ticaret şirketinin birbirleriyle birleşerek yeni bir ticaret şirketi kurmalarından ibarettir' şeklinde ifade edilmiştir. Bundan başka, birleşmeyle ilgili olarak, Kanun'umuzda bazı şartlar da sayılmıştır. Bunlardan ilki, birleşen şirketlerin nev'ilerinin aynı olması koşuludur. Bu bakımdan, kollektif ile komandit şirketler ve anonim ile sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler aynı nev'iden sayılır (TTK. m.147)²⁶⁵ ²⁶⁶. Bundan başka, birleşme usulüyle ilgili olarak, şirketlerin alması gereken birleşme kararı (TTK. m. 148), hazırlanacak bilânço ve ilânı (TTK. m. 149), Kanun'da ayrıntılı olarak düzenlenmiş ve birleşmenin ilânından itibaren üç ay içinde alacaklıların birleşmeye itiraz etmemesi veya yapılan itirazın mahkemece reddedilerek kesinleşmesiyle birleşmenin hüküm ifade edeceği belirtilmiştir (TTK. m. 150).

Bu nedenle, limited şirketin başka bir şirkete katılması suretiyle birleşme gerçekleştiğinde, birleşme kararının tescil ve ilân edildiği tarihten itibaren başlayan üç aylık süre itirazsız olarak geçerse veya yapılan itiraz mahkemece reddedilerek

---

²⁶⁴ Yaşar Karayalçın, **Meseleler ve Görüşlerim III**, (Ankara: BTHAE Yayınları, 1988), s. 72; R.Poroy, Ü.Tekinalp ve E. Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 113; Akar Öcal, 'Ticaret Şirketlerinin Birleşmesine Alacaklıların İtirazı Sorunu,' **Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Dergisi** Cilt no: 10, Sayı no 2: 223-233, (Haziran 1974), s. 229-230; Türk, **a.g.e.**, s. 194; Görgülü, **a.g.e.**, s. 659; Çevik, **a.g.e.**, s. 393; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 77; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 191; Tekil, **a.g.e.**, s. 162.

²⁶⁵ Kanun'da yer alan 'aynı nev'i' koşuluna göre, bir limited şirket ancak başka bir limited şirketle birleşebilir.

²⁶⁶ Karayalçın, birleşmenin, alacaklılarının menfaatini korumak veya şirketin kuruluş hükümlerine uyulmasını sağlamak amacıyla sınırlandırılması gerektiğini, üstelik, Türk Ticaret Kanunu'nun 147. maddesinin, aynı nev'iden olmayan bir şirkete, bir başka şirketin tek işletmesini sermaye olarak koymasına da engel olacağını söylemektedir. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 222.

kesinleşirse katılan şirket infisah eder²⁶⁷. Devralan şirket ise, birleşme sonucunda infisah eden şirket veya şirketlerden devraldığı malvarlığı veya işletmeler ölçüsünde büyür, dolayısıyla sermayesi artar ve ortak sayısı çoğalır, kısacası, ekonomik yapısı itibarıyla genişler²⁶⁸. Bir limited şirketin başka bir şirketle birleşerek yeni bir şirket kurulması durumunda da, birleşme kararının tescil ve ilân edildiği tarihten itibaren üç aylık süre itirazsız olarak geçtikten veya yapılan itiraz mahkemece reddedildikten sonra, birleşmeye katılan şirketlerin tümü infisah eder, ticaret unvanları sicilden silinir²⁶⁹.

7.3. Bölünme

İşletmesel yapının ve malvarlığının parçalanması suretiyle yaratılan küçülme olarak tanımlanabilen bölünme²⁷⁰, şirket kârlılığının artırılması, malî durumun iyileştirilmesi, ortakların ölümünden sonra ortaya çıkan miras problemleri, vergi muafiyetlerinden yararlanma isteği, birbirinden farklı birden fazla alanda faaliyet gösteren şirketin pazarlama stratejisi, pay sahipleri arasındaki çekişmelerin giderilmesi ve yasal zorunluluklar²⁷¹ gibi sebeplere dayanabilmektedir²⁷².

Bölünme, bölünen şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesi bakımından tam bölünme ve kısmî bölünme olarak iki alt başlıkta inceleyebilir²⁷³. Tam bölünmede,

²⁶⁷ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 221; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 121; Arseven, **a.g.e.**, s. 38; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 83-84; Çevik, **a.g.e.**, s. 393; Doğanay, **a.g.e.**, s. 651.

²⁶⁸ Türk, **ticaret ortaklıklarının**, s. 120-121.

²⁶⁹ Arseven, **a.g.e.**, s. 38; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 224; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 123; Türk, **Ticaret Ortaklıklarının**, s. 119; Ünal Tekinalp, 'Ticaret Ortaklıklarında Birleşme Kavramı, Sınırları ve Bazı Problemler,' **'Banka Dergisi'**, Cilt no: 8, Sayı no 10:25-31, (Ekim 1971), s. 30; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 84.

²⁷⁰ Hamdi Yasaman, 'Şirketlerin Birleşme ve Bölünmeleri', **Bilgi Hukukunda Toplum, Ünal Tekinalp'e Armağan**, Cilt no: 1 (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2003), s. 703.

²⁷¹ '...örneğin, şirketlerin rekabeti ortadan kaldıracak şekilde ve Rekabet Kurulu'ndan izin almadan birleşmiş olmaları durumunda, eski hâle iadenin sağlanması için bölünme işleminin yapılması gerekebilir...' (M. Helvacı, **a.g.e.**, s. 13).

²⁷² Helvacı, **a.g.e.**, s. 9-14.

²⁷³ Tekinalp, bölünmeyi üçe ayırmakta ve tam ve kısmî bölünmeye 'yavru ortaklık kurma için bölünme'yi de eklemektedir. Bu sonuncu bölünme türünde, bölünen şirketin malvarlığının bir veya bazı kısımları bölünerek mevcut veya yeni kurulan şirkete devrolunur, karşılığında bölünen şirket mevcut veya kurulan

bölünen şirket, tüm malvarlığını bölümler hâlinde ayırarak, bunlardan her birini tasfiyesiz olarak mevcut veya yeni kurulacak en az iki şirkete devreder. Böylece, bölünen şirket tasfiyesiz olarak sona erer ve bölünen şirketin malvarlığı külli halefiyet yoluyla malvarlığını devralan şirket veya şirketlere geçer ve bölünen şirketin pay sahipleri bölünme işlemi ile oluşan yeni şirkette veya devralan şirkette pay sahibi sıfatını kazanırlar²⁷⁴.

Kısmî bölünmede, bölünen şirket sona ermeyip, hukukî varlığını koruyarak, yalnızca bir kısım malvarlığını bölümler hâlinde tasfiyesiz olarak iki veya ikiden çok şirkete devreder. Bölünen şirket, devrettiği malvarlığı oranında sermayesini azaltır. Ortaklar ise, devredilen malvarlığı oranında diğer şirkette pay sahibi olurlar. Eğer, bölünen şirket, malvarlığını, mevcut şirketlere devrediyorsa, bu durumda, var olan şirketler, konulan sermaye oranında sermayelerini artırır. Burada da, devredilen malvarlığı, yeni kurulan veya mevcut şirkete küllî halefiyet yoluyla geçer²⁷⁵.

Bölünmenin bir hukuk sisteminde tam olarak düzenlenmesi demek, bölünmeye özgü usulün gösterilmesi, alacaklıların korunmaları hakkında kurallar öngörülmesi, çeşitli yönlerden kamuyu aydınlatma ilkelerine yer verilmesi ve bölünme ve devir

---

şirkette pay sahibi olur ve anılan şirketler bölünen şirketlerin yavru şirketi niteliğini taşır. R. Poroy, Ü. Tekinalp ve E. Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 141; Helvacı, bölünmenin başkaca alt ayrımlarla da incelenebileceğini ifade etmektedir. Yazara göre, bu alt ayrımlar, bölünme kavramına yönelik olmayıp, bölünmeye katılan şirketlerin önceden var olup olmamasına göre (devralma suretiyle bölünme- yeni kuruluş suretiyle bölünme) veya bölünen şirketin pay sahiplerinin malvarlığını devralan şirket ya da şirketlerde elde ettikleri payların eski payları ile orantılı olup olmamalarına göre (eşdeğer bölünme -eşdeğer olmayan bölünme) yapılan ayrımlardır. M. Helvacı, **a.g.e.**, s. 17; Yasaman, bu ayrımlara ek olarak, kısmî bölünme için de yatay ve dikey bölünme ayrımlarından bahsetmektedir. Yatay bölünmede, işletmenin ekonomik yapısına göre, işletmenin belirli ve bağımsız bir bölümünün aktif ve pasifleriyle devredilerek kardeş şirketler kurulur ve bu oranda sermaye azaltılır. Dikey bölünmede ise, işletmenin belirli ve bağımsız bir bölümü, devredilir ve bu devredilen bölüm karşılığında iştirak edilen şirketin hisseleri iktisap edilir. Bu durumda, devreden şirket sermaye azaltımına gitmez.

²⁷⁴ Yasaman, **a.g.m.**, s. 703.

²⁷⁵ Yasaman, **a.g.m.**, s. 703.

kazancının vergiye tâbi olmaması demektir²⁷⁶. Mevzuatımızda, tüm bu unsurların yer aldığı temel bir düzenleme mevcut değildir²⁷⁷. Bölünmeyle ilgili olarak, sadece, sigorta ve reasürans şirketleri ve tarım satış kooperatifleri ile özelleştirme kapsamındaki bazı şirketlerin bölünmesine olanak veren bazı kanunlarda, kanun hükmünde kararnamelerde, Bakanlar Kurulu Kararnamelerinde²⁷⁸, bazı tebliğlerde ve Sermaye

²⁷⁶ Ünal Tekinalp, 'Ticaret Hukuku Yönünden Şirketlerin Bölünmesi, Hisse Değişimi ve 4684 Sayılı Kanun'un İşlerliği', **Mükellefin Dergisi**, Sayı no 106: 31-42 (Ekim 2001), s. 33.

²⁷⁷ Buna rağmen, Türk Hukuku'nda bölünmeye genel hükümlerin uygulanmasının mümkün olduğuna dair görüşler de vardır. Helvacı, bölünme için genel hükümler içinde yer alan Borçlar Kanunu'nun 179. maddesine başvurulabileceğini ifade etmektedir. Zira, 179. madde, işletmenin bütün içinde pasiflerinin naklini küllî intikale bağlayarak kolaylaştırmış ve pasifler bakımından bölünmeye benzer bir durum yaratarak borçlu ve devralan şirketin iki yıl süreyle müteselsilen sorumlu olacağını düzenlemiştir. Bunun dışındaki, sermaye azaltımı ve artırımı, imtiyazlı payların korunması gibi işlemler bakımından da genel hükümlerdeki koruma olanaklarından yararlanmak mümkündür. Helvacı, **a.g.e.**, s. 31-32; Aynı yönde, Yasaman, **a.g.m.**, s. 711; Türk ise, bölünmeye dair Türk Hukuku'nda genel bir düzenlemenin olmadığını belirttikten sonra, bölünen şirket veya şirketler açısından Borçlar Kanunu'nun 179 ve 180. maddelerinin uygulanamayacağını söylemektedir. Zira, bu maddeler, malvarlığını veya işletmesini devreden kişinin devralanla birlikte iki yıl süreyle sorumlu kalmasını öngörmektedir. Dolayısıyla, söz konusu hükümler, malvarlığı veya işletmesini devreden kişinin bu süre boyunca varlığını sürdüreceği varsayımına dayanmaktadır. Oysa, bölünmenin kabul edilmesiyle gerçekleşecek küllî halefiyet durumlarında, malvarlığı veya işletmesi başka kişi veya kurumlara geçebilecek olan hukuk öznesi ortadan kalkmaktadır. Hikmet Sami Türk, 'Kit'lerin Bölünmesi,' **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler- Tartışmalar XIII**, (Ankara: BTHAE Yayınları, 1996); Tekinalp, bölünen şirket veya şirketlerin sorumluluğu konusuna, Borçlar Kanunu'nun 179 ve 180. maddelerinin uygulanabileceği fikrindedir. Çünkü, bölünmeden sonra, bölünen malvarlığı parçaları varolan veya yeni kurulan şirkete ipso ure geçmekte Borçlar Kanunu 179'un kıyas yoluyla uygulanmasına olanak sağlayacak bir devir gerçekleşmektedir. Anılan madde, borçlardan sorumlu olacak kişileri açıkça göstermektedir. Tam bölünmede, evvelki borçlunun infisah etmiş olması sorumluluğu ortadan kaldırmaz. Olayda, aynı zamanda bir birleşme olduğundan, Borçlar Kanunu 180'de sorumluluk yönünden yardımcı olacak bir maddedir. Ünal Tekinalp, 'Bölünmenin Bugünkü Maddi Hukuk Cephesi,' **Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan**, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2003), s. 557.

²⁷⁸ 15.09.1993 tarih ve 21699 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 12.8.1983 tarih ve 93/4789 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile iktisadî devlet teşekkülü olan Türkiye Elektrik Kurumu TEAŞ ve TEDAŞ olmak üzere iki anonim şirkete bölünmüştür. Karara göre, TEK'in elektrik dağıtım müesseseleri bütün aktif ve pasifleri, kullarımdaki gayrimenkuller, araç, gereç, malzeme devir bilânçosu üzerinden TEDAŞ'a; TEK'in üretim ve iletim hizmetlerinde kullanılan menkul ve gayrimenkuller, araç, gereç, malzeme TEAŞ'a devredilmiştir. Böylece, TEK, TEAŞ ve TEDAŞ olarak iki şirkete bölünmüş ve infisah etmiştir. H. Yasaman, **a.g.m.**, s. 705; Bu konuda ayrıntılı bilgi için Bkz., Türk, **Kitlerin Bölünmesi**, s. 77- 111.

Piyasası Kurulu Kararlarında²⁷⁹ yalnızca kendi alanlarıyla ilgili olmak üzere çeşitli hükümler yer almaktadır²⁸⁰.

Ancak, bölünmeye ilişkin en önemli düzenleme, 4684 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la gerçekleştirilmiştir²⁸¹. Kanun, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 38. maddesini değiştirerek, bölünmeyi, vergi hukuku bakımından düzenlemiştir. Gerçekten, tam bölünme maddenin birinci bendinde²⁸² kısmî bölünme ise maddenin ikinci bendinde²⁸³ düzenlenmiş ve 39. maddeye şirketlerin bölünmeleri hâlinde, kurumlar vergisinden istisna edilecekleri hükme bağlamıştır.

²⁷⁹ Sermaye Piyasası Kurulu, halka açık anonim şirketlerin bölünmeleri durumunda, yeni şirketlerin hisse senetlerinin kurul kaydına alınması ve farklı sermaye yapısında yeni bir şirket kurulması durumunda Sermaye Piyasası Kurulu'ndan onay alınması zorunluluğunu Seri I, No: 26 Tebliğinin 11. maddesiyle getirmiştir.

²⁸⁰ Ömer. Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku**, Cilt no: 1, Hukukî Mütalâalar, Kitap: 9 (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. 2000), s. 90.

²⁸¹ **Resmi Gazete** 03.07.2001 Tarih ve 24451 Sayı; Ancak bu Kanun'un 38/1. maddesinin 2. bendi 5228 Sayılı Bazı Kanunlarda ve 178 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'la değiştirilmiş ve tam mükellef sermaye şirketi mahiyetinde olan yabancı kurumların veya Türkiye'deki işyeri veya daimi temsilcisinin de kısmî olarak bölünmesine izin verilmiştir. Bkz., **Resmi Gazete**, 31.7.2004 Tarih ve 25539 Sayı.

²⁸² Maddenin birinci bendine göre, 'tam mükellef bir sermaye şirketinin tasfiyesiz olarak infisah etmek suretiyle bütün malvarlığı, alacak ve borçlarını mukayyet değerleri üzerinden mevcut veya yeni kurulacak tam mükellefiyete tabi iki veya daha fazla sermaye şirketine devretmesi ve karşılığında devredilen sermaye şirketinin ortaklarına devralan sermaye şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisseleri verilmesi (devredilen şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibarî değerinin %10'una kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesi) işlemin bölünme sayılmasına engel değildir'.

²⁸³ Maddenin ikinci bendinde ise, tam mükellef bir sermaye şirketinin veya bu mahiyetteki bir yabancı kurumun Türkiye'deki işyeri veya daimi temsilcisinin bilançosunda yer alan gayrimenkullerin ve iştirak hisseleri ile üretim tesislerinin, hizmet işletmelerinin ve bu tesis ve işletmelere bağlı gayrimaddi hakların, hammadde, yarı mamul ve mamul malların, mukayyet değerleri üzerinden mevcut veya yeni kurulacak tam mükellef bir sermaye şirketine, bu değerleri devreden şirketin ortaklarına verilmek veya devreden şirkette kalmak üzere, devralan şirketin iştirak hisseleri karşılığında aynî sermaye olarak konulabileceği öngörülmüştür.

²⁸⁴ 4684 Sayılı Kanun, Maliye Bakanlığı'nca, Ticaret Kanunu Tasarısı incelenerek hazırlanmış olmasına ve tasarının terimlerini kullanmasına rağmen, sistemi tam olarak aktaramadığından, Maliye ve Sanayi ve

Peki, bir şirketin, tam bölünme suretiyle sona ermesi Ticaret Kanunu'nda bu yönde bir hüküm olmamasına rağmen mümkün müdür? Teoman, bu soruyu olumsuz cevaplamaktadır. Yazara göre, Türk Hukuku'na göre, bir şirket malvarlığını tasfiye etmeksizin iki ayrı şirkete bölünemez veya ayrılmaz. Bu yönde, Türk Ticaret Kanunu'nda da pozitif bir düzenleme bulunmamaktadır²⁸⁵. Tekinalp'e göre ise, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 38. maddesiyle getirilmiş olan yeniliklerden biri, malvarlığını bölünme suretiyle devreden şirketin tasfiyesiz olarak infisah etmiş sayılmasıdır. Yazar, Türk Ticaret Kanunu'nda, bir sermaye şirketinin malvarlığını bölünme suretiyle devretmesine engel bir hüküm olmadığını da ifade etmektedir. Her ne kadar, Kanun'da, malvarlıksız kalan şirketin infisah edeceğine dair bir hüküm olmasa da, bir infisah sebebinin geçerli olması için, onun maddi hukuk kuralları içeren Türk Ticaret Kanunu'nda yer alması-temenni edilmekle beraber- şart değildir. İnfisah kabul edilince, birleşmeye dair Kanun'un 146 ve 452 vd. hükümlerinde yer aldığı üzere karşılığı oluşturan iştirak hisseleri, devreden yani, bölünen şirketin pay sahiplerine verilebilir²⁸⁶.

Ticaret Bakanlığı tarafından, 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 38. maddesi ile Türk Ticaret Kanunu'nun 274. ve 3143 Sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 33. maddelerine istinaden Anonim ve Limited Ortaklıkların Kısmî Bölünmelerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Tebliği çıkarılmıştır. Bkz., **Resmi Gazete**, 16.09.2003 Tarih ve 25231 Sayı; Tebliğde, anonim ve limited şirketlerin kısmî bölünmesi düzenlenmiş ve Vergi Usul Kanunu'nun 38/2. maddesinin yarattığı tereddütleri gidermek amacıyla kısmî bölünme işleminin konusunun da bağımsız bir malvarlığı konusu olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, Tebliğ'de, malvarlığını devreden ve devralan şirketlerin yapması gereken sermaye azaltımı ve artırımı işleminin usul ve sonuçları ile bölünme sözleşmesinin hazırlanması ve bölünme kararının alınmasını ve yapılan işlemlerin ticaret siciline tescili konuları düzenlenmiştir. Bundan başka, Tebliğ, alacaklıların ve pay sahiplerinin korunmasına dair hükümler de içermektedir. Buraya kadarki açıklamalarımızdan da anlaşılacağı üzere, Tebliğ'de ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 38. maddesinin ikinci bendinde düzenlenmiş olan kısmî bölünme, sonucu itibariyle şirketin sona ermesine neden olmamakta ve tez konumuzun dışında kalmaktadır.

²⁸⁵ Fakat, Yazar'ın, bu görüşünü, Kurumlar Vergisi Kanunu'nda değişiklik yapılmadan önce ifade etmiş olduğunu da belirtmek gerekmektedir. Bkz., Ömer Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku**, Cilt no: 1, Hukukî Mütalâalar, Kitap: 9, (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş 2000), s. 89-90.

²⁸⁶ Tekinalp, **Ticaret Hukuku Yönünden**, s. 41-42.

Bölünmeye dair mevzuatımızda büyük bir eksiklik olduğu kuşkusuzdur. Bu eksikliği gidermek amacıyla, Ticaret Kanunu Tasarısı'nda, bölünmeye 159 ile 179. maddeler arasında ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Tasarıda yer alan hükümlerin kaynağı, Bölünme, Nev'i Değişirme ve Malvarlığının Devrine Dair İsviçre Federal Kanunu'dur. Tasarı'nın 159. maddesine göre, 'bir ortaklık tam ve kısmî olarak bölünebilir. Tam bölünmede, ortaklığın tüm malvarlığı bölümlere ayrılır ve diğer ortaklıklara devrolunur. Bölünen ortaklığın ortakları, devralan ortaklıkların ortaklık paylarını ve haklarını iktisap ederler. Tam bölünüp devrolunan ortaklık infisah eder ve unvanı ticaret sicilinden silinir'²⁸⁷.

8. ŞİRKET ORTAĞININ İFLÂSİ VEYA ŞİRKETTEKİ PAYINA HACİZ KONULMASI

8.1. Genel Olarak

Limited şirketlerde, ortaklardan birinin iflâs etmesi veya şahsî alacaklılarından birinin alacağını elde edememesi durumunda bunun ne gibi bir hukukî sonuç doğuracağı Türk Ticaret Kanunu'nun 522. maddesinde düzenlenmiştir²⁸⁸. Maddeye göre, ortaklardan birinin iflâsı hâlinde, iflâs idaresi en az altı ay önce ihbar etmek²⁸⁹ şartıyla şirketin feshini isteyebilir. Ortaklardan birinin payını haczettirmiş alacaklı da aynı hakka sahiptir. Böyle bir ihbar neticesinde şirket infisah ederek tasfiye hâline girerse tasfiye memurları, aleyhine takibat yapılan ortağa düşen tasfiye payını iflâs idaresine veya icra dairesine vermeye mecburdur (TTK. m. 522).

²⁸⁷ İlgili hükümler için Bkz. T.C. Adalet Bakanlığı, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**, s. 40-45.

²⁸⁸ Türk Ticaret Kanunu'nun 185. maddesine göre, kollektif şirketlerde ortaklardan birinin iflâsı şirketin sona ermesine neden olur. Ancak, Kanun, limited şirketlere benzer fesih önleme yollarını kollektif şirketler (TTK. m. 191 ve 196) için de öngörmüştür. Aynı düzenlemeler, adî komandit şirket hakkında da geçerlidir (TTK. m. 267). Fakat, Kanun'da, anonim şirketlerde, ortaklardan birinin iflâsı veya şirketteki payına haciz konulması hakkında herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

²⁸⁹ Fesih ihbarının şekliyle ilgili bir düzenleme Kanun'da yer almamaktadır. Bu nedenle, fesih ihbarı noter kanalıyla yapılabileceği gibi, mektup veya telgrafla da yapılabilir. Eriş, **a.g.e.**, s. 2776.

Limited şirketlerde, ortaklardan birinin şahsî alacaklısı, ortağın kişisel mallarına veya şirket bilançosu gereğince o ortağa düşen kâr payına başvurabilir (TTK. m. 145/1). Fakat, kollektif şirketlerden farklı olarak (TTK. m. 191), alacaklının öncelikle, alacağını ortağın kişisel mallarından karşılamaya çalışması gerekmez. Başka bir anlatımla, limited şirketlerde ortaklardan birinin şahsî alacaklısı, alacağına karşılık olarak doğrudan, ortağın şirketteki kâr payına²⁹⁰ haciz koydurabilir²⁹¹.

Payın haczi, İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre yapılır. Ancak, ortağın payına haciz koyduran alacaklının, bu payın icra yoluyla satılmasını isteyebilmesi mümkün değildir. Alacaklı, en az altı ay önceden şirketin feshini ihbar ederek, şirketin tasfiye bakiyesinden borçlu ortağa düşecek paydan alacağını elde edebilir²⁹². Bunun içinse, ortağın şirketteki kâr payının belli olması gerekir. Bilânço yapıp kâr belli olmadan, şirket belli bir meblağın ödenmesine zorlanmaz ve fakat borçlu ortağa düşecek kâr üzerine ihtiyatî haciz koydurabilir (TTK. m. 145/1)²⁹³. Ancak, kâr payı üzerine koyulan ihtiyatî haciz, alacaklıya, şirketin feshini talep etme hakkı vermez²⁹⁴.

Ortağın iflâs etmesi hâlinde ise, iflâs idaresi en az altı ay önceden ihbar etmek koşuluyla şirketin feshini isteyebilir. Bunun için, ortak hakkında verilmiş iflâs kararının

---

²⁹⁰ Alacaklının, ortağın kâr payı yerine, şirketin gayrimenkulüne haciz koydurmuş olması, Türk Ticaret Kanunu'nun 522. maddesi gereğince, şirketin feshinin istenmesini gerektirmez. Y 11 HD. 10.11.1987 T., E. 1987/5576, K. 1987/6073 sayılı karar için Bkz. **Yargıtay Kararları Dergisi**, Cilt no: 14, Sayı no 1: 64-65, (Ocak 1988), s. 64-65.

²⁹¹ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 298; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1105; Talih Uyar, Anonim ve Limited Şirketlerde Şirketten ve Ortaktan Alacaklı Olan Üçüncü Şahısların Şirket ve Ortağı Takip Hakkının Kapsamı, '**Yasa Hukuk Dergisi**', Cilt no: 2, Sayı no 3: 358-363, (Ocak 1978), s. 361.

²⁹² Eriş, **a.g.e.**, s. 2775; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 298; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 381; YTD. 3.10.1966 T. E: 9094, K: 7050 sayılı karar için Bkz., Kiper, **a.g.e.**, s. 362; Uyar, **a.g.m.**, s. 362.

²⁹³ Y. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 381.

²⁹⁴ Eriş, **a.g.e.**, s. 2776; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 381.

kesinleşmesine gerek yoktur²⁹⁵. Ancak, ortağın payına haciz konulmuşsa, şirketin feshinin istenebilmesi için haczin kesinleşmesi gerekir²⁹⁶.

Ortaklardan birinin alacaklısına ve iflâs idaresine tanınmış olan fesih bildiriminde bulunma hakkı Kanun'un emredici hükmünden kaynaklandığı için, şirket sözleşmesiyle bu hakkı sınırlayan veya ortadan kaldıran hükümlerin getirilmesi mümkün değildir²⁹⁷. Alacaklılar veya iflâs idaresinin fesih bildirimini tüm ortaklara yöneltmesi gerekir²⁹⁸. Ortağın iflâsı veya payın haczi hâlinde, fesih ihbarının hemen yapılması gerekmez. İflâs veya hacizden itibaren altıncı ayın sonuna kadar fesih talebinde bulunabilir. Yeter ki, iflâs hâli ve haciz bu müddetin sonuna kadar devam etsin²⁹⁹.

8.2. İnfisahın Önlenmesi

Türk Ticaret Kanunu'nun 523. maddesine göre, şirketin infisahının tescilinden önce, şirket, bazı şartları gerçekleştirerek infisahı önleyebilir. Başka bir deyişle, şirkete gönderilen ihbarda belirtilen altı aylık sürenin bitiminde şirketin münfesih hâle geldiği andan ticaret siciline infisahın tescilinin isteneceği ana kadar şirketin infisahının önlenmesi mümkündür³⁰⁰.

İlk olarak, şirket veya ortaklar³⁰¹, iflâs masasının veya takibatta bulunan alacaklının haklarını ödeyebilirler (TTK. m. 523 b.1). Limited şirketin, kendi ortağının

²⁹⁵ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 299; Eriş, **a.g.e.**, s. 2776; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 893.

²⁹⁶ Eriş, **a.g.e.**, s. 2776; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 299; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 893; Uyar, **a.g.m.**, s. 362; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1422.

²⁹⁷ Eriş, **a.g.e.**, s. 2776; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 893.

²⁹⁸ Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 72; Eriş, **a.g.e.**, s. 2777; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 304-305; Y 11 HD. 11.11.1999 T. E: 7070/ K: 9033 sayılı karar için Bkz., Eriş, **a.g.e.**, s. 2779.

²⁹⁹ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 305.

³⁰⁰ Eriş, **a.g.e.**, s. 2782.

³⁰¹ Kanun'da açıkca ifade edilmese de, üçüncü bir kişinin de, alacaklının haklarını ödeyebilmesi mümkün olmalıdır. Paul Carry, **Sociétés à Responsabilité Limitée III, La Part Sociale, FJS no: 801**, (Genève: Editions Générales S.A, 1943), s. 3.

bir borcunu ödeyebilmesi için, şirket esas sermayesi ile kanunî yedek akçeleri aşan bir malvarlığına sahip olması gerekir³⁰². Takip konusu borcun ödenmesi için ortaklar kurulunun karar alması gerekir. Kanun'da daha ağır bir yetersayı aranmadığından, genel kurul toplantılarına ilişkin olağan yetersayıyla (TTK. m. 536 /3) kararın alınması yeterlidir³⁰³. Bu durumda, şirket ortağı, bu sıfatını kaybetmez. Şirkette kalmaya devam eder³⁰⁴. Fakat, şirketin yapılan ödeme nedeniyle borçlu ortağa rücu etme imkanı bulunmaktadır³⁰⁵.

İkinci olarak, payın iflâs idaresi veya icra dairesi marifetiyle ve açık artırma yoluyla satılmasına ve pay kendisine ihale olunan kimsenin yeni bir ortak olarak şirkete girmesine diğer bütün ortaklar muvafakat edebilir (TTK. m. 523, b. 2). Payın açık artırma ile satılması kararının, borçlu ortak dışındaki diğer ortakların oybirliği ile alınması gerekir³⁰⁶. Böylece, pay sahipliği sıfatı, pay defterine kayda gerek kalmadan ihale ile kazanılır³⁰⁷. Bu hâlde, payı satın alan üçüncü bir kişi, şirkete ortak olarak girmiş olur. Eğer payı satın alan ortaklardan biri ise, şirketteki payı artar. Fakat her iki durumda da, borçlu veya müflis ortak şirketten ayrılmış olur. Ancak, pay bölünüp kısmen satılırsa, borçlu veya müflis ortak şirkette kalmaya devam eder³⁰⁸.

Üçüncü olarak, pay, bütün ortaklarla iflâs idaresi veya icra dairesinin muvafakatiyle başka bir ortak veya üçüncü şahıs tarafından devralınabilir (TTK. m. 523 b.3). Ancak, bu hâlde, payın devrine, iflâs idaresi veya icra dairesinin ve borçlu ortak da dahil tüm ortakların muvafakat etmesi gerekir³⁰⁹. Bentte, yalnızca, ortaklarla iflâs

---

³⁰² Doğanay, **a.g.e.**, s. 1426.

³⁰³ Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 74.

³⁰⁴ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 893.

³⁰⁵ Eriş, **a.g.e.**, s. 2782; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 319.

³⁰⁶ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 893-894; Eriş, **a.g.e.**, s. 2782; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 75; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1426.

³⁰⁷ Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 74.

³⁰⁸ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 893.

³⁰⁹ Arseven, **a.g.e.**, s. 107; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 75; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1427.

idaresi veya icra dairesinden bahsedildiğinden, alacaklıların iznine gerek yoktur³¹⁰. Payın devir işlemi, Türk Ticaret Kanunu'nun 520. maddesinde hükme bağlanan şekilde yapılmalıdır³¹¹.

Son olarak, esas sermayenin ekseriyetini temsil eden ortakların sayı itibarıyla ekseriyeti, aleyhinde takibat yapılan ortağın koymuş olduğu sermayenin hâkikî bedelini alarak şirketten çıkarılmasına karar verilebilir (TTK. m. 523 b.4). Bu hâlde, ortağın tasfiyeye ilişkin gerçek payı hesap edilerek infisahın önlenmesi yoluna gidilir. Böylece ortak, ortaklar genel kurulunun alacağı kararla şirketten çıkarılmış olur³¹². Tasfiyeye ilişkin gerçek payının ortağa verilmesi nedeniyle, esas sermayenin nominal değeri düşecek olursa, esas sermaye bu tutarda azaltılmalıdır (TTK. m. 523/2). Şirketten çıkarılan ortağın pay bedelinin iflâs idaresine veya icra dairesine ödenmesi gerekmektedir (TTK. m. 523/3).

Şirket, ortağın iflâsı veya payına haciz konulması nedeniyle yukarıda belirttiğimiz yollardan birini kullanmazsa sona erer³¹³. Ancak, fesih ihbarını alan şirketin sona erme anı da tartışmalıdır. Bir görüşe göre, fesih ihbarıyla şirket münfesi hâle gelmemekte bunun için ayrıca bir fesih davası açılması gerekmektedir³¹⁴. Ancak, bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ise, feshi ihbarı almış ve fakat söz konusu yollardan hiç birini kullanmamış olan şirket infisah eder. Uyuşmazlık hâlinde şirketin infisah ettiğinin tespiti için dava açılabilmesi mümkündür³¹⁵.

---

³¹⁰ Eriş, **a.g.e.**, s. 2783.

³¹¹ Eriş, **a.g.e.**, s. 2783; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 321; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 76.

³¹² Eriş, **a.g.e.**, s. 2784.

³¹³ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 893; Soygür, **a.g.e.**, s. 153; Kiper, **a.g.e.**, s. 354.; İsviçre Hukuku'ndaki düzenlemeler de Türk Hukuku'ndaki gibidir. Bu konuda Bkz., Guhl, **Le Droit Fédéral**, s. 533-534; Guhl, **a.g.e.**, s. 53; Ruedin, **a.g.e.**, s. 361; Brosset ve Schimidt, **a.g.e.**, s. 138; Patry, **a.g.e.**, s. 314.

³¹⁴ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 382 ve 387; Tekil, **a.g.e.**, s. 438; Eriş, **a.g.e.**, s. 2776.

³¹⁵ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 308; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 72; Arseven, **a.g.e.**, s. 107; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 894; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1422.

9. ORTAĞIN SERMAYE KOYMA BORCUNDA TEMERRÜDÜ

9.1. Sermaye Koyma Borcu

Bilindiği üzere, limited şirketlerde, şirket esas sermayesinin, her ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye miktarı ile sermayenin ödenme oran ve şartlarının esas sözleşmede gösterilmesi gerekir (TTK. m. 506, 510). Eğer böyle bir hüküm esas sözleşmede yer almazsa, ortaklar genel kurulu sonradan alacağı kararla sermayenin ödenme zamanı ve şeklini belirleyebilir(TTK. m. 539/2).

Esasen ortakların sermaye borçlarının tamamının veya belirli bir kısmının derhal ödenmesi konusunda Kanun' da herhangi bir hüküm bulunmamakta ve fakat 2003 Sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkındaki Tebliğ'ine³¹⁶ göre, sermayenin en az dörtte birinin peşin olarak ödenmesi gerekmektedir.

Söz konusu Tebliğ'e göre, özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere, ana sözleşmenin sermayeye ilişkin maddesinde, sermayenin muvazaadan arı şekilde tamamen taahhüt edildiği ve nakdî sermayenin dörtte birinin ödendiği veya şirketin kuruluşunun tescili tarihinden itibaren en geç üç ay kalanında en geç üç yıl içinde ödeneceği belirtilecektir(2003/3 Sayılı Tebliğ m. 4/A). Şirket kuruluşunda, sermaye olarak her türlü hak, menkul ve gayrimenkul malların taahhüt edilmesi hâlinde bu taahhüt şirketin kuruluşunun tescil tarihinden itibaren yerine getirilir. Sermaye olarak konulan mal ve haklar özel bir sicile kayıtlı ise, kuruluşun tescil tarihinden itibaren ilgili sicilde şirket adına tescil ettirilir (2004/2 Sayılı Tebliğ. m.2)

---

³¹⁶ **Resmi Gazete**, 23.7.2003 Tarih ve 25179 Sayı; Ancak bu tebliğde de, 2004 yılındaki yeni bir tebliğle değişiklikler yapılmıştır. 2003 Sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkındaki Tebliğ'de Değişiklik Yapılmasına Dair 2004/2 sayılı Tebliğ için Bkz. **Resmi Gazete**, 3.6.2004 Tarih ve 25481 Sayı.

Sermayenin artırımında ise, sermaye artırımına ilişkin ana sözleşme değişikliklerinde, özel kanunlardaki değişiklikler saklı kalmak üzere, tadil tasarısındaki sermaye maddesinin yeni şeklinde önceki sermayenin tamamen ödendiği ve artırılan sermayenin tamamının muvazaadan arî şekilde taahhüt edildiği ve nakdi sermayenin 1/4'ünün ödendiği veya sermaye artırımının tescil tarihinden itibaren en geç üç ay, kalan sermayenin ise, en geç üç yıl içinde ödeneceği belirtilir. Sermaye artırımını yoluyla taahhüt edilen nakdi sermayenin, şirket ana sözleşmesine göre ödenmesi öngörülen kısmı, sermaye artırımının tescilinden önce şirket adına bankada veya özel finans kurumunda açılmış hesaba yatırılır(2003/3 Sayılı Tebliğ. m. 4/B). Sermaye artırımında her türlü hak ve gayri menkul malların taahhüt edilmesi hâlinde, bu taahhüt, sermaye artırımın tescil tarihinden itibaren yerine getirilir. Sermaye olarak konulan mal ve haklar özel bir sicile kayıtlı ise, sermaye artışı tescil tarihinden itibaren ilgili sicilde şirket adına tescil ettirilir (2004/2 Sayılı Tebliğ, m. 2.).

Görüldüğü üzere, limited şirketlerde sermaye taahhüdü ya kuruluşta ya da sermaye artırımını sırasında yapılmaktadır³¹⁷.

Şirket ortakları, aksine hüküm olmadıkça, koymayı taahhüt ettikleri sermayeleri, itibarî değerleri nispetinde³¹⁸ para olarak ödemeye³¹⁹ mecburdurlar. Fakat, ayın nev'inden, sermaye hakkındaki hükümleri saklıdır (TTK. m. 528/1).

Esas sermayenin azaltılması müstesna olmak üzere, ortakların koymayı taahhüt ettikleri sermayenin ödenmesi tescil edilemeyeceği gibi³²⁰, ortakların bu borçtan ibra

³¹⁷ Sedat Ünalın, 'Limited ve Anonim Şirketlerde Sermaye Taahhüdü, Ödenmesi, Ödemeyenlerin Durumu ve Muhasebe İşlemleri', **Yaklaşım Dergisi**, Cilt no:10, Sayı no 47:8-12 (1996), s. 9.

³¹⁸ Esas sözleşmeye, ortakların, itibarî değere oranla ödemedi başka bir şekilde ödeme yapacakları konulabilirse de, nakit sermaye taahhüdünün paradan başka şekilde yerine getirileceğine dair hüküm konulamaz. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 909.

³¹⁹ Şirket, ortaklardan eşit olmayan oranlarda ödeme isteğinde bulunamaz. Ortaklar genel kurulu eşitlik ilkesine aykırı hareket etmişse, bu hüküm iptal edilebilir. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 365; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 909; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 89.

³²⁰ Fakat, şirket, sermaye borcunun faiz ve cezalarından vazgeçebilir. Hatta, bu alacakların tescili dahi olanaklıdır. Eriş, **a.g.e.**, s. 280; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 390 .

edilmeleri de caiz değildir (TTK.m. 528/2). Burada da, sermayenin ve dolayısıyla alacaklıların korunması amaçlanmıştır³²¹.

Ortağın sermaye borcunun yerine getirilmesini talep etmeye genel kurulun mu yoksa müdürlerin mi yetkili olduğu tartışılmıştır. Bir görüşe göre, şirket ticaret siciline tescil edilmekle, sermaye borcu muaccel olduğundan, esas sözleşmede veya ortaklar genel kurulunda aksi kararlaştırılmamışsa, müdürler, sermaye koyma borcunun ifasını derhal (BK. m. 74) talep edebilmelidirler. Ancak, sermaye borcunu yerine getirmeyen ortağın temerrüde düşebilmesi için, şirket müdürünün ortağa ihtar çekmesi gerekmektedir³²². Diğer bir görüşe göre ise, sermaye borcunun ortaktan talep edilebilmesi konusunda yalnızca, ortaklar genel kurulu yetkilidir. Ayrıca yetki verilmedikçe, müdürler, sermaye koyma borcunun ifasını talep edemezler³²³.

Şirketin infisahı veya iflâsı durumunda, sermaye koyma borcunu talep yetkisi, tasfiye memurlarına veya iflâs idaresine geçer (TTK. m. 532/2).

9.2. Ortağın Sermaye Koyma Borcunu Yerine Getirmemesinin Sonuçları

Bilindiği üzere, limited şirketlerde ortaklar, taahhüt ettikleri sermaye miktarınca yalnızca şirkete karşı sorumludurlar. Başka bir deyişle, sermaye borçlarını ifa ettikleri anda ortakların, şirkete karşı olan sorumlulukları sona erer (TTK. m. 532). Fakat,

³²¹ Guhl, **a.g.e.**, s. 27; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 910; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 365.

³²² Doğanay, bu görüşünü, Türk Ticaret Kanunu'nun 539/2. maddesinde yer alan, 'şirket mukavelesinde aksine hüküm olmadıkça umumî heyet, ortakların koymayı taahhüt ettikleri sermayeye mahsuben ödeyecekleri paraların ödeme gününü tespit ve ticari mümessillerle, bütün ticari işletmeyi idare hakkı verilen ticari vekilleri tayine yetkilidir' hükmünün Türk Ticaret Kanunu'nun 140. maddesinin tersine emredici nitelikte olmayışına bağlamaktadır. İsmail Doğanay, 'Limited Şirkette, Ortağın Ana Mukavele İle Koymayı Taahhüt Ettiği Sermaye Koyma Borcu Ne Zaman Muaccel olur?', **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt no: 5, Sayı no 1:57-67, (Şubat 1969), s. 64-65; Y HGK. 02.10.1968 T. E:1966-392/ K: 651 sayılı karar için Bkz. Eriş, **a.g.e.**, s. 2836; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 385; Patry, **a.g.e.**, s. 321; Carry, **a.g.e.**, s. 5.

³²³ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 368; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu Poroy, **a.g.e.**, s. 910; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 87;

ortakların, sermaye koyma borçlarını yerine getirmemelerinin sonuçları da Kanun’umuzda ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Limited şirketlerde, ortakların sermaye borçlarını yerine getirmemesinin hukukî sonuçlarına dair Kanun’umuzda iki farklı yerde hüküm öngörülmüştür. Bunlardan ilki, Türk Ticaret Kanunu’nun İkinci kitabının birinci faslında ticaret şirketlerine ilişkin genel hükümlerde yer alan 140. maddedir. Madde genel olarak, tüm ticaret şirketlerinde sermaye borcunun yerine getirilmemesini düzenlemektedir. Buna göre, ‘her ortak usulüne göre tanzim ve imza edilmiş şirket mukavelesiyle koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı borçludur. Şirket her ortağın, sermaye koyma taahhüdünü yerine getirmemesini talep ve dava edebileceği gibi ifada gecikme nedeniyle uğradığı zararın tazminini de isteyebilir. Ortaklarca sermaye olarak konması taahhüt edilen hakların muhafazası için kurucular tarafından ortaklar aleyhine ihtiyatî tedbir talep edilebilir’. Görüldüğü üzere, burada, ortak, sermaye taahhüdünü yerine getirmediği takdirde, şirket, ifa davası ve veya tazminat davası ve veya sermaye olarak konulan hakkın muhafazası için ihtiyatî tedbir talep edebilir³²⁴.

Ortağın, sermaye koyma borcunu yerine getirmemesiyle ilgili olarak ikinci hüküm ise, Türk Ticaret Kanunu’nun limited şirketlerle ilgili 529. maddesinde yer almaktadır. Maddenin birinci fıkrasında, ortağın sermaye borcunu süresi içinde yerine getirmemesi durumu, ortağın ödemekle yükümlü olduğu temerrüt faizi ve eğer sözleşmeyle kararlaştırılmışsa cezaî şart düzenlenmiştir. Ancak, bu düzenlemeler sermaye koyma borcunun yerine getirilmesi için yeterli olmadığı için³²⁵, tıpkı İsviçre Hukuku’nda olduğu gibi, maddenin ikinci fıkrasında, şirketin ortağı çıkarma hakkı düzenlenmiştir³²⁶. Maddenin birinci fıkrasına göre, sermaye borcunu tayin edilen süre

---

³²⁴ Yılmaz, **a.g.e.**, s. 83.

³²⁵ Guhl, **Le Droit Fédéral**, s. 514.

³²⁶ Sermaye borcunun yerine getirilmemesi nedeniyle Türk Ticaret Kanunu’nun ilgili hükümleri, sadece, bakiye sermaye borcunun ödenmemesi durumunda uygulanır. Yoksa, faiz, ceza ve aigo bu hükümlerin kapsamında değildir. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 910; Ünalın, **a.g.m.**, s. 13; Ali Fidancı, ‘Anonim ve Limited Şirketlerde Sermaye Taahhütlerini Kısmen Ya da Tamamen Yerine Getirmeyen

içinde yerine getirmeyen ortak, temerrüt faizini ve şirket mukavelesinde cezaî şart konmuşsa bunu da ödemekle yükümlüdür (TTK. m. 529/1). Ortaklar kurulunca veya esas sözleşmede belirlenen sürenin sonuna kadar, sermaye borcunu yerine getirmeyen ortak, herhangi bir ihtara gerek kalmadan mütemerrit duruma gelir³²⁷. Faizin ödenmesi için, ortağın kusurlu olması gerekmez, ancak, şirket zarara uğramışsa, bu zararın giderilmesi için ortağın kusurlu olması gerekir³²⁸. Şirketin, tazminat talebinde bulunabilmesi için, ortağın temerrüde düşmesi yeterli olmayıp, şirketin ayrıca ortağa tazminat talebini ihtiva eden bir ihtar çekmesi de gerekir (TTK. m. 140/4)³²⁹.

Ortağın sermaye borcunu yerine getirmemesi hâlinde, şirket, icra takibi yapabilir. Eğer, şirket, bu yolla da, sermayenin ödenmesini sağlayamazsa, ortağı şirketten çıkarma yoluna gidebilir³³⁰. Fakat, şirketin, icra takibi yapmadan veya alacak davası açmadan, ortağı, doğrudan şirketten çıkarması da mümkündür.

Ortağın şirketten çıkarılabilmesi için, noter marifetiyle ve on beş günden aşağı olmamak üzere tayin edilecek müddetlerde iki defa yapılan ihtar³³¹ rağmen sermaye koyma borcunun yerine getirilmemiş olması gerekir (TTK. m. 529/2)³³². Çıkarma kararını vermeye ortaklar genel kurulu yetkilidir³³³. Ortaklar genel kurulunun, çıkarma

---

Ortaklar Hakkında Yapılacak İşlemler', **Yaklaşım Dergisi**, Cilt no: 5, Sayı no 12: 9-12 (1993), s. 10; Eriş, **a.g.e.**, s. 2709; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 91; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1058.

³²⁷ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 910; Ünalın, **a.g.m.**, s. 13; Fidancı, **a.g.m.**, s. 10; Eriş, **a.g.e.**, s. 2709; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 98; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 386; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1059.

³²⁸ Carry, **no: 800**, s. 5; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 93; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 389-391; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 910; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 107; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1059.

³²⁹ Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 107.

³³⁰ Ruedin, **a.g.e.**, s. 252; Fakat, ortağın, sermaye koyma borcunu kendisine yapılan ihtar rağmen yerine getirmemesi durumunda, şirketin ortağı çıkarma kararı vermesi zorunlu değildir. Bu karar isteğe bağlıdır. Guhl, **a.g.e.**, s. 28.

³³¹ Ortağın çıkarılması için gerekli olan ihtar sürelerinin kısaltılması mümkün değildir. Y11 HD. 20.06. 1986 T., E.3362, K, 3777 sayılı karar için Bkz. G. Eriş, **a.g.e.**, s. 2801.

³³² Ortağın yapacağı kısmî ödemeler dikkate alınmaz. G. Eriş, **a.g.e.**, s. 2799.

³³³ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 369; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 911; Fidancı, **a.g.m.**, s. 11; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 112; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1061

kararı için Türk Ticaret Kanunu'nun 536/3. maddesinde belirtilen çoğunlukla karar alması gerekmektedir³³⁴. Ancak, ortak, çıkarma kararının kendisine tebliğinden itibaren üç ay içerisinde iptal davası açabilir³³⁵.

Şirketten çıkarılan ortağın payı diğer bir ortak tarafından hakikî değeri üzerinden devralınmadığı takdirde şirket tarafından açık artırma yoluyla satılabilir. Çıkarılan ortak da dahil olduğu hâlde bütün ortakların muvafakatiyle payın diğer bir şekilde paraya çevrilmesi caizdir. Elde edilen paradan ortağın payı kesildikten sonra geri kalanı ortağa verilir (TTK. m. 530).

Çıkarma kararının verilmesi ile ortak, tüm haklarını kaybeder³³⁶. Şirket çıkarılan ortağın sermaye payının sahibi olur. Fakat, payın çıkarma kararı ile şirkete bağlanması geçici olduğundan ve hakların donması anlamını taşıdığından, paydan kaynaklanan, oy kullanma ve kârdan yararlanma hakları limited şirket tarafından kullanılamaz³³⁷.

Görüldüğü üzere, Türk Ticaret Kanunu'nda, limited şirket ortağının³³⁸ sermaye koyma borcunun yerine getirmemesinin hukukî sonuçları arasında şirketin feshinin istenebilmesi yer almamaktadır. Fakat, bu durumun, Türk Ticaret Kanunu'nun 549/4. maddesi uyarınca, şirketin feshi için haklı sebep sayılabileceği kabul edilmektedir³³⁹.

---

³³⁴ Eriş, **a.g.e.**, s. 2709; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 911; Fidancı, **a.g.m.**, s. S. 12; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 397; Arseven, **a.g.e.**, s. 109; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1061.

³³⁵ Y 11 HD. 31.05.1983 T. E. 2695, K. 2838 sayılı karar için Bkz. G. Eriş, **a.g.e.**, s. 2800.

³³⁶ Carry, **no: 800**, s. 5; Guhl, **a.g.e.**, s. 28.

³³⁷ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 911; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1062; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1142; Eriş, **a.g.e.**, s. 2800.

³³⁸ Türk Ticaret Kanunu'nda, diğer şirketler için de (TTK. m. 188, m. 267, 405-409) sermaye temerrüdü açıkça bir sona erme sebebi olarak düzenlenmemiş, yalnızca, temerrüdün hukukî sonuçları belirtilmiştir.

³³⁹ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 737; Fidancı, **a.g.m.**, s. 12.

10. KURULUŞTAKİ EKSİKLİKLER

Bilindiği üzere, limited şirketler, birbirini izleyen iki aşamanın tamamlanmasıyla kurulmaktadır. Esas sözleşmesinin hazırlanması ve ticaret siciline tescil ve ilân. 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’muzda değişiklik yapan 559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname³⁴⁰ ile kuruluş için, mahkemenin onayı, 4884 sayılı Kanunun³⁴¹ 4. maddesiyle de, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’ndan izin alınması usulü kaldırmış, ayrıca, sözü edilen Kanun’a dayanılarak, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nca, 2003/3 sayılı Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında bir de tebliğ çıkarılmıştır³⁴².

Türk Ticaret Kanunu’muzun 505. maddesine göre, limited şirketin kurulması için şirket mukavelesinin yazılı şekilde yapılması ve bütün kurucularının imzalarının noterce onanması şarttır. Yazılı şekil, kurucuların imzaları ve noterce onanma mecburiyeti birer geçerlilik şartıdır³⁴³.

Şirket sözleşmesinde bulunması gereken zorunlu kayıtlar ise, Türk Ticaret Kanunu’nun 506. maddesinde hükme bağlanmıştır. Buna göre, şirketin ticaret unvanıyla merkezi, işletmenin konusu, esas sermaye ile her ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye miktarları, şirketin yapacağı ilânların şekli ve şirketin müddeti esas sözleşmede gösterilmelidir. Ancak, Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında 2003/3 Sayılı Tebliğ’de, şirketin merkeziyle ilgili farklı bir düzenleme de mevcuttur. Tebliğin 4/A. Maddesince, şirketin merkezi şirket sözleşmesinde gösterilmelidir ve “adres değişikliğinde yeni

---

³⁴⁰ **Resmi Gazete** 27.6.1195 Tarih ve 22326 Sayı.

³⁴¹ **Resmi Gazete**, 11.6.2003 Tarih ve 25141 Sayı.

³⁴² Bkz. Yukarıda, dipnot 316.

³⁴³ Arslanlı, **a.g.e.**, s. 42-43; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 879.

adresini süresi içinde tescil ettirmemiş şirket için, bu fesih sebebi sayılır” hükmünün esas sözleşmeye konulması zorunludur³⁴⁴.

Kanun’da sayılan zorunlu kayıtları içermeyen şirket sözleşmesinin sicil memuru tarafından tescili mümkün değildir. Bu hâlde, sicil memuru, tescil talebini reddeder, Türk Ticaret Kanunu’nun 35. vd. maddelerince, eksikliklerin tamamlanması yoluna gidilir³⁴⁵. Sözleşmesi kanunî şekilde yapılmayan limited şirket için, kanun koyucu, 156. maddedeki gibi bir düzenleme de getirmemiştir. Bilindiği üzere, mukavelesi kanunî şekilde yapılmamış veya mukaveleye konması mecburî olan kayıtlardan biri veya bazıları eksik yahut hükümsüz olan bir kollektif şirket, adî şirket hükmünde olup, hakkında 158. madde hükmü mahfuz kalmak şartıyla Borçlar Kanunu’nun 520-541. maddeleri uygulanır (TTK. m. 156). Her ne kadar, limited şirketlerle ilgili olarak kanun koyucu, bu konuda bir hüküm öngörmemişse de, sözleşmesinde eksiklikler olan bir limited şirketin kurucuları arasındaki ilişkinin adî şirket ilişkisi olarak nitelendirilmesi gerekmektedir³⁴⁶.

³⁴⁴ Tekinalp, bu müeyyidenin son derece ağır olduğunu ifade etmektedir. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 815.

³⁴⁵ Doktrinde, süresi içinde şirketin tescilinin yapılmadığını, kurucu ortaklardan bazılarının talebi üzerine veya kendiliğinden öğrenen ticaret sicili memurunun, Türk Ticaret Kanunu’nun 35. maddesine göre ilgilileri tescile davet edebilecekleri kabul edilmektedir. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 880; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 291,292; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 150-151; Kendigelen ise, bir şirketin ancak tescil ile tüzel kişilik kazanacağını, tescile kadar kurulmuş bir şirketten veya faaliyete geçen bir ticarî işletmeden bahsedilemeyeceğini ifade etmektedir. Yazara göre, esas sözleşmeyi imzalayan ortakların tescilden kaçınmaları durumunda sorumlulukları söz konusu olabilirse de, ortakların tescili talebe zorlanmaları mümkün değildir. Bir an için, Türk Ticaret Kanunu’nun 35. maddesindeki prosedürün işletilebileceği kabul edilse bile, aynı madde dolayısıyla, ortakların cezaî yaptırımla karşılaşmaları veya tescilin mahkeme kararıyla gerçekleştirilmesi söz konusu olmamalıdır. Abuzer Kendigelen, ‘Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın İç Ticaret 1995/1 Sayılı Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişiklikleri Hakkında Tebliğ’inin Hukukî Açısından Değerlendirilmesi’, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt no: 55, Sayı no 1-2: 297-322, (Eylül 1996), s. 323-324.

³⁴⁶ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 880; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1007; Arslanlı, Kanun’un aradığı şekle uyulmadan yapılan şirket sözleşmelerinin geçersiz olduğunu, bu sözleşmenin borç doğurmadığını, bu sözleşmeye müsteniden yapılan edimlerin haksız iktisap kurallarına dayanılarak geri istenebileceği görüşündedir. Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 89.

Esas sözleşme hazırlandıktan sonra, sözleşmenin tescili gerekir. Sicil memuru gerekli incelemeyi yaptıktan sonra, kanunî şartları haiz bulunan limited şirket, ticaret siciline tescil ve ilân olunur (TTK. m. 511,512). Tescil, limited şirketin esas sözleşmesinin noterce onaylanmasından itibaren 15 gün içinde yapılmalıdır (2003/3 sayılı Tebliğ, m. 4/A) Tescil ile şirket tüzel kişilik kazanmış olur. Tescilden sonra ilâna tâbi hususlar Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilân ettirilir.

Peki, limited şirket sözleşmesinde, kuruluşun sonra ortaya çıkan eksiklikler veya gerçeğe aykırılıklar, tescil ile sağlığa kavuşmuş olabilir mi? Yoksa, bu durum, yokluğun tespiti veya kurulmamış sayılmaya veya Türk Ticaret Kanunu'nun 274. maddesi gereğince şirketin feshine neden olabilir mi? Kaynak İsviçre Hukuku'na baktığımızda, tescilin onarıcı etkiye sahip olduğunu görmekteyiz³⁴⁷. Zira, İsviçre Borçlar Kanunu'na göre, anonim şirketler (CO. art. 643) ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler (CO. art. 764/2) tescil ile hukukî kişilik kazanmakta ve tescil şartlarının gerçekte var olmaması şirketlerin kişilik kazanmasına engel olmamaktadır. Buna benzer bir hüküm açıkça limited şirketler için öngörülmemiştir. Fakat, doktrinde anonim şirketlerin kuruluşuna uygulanan kuralların limited şirketler için de uygulanmasının mümkün olduğu kabul edilmektedir^{348 349}.

³⁴⁷ Ruedin, **a.g.e.**, s. 221; Guillaume Vlanin, **L'inscriptions Au Registre Du Commerce et Ses Effets**, (Fribourg: Editions Universitaires Fribourg Suisse, 2000), s. 274-299.

³⁴⁸ Guhl, **le droit fédéral**, s. 500; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 69; Paul Carry, **Sociétés à Responsabilité Limitée I, FJS 799, Notions, Constitutions, Modifications Statutaires**, (Genève: Editions Générales S.A, 1943), s. 6; Patry, **a.g.e.**, s. 308; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 69; Vlanin, **a.g.e.**, s. 293-294.

³⁴⁹ Bu noktada, İsviçre Hukuku'nda tartışılmış bir diğer konu ise, İsviçre Medeni Kanunu'nun 52. ve 57.maddelerinin limited şirketlere uygulanıp uygulanamayacağı sorunu olmuştur. Zira, Kanun'un 52. maddesine göre, Kanun'a ve ahlâka aykırı amacı olan tüzel kişiler hukukî kişilik kazanamazlar. 57. maddesine göre ise, bu şirketlere ait malların kamu tüzel kişilerine intikali gerekir. Acaba, limited şirketin sona erdirilmesinde, anonim şirketlerle ilgili 643. madde mi yoksa İsviçre Medeni Kanunu'nun 52. maddesi mi göz önünde bulundurulmalıdır? Başka bir anlatımla, Kanun'a aykırı olarak tescil edilmiş olan şirket 52. maddeye göre, hiç tüzel kişilik kazanamamış mı olacak yoksa, 643. maddeye göre, tescil ile hukukî kişilik kazanabilecek midir? Ruedin'e göre, şirket sözleşmesinin Kanun'a aykırı amacının ağırlığına göre, şirketin feshedilmesi söz konusu olabilir. Ruedin, **a.g.e.**, s. 221; Federal Mahkeme ise, anonim şirketlerle ilgili olarak verdiği bir kararında, yabancıların mülk edinmesi yasağına aykırı olarak

Türk Hukuku'na baktığımızda ise, Türk Ticaret Kanunu'nda değişiklik yapan 559 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile, anonim şirketlerin kuruluşunda mahkemenin tasdikini zorunlu kılan ve kuruluştaki eksiklikler nedeniyle şirketin kurulmamış sayılması için bir aylık süre içinde dava açma imkânını veren 299. maddenin yürürlükten kaldırıldığını görmekteyiz. Poroy, bu maddenin kaldırılmasıyla, tescilin onarıcı etkisinin de ortadan kalkmış olduğunu ifade etmektedir. Yazara göre, sözü edilen madde, mahkemece tasdik edilen bir şirketin sonradan butlanının iddia edilemeyeceğini hükme bağlayarak, tescil edilen hukukî sakatlıkları mahkemenin tasdiki anından itibaren onarmakta ve bir çeşit fesih davası olan kurulmamış sayılma davasının açılmasına olanak sağlamaktaydı³⁵⁰. Dolayısıyla, 299. maddenin kaldırılması hem tescilin onarıcı etkisini zayıflatmış hem de şirketin yokluğu ve butlanının hiçbir süreye bağlı kalmadan istenebilmesi yolunu açmış olmaktadır³⁵¹. Poroy, ayrıca, kuruluştan sonra ortaya çıkan eksiklikler nedeniyle hem yokluğun tespiti veya butlan davası hem de Türk Ticaret Kanunu'nun 274. maddesinde öngörülen fesih davasının açılabileceğini ifade etmektedir³⁵². Tekinalp, tescilin sağlığa kavuşturucu rolünün olamayacağını ve fakat aradan uzun zaman geçmiş olmasının hukukî sakatlığın ileri sürülmesine engel olması gerektiği görüşündedir^{353 354}.

---

yapılmış olan şirket sözleşmesinin geçersiz olduğuna, şirketin tüzel kişilik kazanamayacağına ve Kanun'un 643. maddesinin sağlığa kavuşturucu etkisinden bahisle, idarenin şirkete müdahale hakkını engellemeyeceğine karar vermiştir. JdT I 1986, s. 144-148; Aynı yönde bir başka karar için Bkz., JdT I 1986, s. 638; Vlanın, 643. maddenin 52'eye göre özel bir düzenleme niteliğine sahip olduğunu ve anonim şirketler için uygulanma olanağının olmadığını, üstelik, 643. maddenin Kanun'a ve ahlâka aykırı amaç taşıyan şirketler için de uygulanabileceği fikrindedir. Vlanın, **a.g.e.**, s. 287; Diğer yazarlar, ilgili maddeleri, tüzel kişiliğin kazanılması bakımından değil, yalnızca, genel bir sona erme sebebi olarak kabul etmişlerdir. Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 138; Carry, **a.g.e.**, s. 2.

³⁵⁰ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 283; Aynı yönde, Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 95.

³⁵¹ Poroy, bu durumun işlem güvenliği açısından sakıncalı olduğu görüşündedir. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 283; Doğanay ise, 299. madde kaldırılmış olmasına rağmen, şirket alacaklısı veya ortaklardan birinin maddede belirtilen bir aylık süre içinde şirketin kurulmamış sayılması için dava açılabileceğini, bir aylık süre geçirilmiş ise, sözleşmedeki eksikliklerin şirketin feshi için haklı sebep olabileceğini ifade etmektedir. Doğanay, **a.g.e.**, s. 1383-1384.

³⁵² Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 284; Aynı yönde, Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1007.

³⁵³ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 883.

Gerçekten, Türk Hukuku'nda, limited şirketlerin kuruluşuyla ilgili olarak, tescilin onarıcı etkisine dair açık bir düzenleme mevcut değildir. Yalnızca, Kanun'un 512. maddesi hükmü, şirketin ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilik kazanacağını hükme bağlamaktadır. Bizce, kuruluştaki eksiklikler nedeniyle, yalnızca buradaki madde bile tek başına şirket aleyhine şirketin kurulmamış sayılmasının tespiti davasının değil bir fesih davası açılmasının gerekliliğine işaret etmektedir. Böyle bir durumda, aradan uzun bir zaman geçmiş olmaması gerektiği yöndeki görüşe de katılıyor³⁵⁵ ve tüm ilgililerin fesih davası açma hakkına sahip olduğunu kabul ediyoruz.

11. ORTAK SAYISININ BİRE İNMESİ VEYA ORGANLARIN EKSİKLİĞİ

Türk Ticaret Kanunu'muz, limited şirkette ortak sayısı ile ilgili olarak bir taban ve tavan sınır belirlemiş bulunmaktadır. Limited şirkette ortak sayısı ikiden az ve elliden çok olamaz (TTK. m. 504/ 1).

Ortakların sayısı sonradan bire iner veya şirketin zarurî organlarından biri mevcut olmazsa, münasip bir müddet içinde bu eksiklikler tamamlanmadığı takdirde, ortaklardan birinin veya şirket alacaklısının talebi üzerine mahkeme şirketin feshine karar verir (TTK. m. 504/2)^{356 357}.

---

³⁵⁴ Çevik ise, şirketin kuruluşundaki eksiklikler nedeniyle iptal davası açılmasından bahsetmektedir. Bkz., Çevik, **Uygulamada Şirketler**, s. 517.

³⁵⁵ Nitekim Türk Ticaret Kanunu Tasarısında da, bu davanın açılabilmesine dair üç aylık hak düşürücü süre öngörülmüştür. T.C. Adalet Bakanlığı, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**, s. 79 ve 147.

³⁵⁶ Türk Ticaret Kanunu'nun 504/2 maddesinde yer alan fesih nedenine, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda, şirketin sona erme sebepleri ve sona ermenin sonuçları başlığı altında yer verilmiştir. Bkz., T.C. Adalet Bakanlığı, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**, s. 145.

³⁵⁷ Ortak sayısının bire inmesi veya zorunlu organlarından birinin varolmaması İsviçre Hukuku'nda da limited şirketler için (CO. art. 775) bir sona erme sebebidir. Carry, **no: 799**, s. 6.

11.1. Ortak Sayısının Bire İnme Sebepleri

Limited şirketlerde, ortak sayısı çeşitli sebeplerle bire inebilir. Örneğin, şirket iki ortaklı olarak kurulabilir. Sonradan, ortaklardan birinin ölümü ve kalan mirasçılarının mirası reddetmesi nedeniyle ortak sayısı ikiye çıkarılamayabilir. Ölen ortağın, diğer ortaktan başka mirasçısı bulunmaması da aynı sonucuna neden olur. İki kişilik limited şirkette, ortaklardan birisinin tüm hissesinin, Türk Ticaret Kanunu'n 526. maddesi gereğince, şirketçe devralınması hâlinde, yine ortak sayısı bire inmiş olur³⁵⁸. Ortaklardan birinin payı diğer bir ortak tarafından da devralınabilir. Eğer ortak, sermaye koyma borcunu yerine getirmede temerrüde düşerse, diğer ortak Türk Ticaret Kanunu'n 529 ve 530. maddeleri dolayısıyla payları elde edebilir. Son olarak, iki kişilik limited şirketlerde, ortaklardan biri Türk Ticaret Kanunu'n 551. maddesine dayalı olarak haklı sebeplerle şirketten çıkarılabilir³⁵⁹. Tüm bu hâllerin tek bir ortak kalacak şekilde, birden fazla ortaklar için de gerçekleşmesi mümkündür³⁶⁰.

³⁵⁸ Limited şirket, karşılığı tamamen ödenmiş olan payları (TTK. m. 526/2) veya esas sermaye iştirakten doğmayan alacaklar için karşılığı tam olarak ödenmeyen payları (TTK. m. 526/1) iktisap edebilir. Ancak, şirketin kendine ait tüm payları elde etmesi durumunda, bunun hukukî sonuçları üzerinde durmak gerekir. Zira, 'ortaksız limited şirket' ile 'tek kişilik limited şirket' farklı hukukî kavramlardır. Türk Hukuku'nda, Karayalçın, limited şirketçe payların devralınmasının geçici bir süreyle mümkün olduğunu ifade etmekle yetinmiştir. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 378; Tekinalp, tüm payların, limited şirketin elinde toplanmasının, yani ortaksız bir limited şirketin oluşumunun geçersiz olduğu, ortaklar genel kurulu mevcut olmayan, oyun kullanılmadığı bir şirketin varlığının hukuken mümkün olmadığı görüşündedir. Yazar, şirketin son payının şirket tarafından edinilmesi ile, limited şirketin sicil kaydının kendiliğinden hüküm ifade etmez hâle geldiğini, sicil memurunun daha sonraki terkininin bildirici nitelik taşıdığını ifade etmektedir. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s.873; Teoman ise, Kanun'da, bu durumda, şirketin infisah edeceğine ilişkin bir hüküm bulunmadığından bahisle, ortaksız limited şirketin geçici bir süre için yaşayabileceğini ve fakat şirket yöneticisinin, en az iki kişiye payları devretmesinin ve devir gerçekleşmediği takdirde, şirketin feshinin istenmesinin gerektiğini söylemektedir. Ö. Teoman, **30. Yıl Ticaret Hukukunda, Tüm Makalelerim** Cilt no: 1, 1971-1982 (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2000), s. 122.

³⁵⁹ İki kişilik limited şirkette, ortağın Türk Ticaret Kanunu'n 551. maddesi uyarınca haklı sebeplerle şirketten ayrılmasının mümkün olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Öğretide hâkim olan görüş, bu hâlde, ortağa şirketten çıkma hakkının tanınması gerektiği yönündedir. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 900-901; Arseven, **a.g.e.**, s. 102; Mehmet Helvacı, 'İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebeple Ortaklıktan Çıkma ve Yargıtayın Görüşü Hakkında Düşünceler', **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi** Cilt no: 9, Sayı no 1-3:361-376, (1995), s. 370-371; H. Arslanlı ve H.

Limited şirketlerde, ortak sayısının elliden fazla olamayacağını ifade etmiştik. Sermaye payının, Ticaret Kanunu'nun 524 ve 520. maddeleri uyarınca bölünerek devredilmesi veya 521. madde uyarınca miras yoluyla kazanılması hâllerinde ortak sayısı artacak ve kuruluşta, elliden fazla olmayan ortak sayısı sonradan elliden yukarıya

---

Domaniç, **a.g.e.**, s. 78-80; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 998 ve 1055; Neval Okan, 'Ticaret Ortaklıklarında Ortak Sayısının Bire Düşmesi ve Sonuçları' <http://www.eskisehirbarosu.org.tr/inceleme.html>; Aksi yönde, Doğanay, **a.g.e.**, s. 1381; Yargıtay'ın, son tarihli kararları, iki kişilik limited şirketlerde, ortaklardan birinin çıkarılmaya izin verilmesinin değil, ancak, şirketin feshinin istenebileceği yönündedir. Yargıtay, iki ortaklı limited şirkette, ortaklardan birinin feshi ihbarda bulunmasıyla, şirketin münfesi hâle gelmiş olduğuna, Ticaret Kanunu'muzun 504. maddesinin uygulanarak, herhangi bir noksanın tamamlanması veya bunlarla ilgili genel kurulun toplanmasının söz konusu olmadığına, infisah hükümlerinin uygulanmasının zorunlu hâle geldiğinin kabulünün gerektiğine karar vermiştir. Zira, bu madde hükmü, şirket devam ederken normal süresi içinde faaliyet hâlinde bulunduğu sırada bir ortağın ölümü, bütün payların tek ortağa tevdi gibi zorunlu sebeplerle şirketin bir ortağa düşmesi hâlinde uygulanabilecektir. Y 11 HD. 25.9.1985 T., E. 3521, K.4478 sayılı karar için Bkz., Eriş, **a.g.e.**, s. 1451,1452; İki kişilik limited şirkette, ortaklardan birinin diğerinin çıkarılmasını isteyip istemeyeceğine ilişkin bir başka kararında, Yargıtay, Türk Ticaret Kanunu'nun 504. maddesinin olaya uygulanma imkanının olmadığına şu gerekçelerle karar vermiştir: Her ne kadar, Ticaret Kanununun 504. maddesi, ortaklara ortak sayısının bire düşmesi durumunda, uygun süre içinde, eksikliğin tamamlanması olanağı da vermişse de, bu hüküm, ilk fıkradaki, buyurucu nitelikteki genel hükmü ortadan kaldıran bir hüküm olarak yorumlanamaz. Bu fıkra ancak, ortağı kendi iradesi dışında gerçekleşen sebeplere hasredilerek yorumlanmalıdır. Yasa koyucu tarafından aksi istenseydi, kollektif şirketlerde olduğu gibi (TTK. m. 199), limited şirketlerde de özel bir düzenleme getirilerek bu nev'i şirketin de tek ortaklı bir şirket hâlinde yaşamasının mümkün olduğunun açık bir şekilde hükme bağlanması gerekirdi. Yasa koyucu, açık bir hükümle bu imkânı tanımadığı gibi, 504/2. maddesinde, bu eksikliğin tamamlanmasını şart koşmakla, limited şirketin 'tek ortaklı' bir şirket olarak devam etmeyeceğini de açıkça belirtmiş olmaktadır. İlgili Bakanlığa bu konuda fesih ve tasfiye hakkının tanınmamış olması da, bu sonucu değiştirecek bir düzenleme olarak kabul edilmez. Bu şekilde bir yorum tarzı, menfaatler dengesine uygun olduğu gibi, genel sorumluluk ilkelerine de uyum sağlar. Şirketler hukukunda kişinin şahsî sorumluluğunu ön plâna alan, kollektif şirketlerde, sorumluluk ilkesi gereğince, tek kalan ortak bütün malvarlığı ile şirket borçlarından sorumlu olduğu gibi, ayrılan ortak dahi, Türk Ticaret Kanunu'nun 205. maddesi gereğince, kendisinin şirketten ayrılmasından önce başlanmış işlerden kaynaklanan borçlardan yine şahsi malvarlığıyla sorumlu tutulmak üzere menfaatler dengesi sağlanmış olmaktadır. Sermaye ile sınırlı sorumluluk esasına dayanan limited şirkette ise, bir tek ortakla kalan bu şirketin devamına imkân tanınması hâlinde, o şirketin gerçek niteliği itibarıyla bir kişi firması hâline dönüşmüş olmasına ve bu nedenle de sınırsız sorumsuzluk ilkelerine tâbi olması gerektiği hâlde, kalan tek ortağın içi boşaltılmış şirketin tüzel kişilik niteliğinden yararlanarak sermaye ile sınırlı bir sorumluluk ilkesine dayanabilecektir ki, yasa koyucunun amacının bu olmadığı açıktır. Y 11 HD. 29.11.1991 T. E. 1991/3056, K.1991/6358 sayılı karar için **Yargıtay Kararları Dergisi**, Cilt no: 18, Sayı no 2: 224-226 (Şubat 1992).

³⁶⁰ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 756.

çıkacaktır. Böyle bir durum ise, tıpkı, ortak sayısının ikiden aşağıya düşmesinde olduğu gibi, şirketin feshi için bir sebep teşkil edecektir³⁶¹.

11.2. Organların Eksikliği

Limited şirketlerin zorunlu organları, ortaklar genel kurulu, müdürler ve yirmiden fazla ortaklı limited şirketlerde denetçi veya denetçilerden oluşmaktadır.

Şirketin karar organı ortaklar genel kuruludur. Şirketi idare ve temsil yetkisi ise, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, müdür sıfatıyla, tüm ortaklara aittir (TTK. m. 540/1). Şirket mukavelesi veya umumî heyet kararı ile şirketin idare ve temsili ortaklardan bir veya birkaçına bırakılabilir (TTK.m. 540/2). Ortak sayısı yirmiyi aşan limited şirketlerde bir veya birden fazla murakıp bulunabilir (TTK. m. 538/1). Ortakların sayısı, yirmi veya yirmiden az olan limited şirketlerde, idare hak ve vazifesi bütün ortaklara ait değilse, müdür sıfatını haiz olmayan ortaklar Borçlar Kanunu'nun 531. maddesinde yazılı olan haktan faydalanabilirler (TTK. m.538/2).

Bu organlardan herhangi birinin mevcut olmaması, Türk Ticaret Kanunu'nun 504. maddesi dolayısıyla fesih sebebi olarak kabul edilmektedir³⁶². Bu yok sayılma durumu ise çeşitli hâller nedeniyle meydana gelmiş olabilir.

İlk olarak, limited şirket müdürlerinden biri veya birkaçı ölmüş veya ehliyetini kaybetmiş, görev süreleri dolmuş, azledilmiş, istifa etmiş olmalarına rağmen yerlerine yeni müdürler tayin edilmemiş olabilir. Bu durumda, Türk Ticaret Kanunu'nun 540/1. maddesi gereğince, hep birlikte müdür sayılan ortaklar bir araya gelemezlerse veya idarede anlaşamazlarsa, tüm ortaklar bir araya gelerek genel kurulu oluşturmalarına rağmen, müdür veya denetçi seçimi için Türk Ticaret Kanunu'nun 536/3. maddesince

---

³⁶¹ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 756.

³⁶² Arseven, **a.g.e.**, s. 38.

aranan yazılı zorunlu asgarî karar yeter sayısı sağlanamazsa, şirketin fesih sebebi gerçekleşmiş olur³⁶³.

Aynı hâller, zorunlu organlardan denetçiler için de gerçekleşirse, yine, şirketin fesih sebebi meydana gelmiş olur³⁶⁴.

Ortak sayısı yirmiden az olan limited şirketlerde, kararlar, ortakların yazılı oylarıyla alınabildiği için (TTK. m.536/2), kanun koyucu, burada ayrıca, genel kurulun toplanamamasını bir fesih sebebi saymamıştır. Fakat, ortakların oylarını kullanmasında yazılı oy sistemi uygulansa bile, yazılı oyların toplanamaması da genel kurulun toplanamaması olarak düşünülebilir³⁶⁵. Ortak sayısının yirmiden fazla olduğu limited şirketlerde, Türk Ticaret Kanunu'muzun 364. maddesinde belirtilen kanunî sürelerde genel kurulun, müdürlerin veya denetçilerin ihmâli veya bir başka nedenle toplantıya çağrılmaması veya yapılan çağrıya rağmen toplanamaması hâlinde³⁶⁶, 504. maddede belirtilen zorunlu organlardan birinin mevcut olmaması nedeniyle fesih hakkı söz konusudur³⁶⁷.

Domaniç'e göre, genel kurulun toplanamaması veya toplantı yapmakla beraber, oy dağılımı nedeniyle gerekli kararların alınamaması bir çok kez gerçekleşmişse,

³⁶³ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 81.

³⁶⁴ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 81.

³⁶⁵ Yılmaz, **a.g.e.**, s. 143.

³⁶⁶ Türk, anonim şirketler için, genel kurulun toplanamadığı her durumun 435. madde dolayısıyla fesih davası açılmasına neden olmayacağı, fesih sonucunun doğması için, toplanamayan genel kurulun anonim şirketin faaliyetini devam ettirmesi için zorunlu olması gerektiğini ifade etmektedir. Türk, **a.g.e.**, s. 205.

³⁶⁷ Yargıtay, şirket müdürü ve yetkilerinin şirketi terk ettiklerinin, şirket merkezinde defter ve kayıt bulunmadığının, kayyım olarak atanan kişinin ortaklar kurulunu bir türlü toplayamaması nedeniyle görevden istifa ettiğinin tespit edildiği bir davada, ortada fiilen bir şirket bulunmadığı gerekçesiyle, Türk Ticaret Kanunu'nun 549/4. maddesi uyarınca, şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmesi gerektiğine karar vermiştir. Y 11 HD. 08.05.2003 T., E. 12015, K. 4652 sayılı karar için Bkz. Eriş, **a.g.e.**, s. 2904.

Borçlar Kanunu'nun 107. maddesine göre, süre tayinine gerek olmadan fesih davası açma hakkı doğmuş olur³⁶⁸.

11.3. Eksiklerin Tamamlanmasını ve Şirketin Feshini İsteyecekler

Yukarıda belirttiğimiz sebeplerle ortak sayısının bire inmesi veya zorunlu organların mevcut olmaması durumunda, ortaklardan her biri veya şirket alacaklıları mahkemeye başvurarak, şirketin feshine karar verilmesini talep edebilir³⁶⁹. Öyleyse, şirket kurulduktan sonra, ortakların sayısının bire inmesi, şirketin infisahı sonucunu doğurmamaktadır. Bu hâlde, tüzel kişiliğin kendiliğinden kaybedilmemesi ve dolaylı bir yol ile, geçici olarak, tek kişilik şirketin³⁷⁰ yaşamasına izin verilmektedir^{371 372}.

³⁶⁸ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 758-759.

³⁶⁹ Fesih davası limited şirket aleyhine açılır. Yetkili mahkeme şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir. Şirketin idare ve temsil için zorunlu organ mevcut değilse, şirkete bir kayyım tayin edilir. Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 82.

³⁷⁰ Bundan başka, Türk Ticaret Kanunu'nun 199. maddesiyle iki kişilik kollektif şirketlerde ve 267. maddenin 199. maddeye yaptığı yollama ile adi komandit şirketlerde, şirketlerin geçici olarak tek ortaklı olarak devam etmelerine izin verilmektedir.

³⁷¹ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 340-341; Halil Arslanlı, **Ticaret Kanunu Şerhi, İkinci Kitap- Yedinci Fasal, Limited Şirketler, İkinci Kısım**, (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1963), s. 37-38; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 900-901; Arseven, **a.g.e.**, s. 102; Eriş, **a.g.e.**, s. 2718; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 997-998; Teoman, **Tüm Makalelerim**, s.121; Türk Ticaret Kanunu Tasarısında, bu konuyla ilgili hükümlere de yer verilmiştir. Tasarının, 574/2. maddesine göre, ortak sayısı bire inerse, bu durum yedi gün içinde tescil ve ilân ettirilir. Aksi takdirde, doğacak zararlardan şirket müdürleri sorumludur. Ayrıca, sona ermeyi düzenleyen 636. maddeye, şirketin zorunlu organlarının mevcut olmaması ve verilen süre içinde eksikliğin giderilememesi durumunda, mahkemece şirketin feshine karar verilebileceği hükmü konulurken, ortak sayısının ikiden aşağıya düşmesi konusunda bir hükme yer verilmemesi de tek kişilik limited şirkete yönelik bir düzenlemeyi ortaya koymaktadır. T.C. Adalet Bakanlığı, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**, s. 145.

³⁷² Ortak sayısının bire inmesi ve zorunlu organların olmamasının hukukî sonuçlarının düzenlendiği İsviçre Borçlar Kanunu'nun 775. maddesine göre de, şirketin sona ermesi, alacaklılardan veya şirket ortaklarından birinin talebine bağlıdır ve ancak şirkete tanınan süre sonunda mahkeme kararıyla şirketin sona ermesi mümkündür. Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 128; Carry, **no: 799**, s. 6; Barraud ve Mellet, **a.g.e.**, s. 128; Guhl, **Le Droit Fédéral**, s. 498; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 69; Bu durum ise, Kanun'da bir açıklık olmamasına rağmen, tek kişilik limited şirketlerin kabul edilmesini görüşünü ortaya çıkarmaktadır. Carry, **no: 799**, s. 2; Carry, **no: 800**, s. 5; Brosset ve Schmidt, **a.g.e.**, s. 38.

Şirketin zorunlu organlarından birinin mevcut olmaması nedeniyle, fesih davası açılabilmesi için, organlardan birinin geçici bir süre için mevcut olmaması yeterlidir.

Şirket alacaklıları, şirket tüzel kişiliğine veya şirkette tek kalan ortağa ve dolayısıyla şirketi temsile yetkili tek ortağa başvurarak, eksikliğin tamamlanması için tanıdıkları uygun sürenin sonunda şirketin feshini dava edeceklerini ihtar edebilirler. Şirket alacaklılarının doğrudan mahkemeye başvurarak, uygun süreyi mahkemenin tayin etmesini talep etmeleri de mümkündür³⁷³.

Alacaklıların veya bunlardan herhangi birinin şirkette kalan tek ortağa ihtarda bulunabilmesi ve bu ihtarın sonuçsuz kalması sebebi ile fesih davası açması için alacaklı olduğunu da kanıtlaması gerekir. Alacağı itiraza uğramış bulunan bir alacaklının şirketin feshine girişmiş olması hâlinde, alacağın hüküm altına alınması davası, şirketin feshi davası için bekletici sorun teşkil eder. Dava devam ederken, alacaklının hakkı ödenmişse, davaya müdahale edenlerle ve henüz dava açmamış bulunan diğer alacaklıların fesih isteme hakkı saklı kalmak üzere, dava hakkı düşer³⁷⁴.

Türk Ticaret Kanunu'nun 504. maddesi, anonim şirketlerdeki düzenlenmenin aksine (TTK. m. 435), açıkca, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın, fesih davası açma hakkından bahsetmemektedir. Ancak, yine de, limited şirketlere uygulanacak anonim şirket hükümlerini düzenleyen Türk Ticaret Kanunu'nun 556. maddesinin yollamasıyla, Türk Ticaret Kanunu'muzun 274. maddesine dayanarak Bakanlığın fesih davası açma hakkının bulunduğu kabul edilmektedir³⁷⁵.

11.4 Mahkemenin Kararı

Türk Hukuku'nda 504. madde hükmü, hâkime muhtariyet tanımamış, ortak sayısı uygun süre içinde asgari ikiye çıkarılmadığı veya zorunlu organları kurulamadığı

³⁷³ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 757.

³⁷⁴ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 757.

³⁷⁵ Bkz., Aşağıda, dipnot. 387.

takdirde, mahkemenin feshe karar vermesini emretmiştir. Başka, bir deyişle, mahkemenin belirleyeceği süre sonunda³⁷⁶, eksiklik tamamlanmazsa, hâkim şirketin feshine karar vermek zorundadır³⁷⁷. Mahkeme, gerek davacının gerek davalının talebi ile, şirketin idare ve temsili, şirket mallarının, defter ve evrakının muhafaza altına alınması için gerekli ihtiyati tedbirleri alabilir (TTK. m. 504/2).

Mahkemenin fesih kararı inşâî bir mahiyet taşır ve kesinleşmekle şirket tasfiye hâline girer³⁷⁸.

12. SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI'NIN TALEBİ İLE

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın, şirketleri denetim yetkisi konusunda, Türk Ticaret Kanunu'nda ve buna dayanılarak çıkarılan tebliğ ve yönetmeliklerde hükümler mevcuttur³⁷⁹.

Kanun koyucu, Türk Ticaret Kanunu'nun 274. maddesiyle anonim şirketlerin denetimine dair düzenlemeler öngörmüştür. Limited şirketlerin Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından denetimi konusu ise, Kanun'umuzda özel olarak düzenlenmemiş

³⁷⁶ Eksiklik idare ve temsile yetkili organın veya denetçinin ortaklar genel kurulu tarafından seçilememesi yüzünden ileri geliyorsa, süre, bu kurulun kanun ve sözleşme hükümlerine göre toplanabilmesi için gereken merasim ve müddetlere göre ayarlanmalıdır (TTK. m. 538). Süre, mahkeme tarafından re'sen tespit edilir. Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 82.

³⁷⁷ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 83; Cerrahoğlu, a.g.e., s. 4-5; Arslanlı ve Karayalçın, Türk Ticaret Kanunu'n 504. maddesinin mutlak ibaresine rağmen, mahkemece, alacaklının talebinde muhik bir menfaati yoksa, fesih davasının reddedilebileceği görüşündedirler. Karayalçın, **a.g.e.**, s.340-341; Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 79.

³⁷⁸ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 83.

³⁷⁹ Bundan başka, 08.01.1985 Tarih ve 3143 Sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 2. maddesi, Bakanlığa, şirketlere ilişkin hizmetleri yürütmek ve bunları denetlemek şeklinde bir görev yüklenmiştir. Ayrıca, aynı Kanun'un 12. maddesi, Bakanlığa, anonim ve limited şirketlerin kuruluş ve statü değişikliklerine ilişkin işlemleri yapmak, yabancı anonim ve sermayesi paylara ayrılmış şirketlerden memleketimizde şube veya acenta kurmak isteyenlerin işlemlerini yapmak gibi görevler de yüklemektedir. Kendigelen, **a.g.m.**, s. 301.

ve fakat Türk Ticaret Kanunu'nun 556. maddesiyle, bu konuda, anonim şirket hükümlerine atıf yapılmıştır (TTK. m. 556, 274).

Anonim şirketlerin muameleleri, bir tüzük³⁸⁰ ile tayin olacak şekilde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ticaret müfettişleri tarafından denetlenir. Denetim, bilânçonun açıklık ve doğruluk esasları ve çerçevesinde yapılacak incelemeyi de kapsar. Diğer bakanlık ve kuruluşlarca anonim şirketleri ilgilendiren konularda düzenleme yapılması durumunda, Bakanlığın uygun görüşü alınır. Bakanlık, bu Kanun'un ticaret şirketlerine ilişkin hükümlerinin tatbikatıyla ilgili olarak tebliğler çıkarmaya yetkilidir. Ticaret sicili memurlukları tebliğ hükümlerine uymakla yükümlüdür. Kanun'a, esas sözleşme hükümlerine veya kamu düzenine aykırı işlemler ve faaliyetlerde bulunduğu anlaşılan şirketler aleyhine özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca fesih davası açılabilir. Bu Kanun'un 297. ve 298. maddeleri uyarınca anonim şirketlerin genel kurul toplantılarına katılacak komiserlerin nitelikleri, genel kurul ilgili görev ve yetkileri Bakanlıkça bir yönetmelikle³⁸¹ tespit edilir (TTK. m. 274).

Görüldüğü üzere, Kanun'un ilgili maddesiyle, yalnızca, şirketin denetim usulüne dair hükümler sevkedilmemiş, aynı zamanda, Kanun'a, esas sözleşme hükümlerine ve kamu düzenine aykırı işlem ve faaliyetlerde bulunan şirketin feshinin Bakanlık'ça istenebileceği de hükme bağlamıştır³⁸².

---

³⁸⁰ Ortaklıkların Denetimine Dair Tüzüğün, 1. maddesi de, limited şirketlerin denetim kapsamında olduğunu belirttikten sonra, 8/b. maddesi, müfettişler tarafından yapılan denetimler sonucunda, ortaklıkların amaç ve konusuna aykırı ve kamu kanunlarına göre, ortaklığın feshini gerektiren hâl ve işlemler görülürse, fesih için, ilgili Bakanlığa bildirim yapılması gerektiğini hükme bağlamaktadır. Ortaklıkların Denetimine Dair Tüzük için Bkz., **Resmi Gazete** 15.7.1972 Tarih ve 71465 Sayı.

³⁸¹ Bu maddeye dayanarak, Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik çıkarılmıştır. Bkz., **Resmi Gazete** 07.08.1996 Tarih ve 22720 Sayı.

³⁸² Maddenin eski hâlinde, şirket maksat ve mevzuuna aykırılık veya amme kanunları gereğince şirketin feshini gerektiren hâl ve muameleleri tahakkuk ederse, Bakanlığın, şirket aleyhine dava açma yetkisi olduğu düzenlenmişti. Fakat, 559 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Türk Ticaret Kanunu'nun 274.

Tekinalp, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, her türlü kanuna aykırılık hâlinde, fesih davası açabileceğine göre, ayrıca, ‘kamu düzenine aykırı işlem ve faaliyetler’ sebebine yer vermenin gereksiz olduğunu ifade etmektedir. Çünkü, bu tür işlemler hemen daima ‘Kanuna’ da aykırılık oluşturur. Bu nedenle, “Kanuna” deyimini Ticaret Kanunu’na aykırılık şeklinde anlamak gerekmektedir. Ayrıca, Yazar, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın böyle bir yetkiye özellikle sermayeleri esasta konulmamış olup da, görünüşte sermayeye sahip şirketlerle mücadele etmek için gereksinim duyduğunu, ancak, her kanun ve özellikle esas sözleşme ihlâlinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın bu fesih davasını açabilme yetkisine sahip bulunmasının- yetkinin kötüye kullanılması, özellikle siyasete alet edilmesi hâllerinde- sakınca yaratabileceğini de söylemektedir³⁸³.

Türk Ticaret Kanunu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’na fesih davası açma yetkisini yalnızca 274. madde dolayısıyla yer vermemektedir. Ayrıca, yine Kanun’un anonim şirketlerle ilgili ‘pay sahipleri sayısının düşmesi veya organların eksikliği’ başlıklı 435. maddesinde, Bakanlık’ça, şirket aleyhine fesih davası açılabilmesine dair hüküm bulunmaktadır. O hâlde, şirketin, genel olarak, 274. maddeye aykırı işlem ve eylemlerde bulunduğu, özel olarak ise, ortak sayısının ikiden aşağıya indiği veya zorunlu organlarından birinin mevcut olmadığı Bakanlık’ça tespit edildiğinde, şirket aleyhine fesih davası açılabilmesi mümkün olacaktır³⁸⁴.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın açacağı fesih davası için Kanun’umuzda bir zamanaşımı süresi öngörülmemiştir. Kanuna aykırılık nedeniyle, açılacak fesih

---

maddesinde değişiklik yapılmış ve Bakanlığın şirket aleyhine dava açabileceği hâller genişletilmiştir. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 815.

³⁸³ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 816; Doğanay ise, maddede yer alan amme kanunları gereğince şirketin feshini gerektiren hâllere, şirketin tefecilik veya kaçakçılık yapması gibi örnekleri vermektedir. Doğanay, **a.g.e.**, s. 858.

³⁸⁴ Çevik, **Uygulamada Şirketler**, s. 723; Yargıtay da, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın, bir başka şirketin esas sermaye artırımına katılan anonim şirketin yaptığı ödemenin aslında gerçek bir ödememe olmaması nedeniyle, kâr paylarının Türk Ticaret Kanunu’nun 409. maddesine göre davalı şirkete iadesini istediği bir davada, davacı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın, denetleme yetkisinin 274. maddede belirtilenlerle sınırlı olduğuna, dolayısıyla, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın fesih davası açabileceği hâllerin (TTK, m. 435, 274), genişletilebilme olanağının olmadığına karar vermiştir. Doğanay, **a.g.e.**, s. 859-860.

davasında, ihlâl devam ettiği sürece zamanaşımı süresi işlemeyecektir. Ancak, ihlâl sona erince bir zamanaşımı süresi başlayabilir. Bu süre, Borçlar Kanunu'nun 125. maddesinde düzenlenen 10 yıllık süredir³⁸⁵.

Öte yandan, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın, limited şirketin Kanun'un emredici hükümlerine aykırı olarak aldığı kararlara karşı iptal davası açma hakkı bulunmamaktadır. Zira, Bakanlığa, 274. maddeyle yalnızca fesih davası açma hakkı tanınmıştır³⁸⁶.

Görüldüğü üzere, Kanunumuz, limited şirketin Bakanlık tarafından denetlenmesi konusunda da, anonim şirket hükümlerine yollama yapmıştır. Dolayısıyla, anonim şirketlerin sona erme sebebi olarak Türk Ticaret Kanunu'nun 434/2. maddesinde yer alan ve Ticaret Kanunu'nun 274. maddesine dayalı sona erme sebebi, limited şirketler yönünden Ticaret Kanunu'nun 549. maddesinde yer almamışsa da, bu kuralın limited şirketlerde uygulanması, hem bu kuralın emredici ve kamu yararını korur niteliği hem de Ticaret Kanunu'muz 556. maddesi hükmü gereğince yapılan yollama icabı olmaktadır^{387 388}.

---

³⁸⁵ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 816; Fakat, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda, bu davanın bir yıllık süre içinde açılması öngörülmektedir. Bkz. Adalet Bakanlığı, T.C. Adalet Bakanlığı, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**, s. 53.

³⁸⁶ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 816.

³⁸⁷ Arslanlı ve Domaniç, **a.g.e.**, s. 756; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 192; Çevik, **Uygulamada Şirketler**, s.719.

³⁸⁸ İsviçre Hukuku'nda ise, limited şirketler tescil ile hukukî kişilik kazanmakta (CO. art. m. 783) ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın denetiminden ne kuruluşta ne de şirket kurulduktan sonra bahsedilmemektedir.

SONUÇ

Türk Hukuku'nda, limited şirketlerle ilgili düzenlemeler, birkaç farklılık dışında İsviçre Borçlar Kanunu kaynaklıdır. Türk Kanun Koyucusu, ortakların şirket borçlarından sorumluluğu, ek ödemeler gibi belli bazı hususlar dışında, İsviçre Borçlar Kanunu hükümlerini, Türk Ticaret Kanunu'na almıştır. Tıpkı diğer hükümlerde olduğu gibi, şirketin sona ermesinin düzenlendiği Türk Ticaret Kanunu'nun 549. maddesi de, İsviçre Borçlar Kanunu'nun 820. maddesine karşılık gelmektedir.

Limited şirketin sona erme sebeplerinden ilki, şirketin amacına ulaşması veya ulaşmasının imkânsız hâle gelmesidir. Aslında, bu neden, Türk Ticaret Kanunu'nun 549. maddesinde ayrıca hükme bağlanmamıştır. Fakat, böyle bir hükme zaten gerek de yoktur. Kuruluş amacını kaybeden bir şirketin varlık nedeninin olamayacağı açıktır.

Ortakların esas sözleşmeye hüküm koymak kaydıyla şirketin sona ermesini sağlayabilmeleri mümkündür (TTK.m. 549/1). Bu noktada, ortaklar, Borçlar Kanunu'nun 19. maddesinde yer alan sözleşme serbestliği ve bunun sınırlarına ilişkin kurallara uyararak, bir veya birden fazla sebebin gerçekleşmesi durumunda şirketin sona ereceğine dair bir kaydı esas sözleşmeye koyabilirler. Örneğin, ortaklardan birinin ölümü, iflâsı, kısıtlanması veya feshi ihbarı, esas sözleşmeyle, şirketin sona erme sebebi olarak kabul edilebilir. Söz konusu sebebin gerçekleşmesiyle birlikte şirket sona erer.

Ortaklar genel kurulunda, sermayenin dörtte üçüne sahip ortakların dörtte üçünü temsil eden bir çoğunluk tarafından alınacak kararla şirket sona erdirilebilir (TTK. m. 549/2). Ancak, bu sebepten ötürü feshedilen şirketin, tasfiye işlemleri bitinceye kadar, tekrar hayata döndürülebilmesi, yani, fesih kararından dönülebilmesi mümkündür. Bunun için, ortakların fesih kararı için gerekli karar yetersayısıyla karar alması yeterlidir.

Şirketin iflâs etmesi de, şirketin sona erme sebeplerinden bir diğerini teşkil etmektedir (TTK. m. 549/3). Alacaklılardan birinin veya şirketin kendisinin talebiyle

mahkemece şirketin iflâsına karar verilmesi durumunda, kararın kesinleştiği tarihten itibaren, şirket sona bulmakta ve diğer sona erme sebeplerinden farklı olarak, şirketin tasfiyesi İcra ve İflâs Kanunu hükümlerince gerçekleşmektedir.

Ortaklardan her biri, haklı sebeplerin varlığı durumunda, limited şirketin feshini isteyebilirler. Ancak, esas sözleşmede bu yönde hüküm bulunmadığı hâllerde, şirket, ortaklardan birinin talebi üzerine mahkeme kararıyla sona erer (TTK. m. 549/4).

Türk Ticaret Kanunu'nun 506 ve 511. maddelerine göre, şirketin süresinin, esas sözleşmede yer alması zorunludur. Yani, Türk Hukuku'na göre, limited şirket, süresiz olarak kurulamamaktadır. Bu nedenle, her ne kadar Kanun'un 549. maddesinde sayılmasa da, şirketin esas sözleşmede yer alan süresinin sona ermesi de, doğal bir sona erme sebebidir. Ancak, ortaklar, bu sonucu, sürenin bitiminden önce alacakları bir karar ve yapılacak sözleşme değişikliği (TTK. m. 513-515) ile de bertaraf edebilme imkânına sahiptirler. Söz konusu değişiklik yapılmadığında ve fakat şirket faaliyetlerine devam ettiğinde ise, Ticaret Kanunumuzun 506/5. maddesi ifadesi karşısında, limited şirketin sona erdiğinin kabul edilmesi gerekmektedir.

Limited şirketin sona erme sebeplerinden biri de, esas sermayenin kısmen kaybı başlıklı Türk Ticaret Kanunu'nun 546. maddesinde yer almaktadır. 546. madde ise, anonim şirketlere (TTK. m. 324) atıf yapmıştır. Bu nedenle, limited şirketin esas sermayesinin yarısının karşılıksız kaldığı son yıllık bilânçodan anlaşıldığında, şirket müdürleri durumu ortaklar genel kuruluna bildirmekle yükümlüdürler. Ortaklar, genel kurulu, şirketin malî durumunun iyileşebilmesi için tedbirler alabilir veya şirketin feshine karar verebilir. Eğer, şirketin son yıllık bilânçosundan şirketin esas sermayesinin üçte ikisinin karşılıksız kaldığı anlaşılıyorsa, bu defa, ortaklar genel kurulu, sermayenin tamamlanmasına veya kalan sermaye ile yetinmeye karar vermediği takdirde, şirket feshedilmiş sayılır. O nedenle, ortaklar genel kurulunda, söz konusu iki karar dışında bir kararın alınması, bu karar, şirketin malî durumunun iyileştirilmesine de yönelik olsa, şirketin feshedilmiş sayılmasına engel olmamaktadır. Şirketin aktiflerinin pasiflerini karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yani, şirketin borca batık olması durumunda, şirket müdürleri, mahkemeye başvurarak şirketin iflâsını istemeye mecburdurlar. Fakat, şirketin malî durumunun iyileştirilmesi mümkün görülüyorsa,

şirket müdürleri veya alacaklılardan birinin talebiyle, iflâsla birlikte iflâsın ertelenmesi de istenebilir.

Şirket birleşmeleri, limited şirketleri sona erdiren diğer bir sebeptir. Türk Ticaret Kanunu'nda, anonim şirketlerden farklı olarak limited şirketlerin birleşmesi ayrıca düzenlenmemiştir. Bu nedenle, bu konuda genel hükümler arasında yer alan 146 ve 151. maddeler uygulama alanı bulmaktadır. Dolayısıyla, katılma suretiyle birleşmenin gerçekleşmesi sonucunda katılan şirketler, yeni kuruluş suretiyle birleşmenin gerçekleşmesi sonucunda birleşen şirketler sona ermektedir. Şirketlerin bölünmesi konusunda, Türk Ticaret Kanunu'nda bir düzenlemeye rastlanmamakta, bu durum ise, şirket bölünmelerinin genel hükümlerle (özellikle Borçlar Kanunu'nun 179 ve 180. maddeleri) gerçekleştirilmesini tartışılır duruma getirmekteydi. Fakat, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 38. maddesinde yapılan değişiklikle, tam bölünme ve kısmî bölünme düzenlenmeye çalışılmış, böylelikle, Türk Ticaret Kanunu dışında da olsa, şirketlerin bölünmelerine dair kanunî bir dayanak oluşturulmuştur. Fakat, gerek Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 38. maddesi gerekse bu Kanun'a dayanılarak çıkartılan anonim ve limited şirketlerin kısmî bölünme İşlemlerinin Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ, bölünmeye dair eksiksiz bir düzenleme getirme bakımından başarılı olamamıştır. Elbette, bugün için, limited şirketin malvarlığını bir veya birden fazla şirkete devredebilmesi ve karşılığında şirket ortaklarının katılan şirkette pay sahibi olabilmeleri, sonuç olarak, limited şirketin tam bölünme sonucunda sona ermesi mümkündür. Ancak, asıl olan, bölünmenin Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmesidir. Belirtmek gerekirken, Türk Ticaret Kanunu'nda yapılması plânlanan yeniliklerden biri de bu konudur. Gerçekten, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda, bölünmeye, genel hükümlerde ve birleşmeden hemen sonra yirmi madde hâlinde yer verilmiştir.

Limited şirkette, ortaklardan birinin iflâsı veya şirketteki payına haciz konulması doğrudan doğruya şirketin sona ermesine neden olmamakta ve fakat iflâs idaresine veya icra dairesine altı ay önceden ihbarda bulunmak kaydıyla, şirketin feshini isteme hakkı vermektedir (TTK. m. 522). Feshi ihbarı alan şirket ise, süresi içinde Türk Ticaret Kanunu'nun 523. maddesinde belirten yollardan biriyle feshi önleme yoluna gitmediği takdirde şirket sona ermektedir. Yani, şirketin münfesih hâle gelebilmesi için, feshi ihbarın yapılması ve şirketin süresi içinde feshi önleme yollarından birini kullanmaması

yeterlidir. Ayrıca, şirket aleyhine ticaret mahkemesinde fesih davası açılması gerekmemektedir. Şirketin sona ermesiyle ilgili olarak taraflar arasında uyuşmazlık çıktığında, açılacak dava fesih davası değil, sona ermenin tespiti davası olmalıdır.

Ortaklardan birinin, sermaye koyma borcunda temerrüdü ve bunun sonuçları Türk Ticaret Kanunu'nun 529. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında, ortağın ödemekle yükümlü olacağı temerrüt faizi ve esas sözleşmede kararlaştırılmış ise cezaî şart, ikinci fıkrasında ise, ortağın çıkarılmasına dair hükümler mevcuttur. Ancak, şirketin sona erdirilmesine dair bir hükme madde metninde rastlanmamaktadır. Dolayısıyla, ortaklardan birinin sermaye koyma borcunu yerine getirmemiş olması doğrudan doğruya şirketin infisah etmesine yol açmasa da, ortaklardan her birine, şirketin haklı sebeplerle mahkeme kararıyla (TTK. m. 549/4) sona erdirilebilmesi için talep hakkı vermektedir.

Türk Ticaret Kanunu'na göre, limited şirketin tüzel kişilik kazanabilmesi için, öncelikle, esas sözleşmesi yazılı olarak hazırlanmalı ve noter tarafından kurucuların imzaları onaylanmalıdır (TTK . m. 505). Kanun'da sayılan tüm zorunlu şartları da (TTK. m. 506) ihtiva eden esas sözleşmenin ticaret siciline tescil ve ilânıyla (TTK. m. 511, 512) limited şirketin kuruluşu gerçekleşmiş olur. Türk Ticaret Kanunu'nda, limited şirketin kuruluşu için sayılan koşullardan birinin gerçekleştirilmediğinin sonradan anlaşılmasıyla ilgili olarak herhangi bir hükme rastlanmamaktadır. Türk Hukuku'nda, İsviçre Hukuku'ndan farklı olarak, tescilin onarıcı etkisiyle ilgili olarak da, limited şirketler için özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Fakat, tek başına, limited şirketin ticaret siciline tescil ve ilân ile tüzel kişilik kazandığının (TTK. m. 512) hükme bağlanması bile, şirket aleyhine, şirketin tüzel kişilik kazanmadığına dair davanın değil olsa olsa bir fesih davasının açılmasının mümkün olduğunun kabulünü gerektirmektedir.

Şirket ortaklarının sayısı sonradan bire iner veya şirketin zarurî organlarından biri mevcut olmaz ve uygun bir süre içinde bu eksiklikler tamamlanmazsa, ortaklardan birinin veya şirket alacaklısının talebi üzerine mahkemece şirketin feshine karar verilebilir (TTK. m. 504). Limited şirketlerde, ortak sayısının bire inmesi ve zorunlu organlardan birinin eksikliği anonim şirketlerdeki gibi (TTK. m. 435) düzenlenmiştir.

Fakat, anonim şirketlerde, bu durumlardan birinin varlığı hâlinde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın da fesih davası açabileceği kabul edilmişken, limited şirketlerde, Bakanlığın fesih davası açma hakkından bahsedilmemiştir. Ancak, limited şirketler için, farklı bir düşüncenin kabul edilmesi için de haklı bir neden yoktur. Bu yüzden, şirket alacaklıları ve ortaklarıyla birlikte Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın da, şirket aleyhine fesih davası açabileceğinin kabulü gerekmektedir. Üstelik, Bakanlık'ça, Kanun'a, esas sözleşme hükümlerine ve kamu düzenine ayıkırı işlem ve faaliyetlerde bulunduğu tespit edilen şirketler aleyhine fesih davası açılabilmesine olanak sağlayan Kanun'un 274. maddesi de, bizi bu sonuca götürmektedir. Kanun'un 504. maddesiyle ilgili olarak, dikkat edilmesi gereken diğer bir nokta, şirket kurulduktan sonra, ortakların sayısının bire inmesinin, şirketin infisahı sonucunu doğurmuyor olması, bu hâlde, tüzel kişiliğin kendiliğinden kaybedilmemesi ve dolaylı bir yol ile, geçici olarak, tek kişilik şirketin yaşamasına izin verilmesidir. Uygulamada ve doktrinde tartışılan bu konu, Türk Ticaret Kanunu Tasarısında da ele alınmış ve tek kişilik limited şirketlerin varlığına dair bazı düzenlemeler yapılmıştır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Aeby, Pierre. **Cours De Droit Commercial Suisse**. Fribourg: Fragnière Frères Editeurs, 1947.

Arseven, Haydar. **Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler**. İstanbul: Yazman Yayınevi, 1960.

Arslanlı, Halil. **Ticaret Kanunu Şerhi, İkinci Kitap- Yedinci Fası, Limited Şirketler, Birinci Kısım**, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1962.

_____. **Ticaret Kanunu Şerhi, İkinci Kitap- Yedinci Fası, Limited Şirketler, İkinci Kısım**, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1963.

_____. **Kollektif ve Komandit Şirketler**. İkinci basım. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1960.

_____. **Anonim Şirketler, Dördüncü ve Beşinci Kısım, Anonim Şirketin Hesapları, İnfisahı ve Tasfiyesi**. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1961.

Arslanlı, Halil ve Domaniç, Hayri. **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması ve Hisseli Komandit Şirketler**, Cilt no: 3, İstanbul: Temel Yayınları, 1989.

Aslan, İbrahim. **Şirketler Hukuku Bilgisi**. Yedinci Basım. Konya: Mimoza Basım Yayım ve Dağıtım A. Ş, 2002.

Atalay, Oğuz. **Anonim Şirketlerin İflâsı**. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1996.

Atalay, Sümer. **Türk İflâs Hukuku**. Cilt no: 1. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004.

Barraud A. ve Mellet L. **Leçon De Droit Commercial**. Septième éditions. Lausanne: Librairie Payot, 1985.

Başbuğoğlu, Tarık. **Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu, Açıklamalar-İçtihatlar**, Cilt no:1. Ankara: Yetkin Basım ve Dağıtım A.Ş., 1988.

Baştuğ, İrfan. **Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri**. İzmir: Ege Üniversitesi İktisadî ve Ticarî Bilimler Fakültesi Yayınları, 1974.

_____. **Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması**. İzmir: İzmir İktisadî ve Ticarî Bilimler Fakültesi Yayınları, 1966.

Berkin, Necmeddin. **İflâs Hukuku**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1972.

Bilge, Necip. **Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri**. Ankara: Yeni Desen Matbaası. 1962.

Bilgişin, Şevket Memedali. **Ticaret Hukuku Prensipleri, İkinci Kitap, Şirketler Hukuku**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1950.

Birkaş, Hasan. **Ticaret Şirketleri ve Tatbikat, Kuruluş, Yönetim, Tasfiye**. Sekizinci Basım. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Kitabevi, 1987.

Brosset, Goerges ve Schmidt Claudes. **Guides Des Sociétés En Droit Suisse, Tome III, Les Sociétés Mixtes et La Société Coopérative**. Genève: Editions Générales S.A., 1965.

_____. **Guides Des Sociétés En Droit Suisse, Tome I, Les Sociétés De Personnes.** Genève: Editions Générales S. A

Carry, Paul. **Sociétés à Responsabilité Limitée VI, FJS no: 804, Dissolutions- Sortie et Exclusions Transformations D'une Sa En Sarl,** Genève: Editions Générales S.A, 1943.

_____. **Sociétés à Responsabilité Limitée V, FJS no: 803, Organisations De La Sociétés.** Genève: Editions Générales S.A, 1943.

_____. **Sociétés à Responsabilité Limité III, La Part Sociale, FJS no: 801.** Genève: Editions Générales S.A, 1943.

_____. **Sociétés à Responsabilité Limité II, Droits et Obligations Des Associés, FJS no: 800.** Genève: Editions Générales S.A, 1943.

_____. **Sociétés à Responsabilité Limitée, IV, FJS no: 799, Notions, Constitutions, Modifications Statutaires,** Genève: Editions Générales S.A, 1943

Cerrahoğlu, M. Fadullah. **Türk Ticaret Kanunu ve Yargıtay Uygulamalarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku.** İstanbul: İstanbul İktisadî ve İdarî Bilimler Akademisi Yayınları, 1976.

Çamoğlu, Ersin. **Kollektif Ortaklıkta Haklı Sebep Kavramı Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması.** İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuku Fakültesi Yayınları, 1976.

Çevik, Orhan Nuri. **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması.** Ankara: Nüve Matbaası, 1976.

- _____. **Uygulamada Şirketler Hukuku.** Üçüncü basım. Ankara: Yetkin Yayınları, 2002.
- _____. **Gerekçeli, İçtihatlı, Notlu Türk Ticaret Kanunu.** Ankara: Seçkin Kitabevi, 1985.
- Dalamanlı, Lütfü. **İçtihatlı, Örnekli Borçlar Hukuku Davaları.** Ankara: Kazancı Kitap, A.Ş., 1988.
- Del Pero, Franca, Mortitz Ottiker, Peter Böckli, Peter Forstmoser, Jean-Marc Rapp, Peter Nobel, Jacques- Andre Reymond, Karl Rebsamen, **Les Projets De Sàrl Révisée et De SA Privée,** Lausanne: Ceditac, 1998.
- Doğanay, İsmail. **Türk Ticaret Kanunu Şerhi,** Cilt no: 1, Madde: 1-419. Dördüncü basım. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2004.
- _____. **Türk Ticaret Kanunu Şerhi,** Cilt no: 2, Madde no: 420-815, Dördüncü Basım, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2004.
- Domaniç, Hayri. **Türk Ticaret Kanununun Şerhi.** Cilt no : 1. İstanbul: Temel Yayınevi, 1988.
- _____. **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması,** Cilt no:2. İstanbul: Temel Yayınları, 1988.
- Domaniç, Hayri ve Çamoğlu, Ersin. **İçtihatlı ve Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat.** İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1965.
- Erdem, Nafiz. **Türk Borçlar Kanunu Şerhi ve Davaları.** Adana: Tipo Matbaacılık, 1990.

Erem, Turgut. **Ticaret Hukuku Prensipleri, Ticaret Şirketleri.** Cilt no: 2. Yedinci basım. İstanbul: Hilâl Matbaa Basım Koll. Ş., 1979.

Eriş,Gönen. **Açıklamalı İctihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler.** Cilt no:2. Üçüncü basım. Ankara: Seçkin Kitabevi, 2004.

Görgülü, M. Refik. **Açıklamalı ve Uygulamaları ile Anonim, Limited ve Holding Şirketlerin Kuruluş ve Faaliyet Rehberi.** İstanbul: Görgülü Malî Yayınları, 1991.

Guhl, Théo. **Le Droit Federal Des Obligations, Comprenants Notamment Le Droit Commercial, Le Droits De Change et Le Droit Privé Des Assurances.** Zurich: Editions Polygraphiques S.A., 1947.

_____. **La Sociétés à Responsabilité Limitée En Droit Suisse, D'après La Loi fédérale Revisant les Titres XXIV à XXXIII Du Codes Des Obligations Du 18 Décembre 1936.** Zurich: Editions Polygraphiques S.A, 1937.

Hirş, Ernest. **Ticaret Hukuku Dersleri,** Üçüncü basım, (İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1948), s. 341

_____. **Notlu Ticaret Kanunu.** Ankara: Akay Kitabevi, 1946.

Hatemi, Hüseyin Rona Serozan ve Abdülkadir Arpacı. **Borçlar Hukuku, Özel Bölüm.** İstanbul: Filiz Kitabevi, 1992.

Helvacı, Mehmet. **Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, Yeniden Yapılandırılma Modeli Olarak Bölünme.** İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2004.

İmregün, Oğuz. **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**. Onuncu basım. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993.

_____. **Anonim Ortaklıklar**. İstanbul: Yasa Yayıncılık A.Ş., 1989.

İpekçi, Nizam. **Ticaret Şirketleri Tatbikatı**: TTK Şerhi. İstanbul: Adil Yayınevi, 2002.

Karahasan, Mustafa Reşit. **Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, Cilt no: 4. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş., 1992.

Karayalçın, Yaşar. **Ticaret Hukuku II, Şirketler Hukuku**. İkinci basım. Ankara: 1973.

_____. **Meseleler ve Görüşlerim III**. Ankara: BTHAE Yayınları, 1988.

Kayar, İsmail. **Anonim Ortaklıkta Malî Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler**. Konya: Mimoza Basım Yayım ve Dağıtım A. Ş., 1997.

Kiper, Osman. **Uygulamada Ticaret Şirketleri**. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 1995.

Kuru, Baki. **İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı**. İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2004.

Moroğlu, Erdoğan. **Makaleler**. İkinci Basım. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2001.

_____. **Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımı**. İstanbul: Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2003.

Olgaç, Senai. **Kazaî ve İlmî İctihatlarla Borçlar Kanunu Şerhi, Akdin Muhtelif Nev'ileri**. Cilt no: 4. Ankara: Olgaç yayınevi, 1976.

- Özenli, Sosyal. **Uygulamada Adî Ortaklık ve Neden Olduğu Davalar.** Ankara: Kazancı Hukuk Yayınları, 1988.
- Patry, Robert. **Précis De Droit Suisse Des Sociétés, Volume II.** Berne: Editions Staempfli, 1977.
- Pekcanitez, Hakan. **Anonim Ortaklıkların İflâsı.** İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1991.
- Pekcanitez, Hakan, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan ve Muhammed Özekes. **İcra ve İflâs Hukuku.** Ankara: Yetkin Yayınları, 2004.
- Poroy, Reha, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu. **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku.** Güncelleştirilmiş dokuzuncu basım. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş., 2003.
- Postacıoğlu, İlhan. **İflâs Hukuku İlkeleri,** İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1978.
- Pulaşlı, Hasan. **Şirketler Hukuku.** Dördüncü basım. Adana: Karahan Kitabevi, 2003.
- Rossel, Virgile. **Code Civil Suisse et Code Fédéral Des Obligations.** Neuvième éditions. Lausanne: Librairie Payot, 1962.
- Ruedin, Roland. **Droit Des Sociétés.** Berne: Staempfli S.A., 1999.
- Seliçi, Özer. **Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi.** İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1976.
- Schyoz, Georges ve Gillieron, Pierre- Robert. **Code Civil Suisse et Codes Des Obligations Annotés.** Lausanne: Editons Payot, 1993.

Soygür, Nevin. **Ticaret Hukuku, Şirketler**, Cilt no: 2. İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi, 1990.

Sungur, H. Halis. **Türk Ticaret Kanunu Şerhi ve Tatbikatı İle İlgili Mevzuat, Ticaret Şirketleri**. İstanbul: İstanbul Matbaası, 1959.

Sümer, Ayşe. **Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenlerle Feshi, Yargıtay Kararlarıyla Birlikte**. İstanbul: İsmail Akgün Vakfı Matbaası, 1991.

Tandoğan, Haluk. **İsviçre Borçlar Kanunu, Kısım III-V ve Haksız Rekabete Dair Federal Kanun**. Ankara: BTHAE Yayınları, 1958.

Teoman, Ömer. **Yaşayan Ticaret Hukuku**, Cilt no: 1, Hukukî Mütalâalar, Kitap 2. İstanbul: Beta Basım Yayım dağıtım A.Ş., 1993.

_____. **Yaşayan Ticaret Hukuku**, Cilt no:1. Hukukî Mütalâalar, Kitap: 3. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 1994.

_____. **Yaşayan Ticaret Hukuku**, Cilt no: 1, Hukukî Mütalâalar, Kitap: 9. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2000.

_____. **30. Yıl Ticaret Hukukunda, Tüm Makalelerim**. Cilt no: 1, 1971-1982, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2000.

Tekil, Fahiman. **Şirketler Hukuku**. İstanbul: Otağ Matbaacılık Koll. Ş., 1981.

_____. **Şirketler Hukuku, Adî, kollektif ve Komandit şirketler**. İstanbul: Tekil Müşavirlik ve Yayıncılık, 1996.

_____. **Şirketler Hukuku, Limited Şirketler ve Kooperatifler**, Cilt no: 3. İstanbul: Yörük Matbaası 1974.

Tikveş, Özkan. **Ticaret Şirketleri ve Uygulaması**. İstanbul: Acar Matbaacılık Tesisleri, 1990.

Tunçomağ, Kenan. **Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**. Cilt no: 2. İstanbul: Sermet Matbaası, 1977.

Türk, Ahmet. **Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları**. Ankara: Nobel Yayınları, 1999.

Türk, Hikmet Sami. **Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesinde Nevilerin Aynı Olması Koşulu**, Ankara: BTHAE Yayınları, 1986.

_____. **Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi**, Ankara: BTHAE Yayınları, 1986.

Türker, Kaya. **Türk Hukukunda Kollektif Şirket**. Ankara: Ankara İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi, 1980.

Tüzün, Necat. **Şirketler Hukuku Dersleri**, Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları, 1983.

Uçar, Salter. **Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye, Kurulması- Falliyetleri, Çıkma ve Çıkarılma Halleri, Dağılma Sebepleri**. İkinci basım. İstanbul: Kazancı Kitabevi, 1998.

Üstündağ, Saim. **İflâs Hukuku**. İstanbul: Kardeşler basımevi, 1986.

Vlann, Guillaume. **L'inscriptions Au Registre Du Commerce et Ses Effets**. Fribourg: Editions Universitaires Fribourg Suisse, 2000.

Yalman, Macit ve Taylan, Erbay. **Adî Ortaklık**. Ankara: Olgaç Matbaacılık 1976.

Yasaman, Hamdi. **Anonim Ortaklıkların Birleşmesi**. Ankara: BTHAE Yayınları, 1987.

Yıldırım, Ali Haydar ve Kolotoğlu, Olcay. **Anonim ve Limited şirketlerin Kuruluşu-Tasfiyesi, Birleşmesi, Devri, Nev'i Değişikliği, Bölünme ve Hisse Değişimi**. Ankara: Yaklaşım Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş., 2003.

Yılmaz, Z. Sanem. **Sermaye Şirketlerinde Geçici Hukukî Korumalar**. İzmir: Güncel Yayınevi, 2004.

MAKALELER

Ersin Çamoğlu, 'Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklarda Gelişmeler,' **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin Cumhuriyet'in 50. Yılına Armağanı**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1973.

Doğanay, İsmail. 'Limited Şirkette, Ortağın Ana Mukavele İle Koymayı Taahhüt Ettiği Sermaye Koyma Borcu Ne Zaman Muaccel olur?' **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi** 5, 1:57-67, Şubat 1969.

Fidancı, Ali. 'Anonim ve Limited Şirketlerde Sermaye Taahhütlerini Kısmen Ya da Tamamen Yerine Getirmeyen Ortaklar Hakkında Yapılacak İşlemler,' **Yaklaşım Dergisi** 5,12: 9-12, 1993.

Gelegen, Taner. 'Limited Şirketlerle İlgili Danıştay Kararları,' **İktisat ve Maliye Dergisi** 21, 2: 74-79, Mayıs 1974.

Helvacı, Mehmet. ‘İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebep ile Ortaklıktan Çıkma ve Yargıtayın Görüşü Hakkında Düşünceler,’ **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi** 9, 1-3:361-376, 1995.

Franko, Nisim. ‘Sermaye Şirketlerinde Özellikle Anonim Şirketlerde İflâs ve Tehiri,’ **Prof. Dr. Halûk Tandoğan’ın Hatırasına Armağan**. Ankara: BTHAE Yayınları, 1990.

Karayalçın, Yaşar. ‘Yeniden Değerleme Fonu- Esas Sermaye Artırımı,’ **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu VI, Bildiriler-Tartışmalar**. Ankara: BTHAE Yayınları, 1989.

_____. ‘İsviçre Borçlar Kanunu’nda Anonim Şirketler Hukuku Alanında Yapılan Değişiklikler,’ **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi** 17, 1: 5-48, Haziran 1993.

Kayar, İsmail. ‘Limited Şirkette Malî Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler,’ **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Armağanı**. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2001.

Kendigelen, Abuzer. ‘Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın İç Ticaret 1995/1 Sayılı Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişiklikleri Hakkında Tebliği’nin Hukukî Açısından Değerlendirilmesi,’ **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası** 55, 1-2: 297-322, Eylül 1996.

Kuru, Baki. ‘Pasifi Aktifinden Fazla Olan Sermaye Şirketlerinin İflâsı,’ **Adalet Dergisi**, 10: 621-634. Ekim 1973.

Öçal, Akar. ‘Limited Şirkette Süre’, **Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp’e Armağan**. Cilt no:1. İstanbul:BTHAE Yayınları, 2003.

_____. ‘Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Mahkeme Kararıyla Sona Erdirilmesi’,
Prof. Dr. Turgut Kalpsüz’e Armağan. Ankara: Turhan Kitabevi, 2003.

_____. ‘Anonim Şirketlerde Malî Durumun Bozulmasının Ortaya Çıkarttığı Bazı Hukukî Sonuçlar,’ **Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Dergisi** 9, 50. Yıl Özel Sayısı: 274-292, Ekim 1973.

_____. ‘Limited Şirketin Anonim Şirkete Tahvili,’ **İktisat ve Maliye Dergisi** 17,6 :251-254, Eylül 1970.

_____. ‘Ticaret Şirketlerinin Birleşmesine Alacaklıların İtirazı Sorunu, **Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Dergisi** 10, 2: 223-233, Haziran1974.

Peter, Henry. ‘Loi Federal Sur La Fusion, Le Point De La Stuations’, **Journal Des Tribunaux, Part I: Droit Fédéral** 150, 9: 328-342, 2002.

T.C. Adalet Bakanlığı, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**. Ankara: Ankara Açık Cezaevi, 2005.

Taray, Haydar ve Sengir, Turgut. ‘Adî Şirket Hükümleri ve Tatbikatı’, **İstanbul Barosu Dergisi** 20, 1-2: 3-30, 1970.

Tekinalp, Ünal. ‘Ticaret Ortaklıklarında Nev’i Değişirme Kavramı ve Türk Sistemi’, **İktisat ve Maliye Dergisi** 18, 5: 192-196, Ağustos 1971.

_____. ‘Ticaret Ortaklıklarında Birleşme kavramı, Sınırları ve Bazı Problemler,’ **Banka Dergisi** 8, 10:25-31, Ekim 1971.

_____. ‘Ticaret Hukuku Yönünden Şirketlerin Bölünmesi, Hisse Değişimi ve 4684 Sayılı Kanun’un İşlerliği’ **Mükellefin Dergisi** 106: 31-42, Ekim 2001.

_____. ‘Bölünmenin Bugünkü Maddi Hukuk Cephesi,’ **Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan**. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2003.

Türk, Hikmet Sami. ‘Kit’lerin Bölünmesi,’ **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler- Tartışmalar XIII**. Ankara: BTHAE Yayınları, 1996.

Uyar, Talih. ‘Anonim ve Limited Şirketlerde Şirketten ve Ortaktan Alacaklı Olan Üçüncü Şahısların Şirket ve Ortağı Takip Hakkının Kapsamı, **Yasa Hukuk Dergisi** 2, 3: 358-363, Ocak 1978.

Ünal, Sedat. ‘Limited ve Anonim Şirketlerde Sermaye Taahhüdü, Ödenmesi, Ödemeyenlerin Durumu ve Muhasebe İşlemleri’, **Yaklaşım Dergisi** 10, 47: 8-12, 1996.

Ünal, Şeref. ‘Ana Sözleşmelerindeki Süreleri Biten ve Sürelerini Uzatmamış Olan Anonim Şirketlerin Hukukî Durumu,’ **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu I, Bildiriler- Tartışmalar**. Ankara; BTHAE Yayınları, 1984.

Yasaman, Hamdi. ‘Şirketlerin Birleşme ve Bölünmeleri.’ **Bilgi Hukukunda Toplum, Ünal Tekinalp’e Armağan**. Cilt no: 1. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2003.

İNTERNET KAYNAKLARI

‘Codes Des Obligations’, <<http://www.admin.ch/ch/F/rs/2/220.Fr.pdf>> (31.05.2005)

‘Loi fédéral sur la fusion, la scissions, la transformations et le transfert de patrimoine’ <<http://www.admin.ch/ch/f/rs/2./221.301.fr.pdf>> (07.06.2005).

Kayar, İsmail. ‘Anonim ve Limited Şirketlerde Malî Durumun Bozulması Sebebiyle İflâs ve İflâsın Ertelenmesine İlişkin Bir Karar İncelemesi’, <http://www.adliyam.Sitemynet.com/malîdurum.Html> (08.10.2003)

Okan, Neval. ‘Ticaret Ortaklıklarında Ortak Sayısının Bire Düşmesi ve Sonuçları’ <<http://www.eskisehirbarosu.org.tr/incelemeler.html>> (31.05.2005)